Kultūros savaitraštis „7 meno dienos“ | www.7md.lt

7md

2018 m. kovo 16 d., penktadienis

Nr. 11 (1248) | Kaina 1,30 Eur

Dailė | **M**uzika | **T**eatras | **K**inas | **F**otografija

2
Pokalbis su kompozitoriumi Vaclovu Augustinu

5
Valstybinio jaunimo teatro premjera „Autonomija“

6
Aktorės Rasos Samuolytės veikėjos

7
Agnės Narušytės Romos dienoraštis

11

Pavasario „Kinas“

12
Nauji filmai – „Nematomas siūlas“

R. Petniūnaitės nuotr.

Kartu su voverėmis

Arūnės Tornau personalinė paroda „Ištirpusios formos“ Klaipėdos kultūrų komunikacijos centre

Aistė Kisarauskaitė

Pamažu traukiantis žiemos prieblandoms, traukiasi ir baltasis atšvaitas – sniegas, taigi atsidengia tamsrudžiai brūzgynai, purvo sankaupos, sutrešusių lapų likučiai, nuo drėgmės patamsėję pušų kamienai. Mažų brūkšnelių spiečius ant tako lyg darbštaus tapytojo potėpiai liudija voverių triūsą žiemą lukštenant kankorėžius. Tos pereinamos būsenos, kai dar ne pavasaris, o tik kažkokie likučiai, taip primena tapybą, kokį nors senųjų meistrų paveikslo fragmentą, tarkim, Tintoretto „Kelionę į Egiptą“. Žemės spalvų medžiai fone – lyg dabar gamtos demonstruojamas miškas, nesvarbu, kad italų tapytojas pavaizdavo lapus, skaisčios žalumos ten, matyt, nebuvo net tuomet, tik nutapius paveikslą, o dabar jis dar ir patamsėjęs nuo laiko.

Dailės vadovėliuose rašoma, kad Tintoretto Venecijoje nedaug turėjo galimybių pamatyti Michelangelo ir antikinių skulptūrų, iš kurių sėmėsi įkvėpimo, tačiau esą per kitas kopijas ir graviūrų vaizdus jis lipdydavo savuosius modelius ir po to tapydavo jų šešėlius (!). Labai konceptualu ir šiuolaikiška, ar ne? Menininkas taip pat kurdavo naktinius eskizus pagal skulptūras.

Priebrėkšmis, šešėliai, miegančios gamtos demonstruojamos spalvos atrodė patrauklios ne vienai tapytojų kartai, dabarties menininkai – ne išimtis. Pasibaigus dramatiškoms varžyboms, kas pirmas atras naują, radikaliausią formą, vėl galimos tiek daugiafigūrės „Kelionės į Egiptą“, tiek potėpių fragmentai – abstrakcijos. Dėkui Dievui, ir abstrakcija dabar gali būti visokia. Nebėra menkesnė ta, kurios ištakos yra gamta, lygiai vertinga ir mechanistinė, nukreipta į industrinį technikos aspektą, kaip ir dar kokia kita.

Arūnė Tornau yra puikiai žinoma Lietuvos tapytoja abstrakcionistė, todėl gerokai nustebau sužinojusi, kad Klaipėdos kultūrų komunikacijų centre vasario 23 d. žiūrovus pakvietusi ekspozicija „Ištirpusios formos“ yra pirmoji didelė menininkės paroda. Per pastaruosius trejetą metų jos sukurtos stambiaformatės drobės kaip tik kvėpuoja ta pačia nuotaika kaip miškas, laukai, patvorės pastarosiomis dienomis („Ankstyvas pavasaris“, 2018), kai netrukus pramerks akis ežerai, upės, bet kol kas išryškėjo tik patamsėję nuo drėgmės brūzgynai. Nors ir vėliau ateisiančios vasaros naktys kartais man primins Arūnės Tornau drobes. Ką bendra tos oro permainos turi su tapyba? Viską. Jei kūrinio padedamas gali lengvai teleportuotis į prieblandos būsenas („Daiktai prietemoje“, 2015–2018), nirti į tamsų drumstą ežero vandenį („Gelmė“, 2016, „Vakaras prie vandens“, 2016), oda jausti rūdis („Rūdys“, 2015), eroziją, vadinasi, tapyba veikia. Ji yra tas dirgiklis, atidarantis

Nukelta į 8 psl.

Choras – mano tapatybės dalis

Pokalbis su kompozitoriumi ir choro dirigentu Vaclovu Augustinu

Šiemet vasario mėnesį, po ilgų kūrybinių metų, buvo išleista pirmoji kompozitoriaus ir choro „Jauna muzika“ vadovo bei dirigento, Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureato Vaclovo Augustino autorinė plokštelė „Tau bet kokios sutemos šviesios“. Ji sudaryta iš dešimties 1996–2017 m. parašytų kompozicijų. Plokštelė pristatyta vasario 24 d. Vilniaus knygų mugėje. Taip pat albumas bus pristatytas koncertuose Kauno VDU Didžiojoje auloje (kovo 16 d.), Vilniaus rotušėje (kovo 21 d.), Šiaulių „Polifonijos“ salėje (kovo 24 d.) bei Druskininkų „Eglės“ sanatorijoje (balandžio 7 d.). Apie kūrybinius impulsus, chorą, jaudinantį gyvenimą ir tikėjimą pasakoja Vaclovas Augustinas.

Vaclovas Augustinas ir choras „Jauna muzika“ A. Žukovo nuotr.

Kaip jaučiatės išleidęs pirmąjį albumą?

Smagu, jog jį pristatėme knygų mugėje, kuri taip laiku „pasitaikė“. Džiugina nepaprastai skoningas Astos Kaušpėdaitės ir Kęstučio Poniškaičio dizainas bei puikus garso režisieriaus Arūno Zujaus darbo rezultatas – unikalus choro skambesys. Rengdami šį CD turėjome nepaprastai produktyvią ir kūrybišką įrašų sesiją. Keturias dienas salėje tvyrojo abipuse pagarba ir meile „įkrauta“ atmosfera, kuri visus ypatingai išlaisvino, motyvavo, įkvėpė. Daug kartų klausydamasis įrašytos medžiagos, labai didžiavausi „Jaunos muzikos“ dainininkais. „Tau bet kokios sutemos šviesios“ – mano ir choro meilės vaisius!

Kodėl tik dabar? Ir kodėl vien chorinė muzika?

Prieš kelerius metus bandžiau sudaryti plokštelės programą. Tačiau iniciatyva užgeso, gal dėl finansavimo stokos. Šis laikas, viena vertus, atsitiktinumas, kita vertus, mano kūrinių sąrašas nėra ilgas, todėl galėčiau teigti, jog dabar pats laikas išleisti pirmąjį CD ir atsirinkti sukauptus kūrinius.

Rašau tik chorinę muziką ir roką, kurio plokštelių su „Antimi“ ir „Saulės laikrodžiu“ jau esame išleidę nemažai, tad dabar atėjo metas kitokiai muzikai. Man asmeniškai nėra gražesnio garso kaip darniai skambantys choro balsai gerai rezonuojančioje akustikoje! Repeticijoje ar koncerte gražiai suskambėjęs kūrinys pripildo tą akimirką ir mano širdį prasmės. Tada nekyla jokių klausimų – tai tobulas grožis, tobulas buvimas. Taip ir gyvenu, nuo momento iki momento. Choras ir chorinė muzika – tai neatsiejama mano tapatybės dalis.

Kaip plokštelei atrinkote savo chorinius opusus?

Klausomas albumas turi skambėti kaip vientisas koncertas, turintis savo dinamiką bei dramaturgiją. Žinoma, ir daugiau sakralinių kūrinių turbūt verti būti plokštelėje, pavyzdžiui, „Iam te solum amo“ (2006), tačiau jis per ilgas ir užimtų ketvirtadalį albumo laiko. Be to, yra keli geri atskiri šios kompozicijos įrašai. Atrodė svarbu sudėti naujesnius kūrinius, kaip „Put such a madness away far from me, O Lord“ (2014), „Great art thou, O Lord“ (2015), „Anima Christi“ (2016).

Kodėl kompaktinę plokštelę pavadinote „Tau bet kokios sutemos šviesios“?

Šis sakinys man be galo gražus. Ištrauką iš psalmės radau atsitiktinai, vartydamas populiarios psichologijos knygą, nors dabar tiksliai nepamenu, kokiame kontekste buvo cituojamas tekstas. Šiais žodžiais yra deklaruojamas visiškas ir galutinis pasitikėjimas Dievu. Kalbama ne apie aklą pasitikėjimą, bet atsidavimą Kūrėjo meilei, leidžiantis būti apgaubtam šilumos glėbiu. Man tai skamba ne tik it poetinė metafora, bet ir kaip tikėjimo išraiška. Geresnio pavadinimo pirmajai kompaktinei plokštelei tikrai nesugalvočiau.

Pakalbėkime apie Kūrėją. Kiek Jis yra svarbus gyvenime ir kūryboje? Ar kūryba gali tikėjimą kompensuoti, gal priartinti prie Dievo?

Tikėjimas mano gyvenime labai svarbus. O kartu – didysis rūpestis ir klaustukas. Aš esu nuolatinėje kelionėje ir niekaip nepasiekiu galutinio tikslo – Dievo malonės, suteikiančios gilų tikėjimą. Esu nuolatinėse paieškose. Noriu, jog neliktų jokių abejonių ir, nekeldamas jokių klausimų, galėčiau su džiaugsmu priimti katalikybę kartu su Bažnyčios tradicijomis. Troškimas ir alkis auga, nes iki šiol to nepatiriu. Galbūt tas alkis reiškiasi per kūrybą. Nedrįsčiau teigti, jog ji kompensuoja paieškas. Religinė praktika – viena, kūryba – kita. Viena negali pakeisti kitos.

Kartais pagalvoju, kodėl man taip kaista delnai atsivertus psalmyną, evangelijas? Aš su dideliu virpuliu ir meile skaitau atskirus pasažus. Manau, jog mano tikėjimas kažkodėl yra persimaišęs su tam tikromis estetinėmis ir meninėmis nuostatomis. Dėl to per kūrybą, per teksto pasirinkimą iš Biblijos ar šv. Augustino raštų kaip per „plyšį“ randu būdą sau sužadinti tikėjimo jausmą. Šv. Augustino raštų formuluotės, sakinių konstrukcija mane žavi ir estetiniu požiūriu. Bet jos lygiai taip pat padeda surasti maldos formas, praveria širdies kerteles autentiškesniam tikėjimui.

Ar Jūsų sakralinė kūryba atspindi tikėjimo poziciją?

Religinė kūryba – mano vidinių filosofinių paieškų atspindys. Kita vertus – vieša pozicija. Tarkim, naujausias mano kūrinys, skirtas Vasario 16-ajai, Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo šimtmečiui, buvo sąmoningas pareiškimas, manifestas, kad esu tarp krikščionybės gynėjų ir noriu apie tai kalbėti garsiai. Kodėl? Nes paskutiniu metu krikščionybė pasaulyje atakuojama įvairiausiais būdais: pradedant totalia valstybių sekuliarizacijos politika, baigiant agresyviu islamo plitimu Europoje. Mano nuomone, tai mūsų, europiečių, esmingiausių pagrindų griovimas, ir šioje vietoje užimu bekompromisę poziciją.

Ar būna taip, kad jaučiatės bėgantis nuo vienatvės, o komunikacija su choru, kitais atlikėjais iš tiesų yra bendrystės siekis?

Gali būti. Man kūryba yra komunikacija, ir šis aspektas vienas svarbiausių. Kadangi aš kuriu – vadinasi, noriu bendrauti. Chorinė muzika – geriausias prieglobstis nuo vienatvės, ypač kai pats diriguoju. Koncerte choras tampa tarsi tarpininku tarp manęs, kaip kompozitoriaus, ir klausytojų. Išeina toks tinklas, kuriame visi – kompozitorius, dainininkai, dirigentas, klausytojai – susiję kažkokiais nematomais, emociniais, psichologiniais saitais.

Kaip manote, kodėl Jūsų muzika sulaukia tokio dėmesio, pasisekimo ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje? Ar žmonės supranta ir artimai išgyvena tai, ką Jūs kurdamas norite pasakyti apie save, gyvenimą? Gal ta muzikos raiškos kalba tampa artima ir jos atlikėjams?

Galiu tik paspėlioti. Sakoma, rašydamas eilėraštį poetas dažniausiai kalba apie save, apie savo asmeninius išgyvenimus. Tačiau rašytojo talentas ir genialumas yra tai, jog skaitytojui dažnai atrodo, kad kalbama apie jo jausmus. Tokiu būdu pasaulio pažinimo aspektai, būties išgyvenimai tampa universalūs. Pradėdamas komponuoti kūrinį niekada apie tai negalvoju. Kad ir kaip būtų, nors esame pasaulyje visi unikalūs, mus jungia bendrai juntami, suvokiami dalykai, todėl nenuostabu, kad viena ar kita yra vienodai svarbu daugeliui žmonių.

Turbūt veikia ir Jūsų kūrinių komponavimo principai?

Gali būti. Yra labai konkretūs muzikiniai parametrai, kuriuos komponuoju žinodamas, kad suveiks. Per ilgus kūrybos metus įgūdžiai vis tvirtėjo, dabar jau žinau, kaip tinkamai naudoti ritmą, harmoniją, balsovadą, kaip lengviau intonuoti ir pan. Be abejo, reikia paisyti svarbiausių techninių principų: tesitūrų, akordų išdėstymo. Tai įrankiai, leidžiantys atliepti šiuolaikinės choro muzikos paklausą. Tiesą sakant, aš tikrai noriu, kad mano kūriniai būtų populiarūs, kad juos dainuotų kuo daugiau chorų, jie nuolat skambėtų koncertuose.

Galiu kurti tik tokią muziką, kuri man pačiam yra graži. Neslėpsiu, noriu režisuoti, kaip kūrinys bus suvokiamas, kaip atliekamas, kokius mygtukus žmonių sielose ar klausoje paspaus. Bet kuriame kūrinyje turi būti atpažįstamumo elementas, kuris paliestų klausytoją, dainininką, ir jis rastų ką nors sau artimo. Tokiu principu gali vesti toliau ir siūlyti dar nepažintus dalykus, nes jis jau bus pastatytas ant kompozitoriaus bėgių. Ar tai pataikavimas publikai? Nežinau, nors apie tai nuolat kalbamasi ir ginčijamasi. Nereikia didelių pastangų sužinoti pasaulyje populiariausių kompozitorių pavardes ir suprasti, kodėl jie tokie yra. Neseniai bendravau su vokiečių kompozitoriumi, prodiuseriu Enjottu Schneideriu, kuris taip pat yra Vokietijos muzikos autorių teisių organizacijos GEMA vadovas. Jis man išdavė paslaptį, kad daugiausia (pagal GEMA duomenis) uždirba Arvo Pärtas. Kalbant apie chorinę muziką – Mortenas Lauridsenas, Johnas Taveneras, Mikołajus Góreckis, Ericas Whitacre'is, Ērikas Ešenvaldas ir t.t. Jų muziką dainuoja visas pasaulis, ir aš labai didžiuojuos bent kažkuria dalimi būdamas tarp jų.

Kaip plokštelėje atsirado papildinys (*bonus track*)? Ar tai priemonė pritraukti klausytojų dėmesį?

Tai labiau rinkodaros triukas, nors kūrinys „Thou hast ravished my heart“ išties labai tinka prie bendros CD programos, ir aš seniai norėjau ką nors parašyti pagal „Giesmių giesmės“ tekstus. „Thou hast ravished my heart“ įrašytas visai kitoje sesijoje, naudojant daugiakanalį būdą, kai partijos įrašinėjamos sluoksniais. Buvo naudojama *body percussion* (kūno perkusija), nes nenorėjau jokių instrumentų. Dėl visų minėtų aplinkybių šis kūrinys yra šiek tiek kitoks, šiek tiek ypatingas.

Kaip sumanote kūrinio muzikinį audinį?

Na, pirmieji impulsai, kaip minėjau, ateina iš vidinės būsenos, teksto atradimo. Vėliau esu kaip skulptorius ar puodžius. Visi emociniai išgyvenimai, pakilimai ir nuopuoliai paruošia „molį“, jį suminkština. Tada įsijungia kitos jėgos, – racionalus protas, logika, žinios apie muzikos raiškos priemones, – leidžiančios man tiesiog pradėti dirbti, kitaip tariant, „lipdyti ką nors iš to molio“.

Kodėl kūryboje kartais naudojate kitų kompozitorių arba savo kūrinių citatas?

Tai tam tikros rūšies komunikacija. Cituoju ne bet kokius kompozitorius, o tik tuos, kuriuos galiu pavadinti dvasios broliais, kurių muzika ar atskiri kūriniai mane žavi. Mano kūryboje galima aptikti Bo Holteno, Ēriko Ešenvaldo, Morteno Lauridseno, Carlo Gesualdo da Venosos, Johanno Sebastiano Bacho, Felixo Mendelssohno, Gabrielo Jacksono ar Lino Rimšos modifikuotų citatų arba muzikinių motyvų pėdsakų. Taip tarytum lenkiu galvą prieš juos, kita vertus, kai kurie jų kūrybos elementai padeda išryškinti mano idėjas.

Kuo ypatinga šios kompaktinės plokštelės muzika? Kodėl verta jos pasiklausyti?

Tai estetinių nuostatų komplektas, manuoju būdu išgyventas santykis su įvairiais dalykais. Esu tikras, kad niekas pasaulio nemato mano akimis, o muzikos negirdi mano ausimis. Ar būtinai turiu būti įdomus ir svarbus pasauliui? Nemanau. Tačiau tikiu – esu įdomus ir svarbus Dievui. Aš sukomponuoju garsų derinius, kurie man atrodo gražūs, aš pasirenku tekstus, kurie vienaip ar kitaip yra svarbūs ir mane jaudina, imuosi idėjų, kurios mane „užkabina“, ir visu tuo trokštu pasidalinti. Pirmiausia su savo dainininkais, o paskui ir su visais kitais.

Kalbino ir parengė
Ingrida Alonderė

Pavasariui vartus atvėrė koncertai Varšuvoje ir Berlyne

Lietuvos nacionalinio simfoninio orkestro gastrolių akimirka su Mirga Gražinyte-Tyla

Remigijus Vitkauskas

Paskutinę žiemos dieną Varšuvoje spaudė trylikos laipsnių šaltukas, tačiau Filharmonijos Didžiojoje salėje galinga polifonija aidėjo atbundančio pavasario paukščių bei kitokių Dievo sutvėrimų balsai, genialiai sujungti Igorio Stravinskio baleto „Šventasis pavasaris“ muzikoje. Koncertais Varšuvos filharmonijoje ir Berlyno „Konzerthaus“ salėje prasidėjo Lietuvos valstybingumo atkūrimo 100-mečio renginiai Europos sostinėse, organizuojami Lietuvos nacionalinės filharmonijos. Nacionaliniam simfoniniam orkestrui gastrolėse dirigavo didžiulio pripažinimo pasaulyje sulaukusi jauna dirigentė, Birmingamo simfoninio orkestro muzikos vadovė Mirga Gražinytė-Tyla (repeticijose jai talkino asistentas Martynas Stakionis). Koncertų programa – nekasdieniška, tačiau puikiai susisieja su kalendorine metų laikų kaita, atskleidžia techninės, menines bei artistines orkestro galimybes, subtiliai atspindi jaunatviškus ir kartu itin brandžius dirigentės M. Gražinytės asmenybės bruožus. Skoningai, drąsiai ir originaliai koncerte skambėjo ne vien Stravinskio partitūra. Orkestras griežė Ramintos Šerkšnytės „De Profundis“ styginių orkestrui, gruzinų kompozitoriaus Vachtango Kachidzės „Bruderschaft“ altui, fortepijonui ir styginių orkestrui, solistai – Milanas Radičius (altas) ir Onutė Gražinytė (fortepijonas), taip pat Osvaldo Balakausko „Penkias dainas Vinco Mykolaičio-Putino žodžiais“ moterų chorui, smuikui, violončelei, fleitai ir fortepijonui, kurias atliko Katovicų miesto dainininkių ansamblis „Camerata Silesia“ (vadovė Anna Szostak), Algimantas Peseckas (smuikas), Edmundas Kulikauskas (violončelė), Valentinas Gelgotas (fleita) ir Indrė Baikštytė (fortepijonas). Per koncerto Varšuvoje pertrauką ir pakalbinau dirigentę M. Gražinytę.

Šiandien repeticiją pradėjote žodžiais: „Pradėkime nuo pabaigos – skaitlinė Nr. 142.“ Norėčiau ir mūsų pokalbį pradėti nuo gastrolių pabaigos: kuo Jums šis jubiliejinis projektas ypatingas, koks bendro darbo su orkestru įspūdis?

Nuostabus įspūdis. Jau beveik dvi savaites dirbame su šia programa, ir matau, kad kolektyvas be galo pasitempęs, jaučiasi didelis noras gerai atlikti muziką. O kai yra noras, visada išauga gražūs rezultatai.

Dirbant su Jumis nepasitempti tiesiog neįmanoma – kiekviena repeticijos minutė trykšta energija, tarsi ji būtų pirmoji. Kada anksčiau dirbote su Lietuvos nacionaliniu simfoniniu orkestru ir kaip kolektyvas pasikeitė?

Pirmą sėkmingą koncertą parengėme 2014 m. pavasarį. Buvo numatyti vėlesni pasirodymai, tačiau dėl susiklosčiusių aplinkybių teko juos atidėti. Per ketverių metų laikotarpį kolektyve atsirado daug naujų, man nematytų veidų. Nauja jėga – visada gražu. Kai greta darbuojasi skirtingos kartos – šeimoje, darbe ar orkestre – atsiranda progų apsikeisti patirtimi ir kitais vertingais dalykais. Tai labai gera tendencija.

Jubiliejinių koncertų programa – įvairiabriaunė stilistikos, epochų ir atlikėjų sudėties atžvilgiu. Kokios aplinkybės lėmė būtent šių kontrastingų kūrinių pasirinkimą?

Mirga Gražinytė-Tyla ir LNSO

D. Matvejevo nuotr.

Programos parinkimą lydėjo ilgi ieškojimai. Savo pageidavimus ir įsivaizdavimus siūlė Berlyno „Konzerthaus“, turėjo minčių ir Varšuva, nuomonę reiškiau aš. Visi rūpinomės, kas koncertams ir orkestrui geriausiai tiktų. Pasibaigus ieškojimams susidėliojo graži puokštė. Jaučiuosi labai laiminga, nes programoje netrūksta kontrastų. Mano galva, kiekvienas kūrinys yra visiškai genialus, šedevras. Balakausko dainos pagal Mykolaičio-Putino žodžius – tai nuostabios impresionistinės miniatiūros, išsiskiriančios įvairiausiais poetiniais atspalviais ir įvykiais. Kachidzės „Bruderšaftas“ – *džiaziukas*. Kiekvieną kartą pateikdama šį kūrinį orkestrui jaudinuosi, kaip kolektyvas reaguos, ar nepriims kaip popso... Didžiulė kūrinio vertė ta, kad jis atpalaiduoja: nukeliaudamas link džiazo soluoja kontrabosas, „pačeksi“ orkestras, koja patrepsi solistai. Tai įneša gyvų nuotaikų, kurių tradiciniuose klasikiniuose koncertuose neturime. Ši energija man tiesiog neįkainojama. Šerkšnytės „De Profundis“, mano galva, vienas genialiausių kūrinių muzikos istorijoje. Nelengva šį kūrinį parengti taip, kad atsivertų visi kompozitorės sumanymai, tačiau kelias į šviesą – esminis Šiaurės tautų klausimas – yra nuostabi, koncentruota ir puikiai įkūnyta mintis. Gidonas Kremeris labai taikliai pasakė, kad šis kūrinys – tai vizitinė Baltijos muzikos kortelė. Na, o apie Stravinskio „Šventąjį pavasarį“ su lietuviškų dainų citatomis daug ir kalbėti nereikia.

Gal keletą žodžių apie ateities planus?

Mėgstu svajoti ir ne visada pavyksta konkrečiai planuoti. Aišku, yra įsipareigojimų, projektų, tačiau negalėčiau pasakyti, kad mano tikslas po dešimties metų būti tam tikroje vietoje. Pagrindinis tikslas – augti ir tobulėti.

Ačiū už pokalbį.

P.S. Dirigentės M. Gražinytės-Tylos pastangomis LNSO artistams buvo sudaryta puiki proga Berlyne gyvai išgirsti vieną geriausių pasaulyje Berlyno filharmonijos simfoninį orkestrą. Greta Franzo Schuberto kūrinių žymusis kolektyvas atliko Richardo Strausso „Alpių simfoniją“. Sužavėtų Lietuvos muzikantų diskusijos netilo dar keletą dienų.

Anonsai

Vilniaus kongresų rūmuose – miuziklo vaikams „Benediktas ir Žirafa“ premjera

Po pernai įvykusios didžiulio pasisekimo sulaukusios roko operos „Eglė“ premjeros kompozitorius Laimis Vilkončius netruko kibti į naujus kūrybinius darbus. Kovo 17, 18 d. Vilniaus kongresų rūmuose kartu su Lietuvos valstybiniu simfoniniu orkestru jis pristatys naują savo kūrinį, šį kartą skirtą vaikams, – pagal Dianos Gancevskaitės libretą sukurtą miuziklą „Benediktas ir Žirafa“.

„Gal bus kiek netikėta, bet kurti muziką vaikams, dainuoti ir klausytis mane paskatino Sigito Gedos šiai auditorijai skirta poezija. Sigitas mokėjo su vaikais kalbėtis „suaugusiųjų kalba“. Kažkokiu stebuklingu būdu buvo perpratęs vaikų mąstyseną ir pačių mažiausiųjų žodyną. Pagal Sigito tekstus ir man muzikinės idėjos lengviau gimdavo. Juk ir „Eglei“ libretą specialiai sukūrė S. Geda“, – pasakojo kompozitorius.

Sumanymas sukurti naują miuziklą „visai šeimai“ L. Vilkončiui gimė prieš keletą metų, bendradarbiaujant su dainuojančia aktore Gabrielia Kuodyte. Naują idėją autorius pasiūlė Lietuvos valstybinio simfoninio orkestro meno vadovui ir vyr. dirigentui Gintarui Rinkevičiui ir programas „visai šeimai“ diriguojančiam maestro asistentui Ričardui Šumilai. Šis pasiūlymas buvo priimtas, paskiriant premjeros datą.

Anot L. Vilkončiaus, miuziklo siužete žiūrovai nesunkiai atpažins istoriją, panašią į Karlsono, kuris gyveno ant stogo. Aname pasakojime berniukui Mažyliui netikėtai pasirodo padykęs, skraidantis dėdė Karlsonas. Šį kartą šeštame aukšte esančio buto lange netikėtai pasirodo tikros Žirafos galva. Sunku pasakyti, ar tiesiai iš Afrikos labai jai rūpimu klausimu atkeliavusią Žirafą mato tik tame bute gyvenantis Benediktas ir jo žaislai (merginų choras „Liepaitės“), ar atsitiktinai Žirafa kaskart randa priežastį išeiti iš buto kaip tik tada, kai į namus parlekia rūpesčiuose paskendusi Benedikto močiutė. Koks tas Žirafai itin svarbus reikalas ir kaip apskritai ši keista istorija baigiasi, bus galima sužinoti tik atėjus į Vilniaus kongresų rūmus.

Miuziklui surinkta žinomų aktorių komanda: Aistė Lasytė (Žirafa), Dominykas Vaitiekūnas (Benediktas) ir Gabrielia Kuodytė (Močiutė), žaislus įkūnys Vilniaus chorinio dainavimo mokyklos „Liepaitės“ merginų choras. Kompozitorius sako, jog „dar tik galvodamas apie naujo miuziklo sukūrimą, žinojau, kad jame tikrai dainuos ir vaidins Gabrielia. Juk su ja pirmąja ir aptarinėjome naują idėją. Taip pat buvau apsisprendęs kviesti „Liepaičių“ merginų chorą. Įvairiomis aplinkybėmis buvau matęs puikių jų sceninių darbų. A. Lasytės ir D. Vaitiekūno vardai į galvą atėjo vieną gražų sekmadienio rytą. Pabudau ir iš karto nudžiugau pagaliau radęs puikų sprendimą. Supratau, kad Žirafos personažas tarsi specialiai sukurtas Aistei, o Benedikto – Dominykui. Abu muzikalūs, pilni išmonės ir fantazijos, meistriškai improvizuoja netikėtose situacijose. Tik turėdamas galvoje šiuos vardus, sėdau kurti muzikos jau konkrečiai pasirinktiems artistams.“

„Benediktas ir Žirafa“ – jau trečias L. Vilkončiaus darbas su Lietuvos valstybiniu simfoniniu orkestru. 2015 m. orkestras surengė autorinį kompozitoriaus koncertą, pernai pristatė roko operą „Eglė“. Miuziklo vaikams „Benediktas ir Žirafa“ premjera įvyks kovo 17, 18 d. 12 val. Vilniaus kongresų rūmuose.

LVSO inf.

Hipsteriai ir Shakespeare'as

Apie spektaklį „Vasarvidis" Nacionaliniame Kauno dramos teatre

Justina Daugalaitė

Tarytum veidrodį laikyti priešais gamtą: dorybei parodyti tikruosius jos bruožus, ydai – jos atvaizdą, amžiui ir laiko įsikūnijimui – jų atspindžius bei formas.

(Williamas Shakespeare'as, „Hamletas", vertė Alfonsas Nyka-Niliūnas)

Valentino dieną Nacionaliniame Kauno dramos teatre įvyko spektaklio „Vasarvidis" pagal Williamo Shakespeare'o komediją „Vasarvidžio nakties sapnas" premjera. Režisierė Eglė Kižaitė spaudoje sakė norėjusi žiūrovams priminti jų pačių meilės „kančias" ir pasijuokti iš jaunystės kvailumo. Spektaklis žadėjo lengvą pasivaikščiojimą mėnesienos nušviestą šekspyrišką vasarvidžio naktį, bet režisierė nusprendė atgręžti veidrodį ir prabilti apie mus pačius – šiandien, dabar.

Savo interpretacijoje Eglė Kižaitė vaizduoja jauną šių dienų žmogų, kurį galima sutikti stilingoje kavinėje ar madingoje parduotuvėje. Scenoje išsipustę vidurinės klasės jaunuoliai, t.y. hipsteriai, žaidžia meilę. Ir jų (kaip ir mūsų gatvių puošeivų) svarbiausias meilės ženklas yra drabužiai, tampantys priemone vilioti ir žadinti aistrą. Jaunuolių nuostatas atspindi ant kūno besikeičiantis dailių drabužių kiekis, o įsimylėjėlių pasirinkimus buriantis Pakas (Gytis Laskovas) yra žavus dizaineris, „siuvantis" įsimylėjėlių likimus. Matavimosi kambaryje žavėdamiesi savo atvaizdais veidrodyje veikėjai priima svarbiausius sprendimus. Fėjų burtai ne įlašinami į akis, o „įsiuvami" į veikėjų širdis dizainerio adata. Taip tarsi dar kartą pabrėžiant, kad šiandien kelias į kito širdį eina per... drabužį. Ne veltui dizaineris Pakas yra pagrindinis šio spektaklio herojus, o įvaizdis ir žavėjimasis savo atvaizdais veikėjams yra svarbesni nei pati meilės samprata. Režisierė išjuokia šiuolaikinės visuomenės reiškinį – įvaizdžio kūrimą (dažnai svarbesnį už asmenybę) ir dizainerių (neretai spaudoje vadinamų kūrėjais) su(si)reikšminimą.

Gytis Laskovas (Pakas) spektaklyje „Vasarvidis" D. Stankevičiaus nuotr.

Spektaklyje ironizuojami ir šiuolaikiniai vyrai, ir moterys. Lisandras (Andrius Gaučas) ir Demetras (Pijus Narijauskas) – stilingi, manieringi, nosis nusipudravę berneliai, kurių kova dėl mylimosios širdies yra komiškai bravūriški pasišvaistymai. Vaikinai tokie žavūs ir pražydę meile (sau), kad jų priesaikos, rodos, turėtų būti tariamos ne mylimajai, o veidrodžio atspindžiui. Hermija (Goda Petkutė) ir Elena (Eglė Grigaliūnaitė) ne tokios manieringos kaip jų mylimieji: jos kovoja už savo meilę, nebijo pasirodyti negražios, paklaikusios, supykusios ar juokingos. Tesėjo (Gintautas Bejeris) ir Titanijos (Neringa Nekrašiūtė) duete labiausiai išryškintas erotinis pradas. Valdovas Tesėjas akivaizdžiai bodisi priimti sprendimus, o jo abejingumas miestiečių problemoms atvirkščiai proporcingas susidomėjimui Titanijos sijonais. Režisierė grakščiai pina jausmų voratinklį, jaukdama moteriškumo ir vyriškumo sampratas: vietoje vyriško tvirtumo – juokingas žavesys, o moterišką subtilumą keičia atvira kova, į darbą paleisti kumščiai. Nors iš pirmo žvilgsnio tokia veikėjų reprezentacija atrodo netradiciška, jų elgesys vis dėlto atpažįstamas. Personažai atspindi naująsias šiandienos moteriškumo ir vyriškumo klišes ir meilės jausmą užgožiantį fizinį potraukį.

„Vasarvidis" į teatrą kviečia jauną žmogų ir siūlo pasižiūrėti į save – atpažinti naujai besiformuojančius lyčių vaidmenis, skirtingas meilės kalbas ir būdus reikšti susižavėjimą. Panaudodama hamletišką veidrodžio atgręžimo principą Eglė Kižaitė XVI a. pabaigos Shakespeare'o pjesėje ieško XXI amžiaus atvaizdo. Režisierė jaučia esamąjį laiką, o kalbėdama apie meilę – nebanaliai ir ironiškai konstatuoja visuomenės pokyčius.

P. S. Visada įdomu tyrinėti spektaklių reklamas. Šį kartą patraukė „Vasarvidžio" plakatas – jauno vyro akių deimantinis spindėjimas. Kyla klausimas: ar vaikinas žiūri į mylimąją ir akyse atsispindi jos grožis, ar jis negali atitraukti akių nuo veidrodžio?

Praėję Kalbos kultūros metai

Jonas Vytautas Bruveris

2017-ieji buvo paskelbti Kalbos kultūros metais. Valstybinė lietuvių kalbos komisija gal vėl papildė ar pakoregavo kadaise paskelbtą kalbos klaidų sąrašą, per radiją kalbininkė besispyriojantį neišmanėlį mokė taisyklingai kirčiuoti kokio gal jau ištuštėjusio kaimelio pavadinimo įnagininką ir pan. O seimūnai, visokie pareigūnai ir šiaip žmonės tebekalba kaip kalbėję.

Matyt, per šį užsitęsusį pavasario laukimą suvisai išnyko toks gamtos reiškinys kaip „plikšala" – vis pranešama tik apie *plikledį* (tokio žodžio nėra 1972 m. „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne", yra naujesniuose, bet ar čia tik nebus rusų годолед?), o sniegas vis krenta ir krenta... Negirdėti žodžių „sninga", „snigs", „pa(pri)snigo", nes rusų kalboje tokių žodžių nėra, ten sniegas падает ir выпал. Neišgirsi sakant „dabar", „iki šiol", „šiandieną" – vis *šiai dienai* (ar tik ne к этому дню?). Užuot pasakius „sukurta *gana daug* poezijos", „padaryta *nemažai* reformų" ir pan., sakoma *pakankamai*; tai ką – pakanka ir daugiau nebereikia? Panašiai yra su žodžiu *pasiteisinti* (оправдаться), *perskambinti* (перезвонить), *visa eilė* (целый ряд) ir t.t., o žodžiui *aktualus* (dabartinis, esamas dalykas) primetama svarbos prasmė. „Pastovėsim už tėvynę" (iš постоять за родину), „neša atsakomybę", „atmintis pavedė", „radiatoriai pajungti", kažkas „sirgs už iniciatyvas" ir t.t. Beveik neliko parduotuvių parduotuvėlių, kirpyklų – vis centrai ir salonai. Visai dingo raštinės – yra tik ofisai ir kanceliarijos. Eini gatve – pamatai statomą daugiabutį gyvenamąjį namą, bet parašyta, kad tai apartamentai. Prašmatnu, ar ne? Nors apartamentas ir yra butas daugiabučiame name (pranc. *appartement*, it. *appartamento*). Žodis „kokybė" (koks yra daiktas – didelis, mažas, geras, blogas, geltonas, raudonas, saldus, neskanus ir t.t.) paverstas tobulumo, puikumo sinonimu – viskas kokybiška, arba, pavyzdžiui, *nekokybiška renovacija*, vartai vadinami *įvažiavimu*, o ant užrakintų durų kabo skelbimas „Praėjimo nėra" (прохода нет), bet daugybė žmonių pro tą vietą praeina...

Kur bepažvelgtum – vis kas nors. Štai ta Rygos Domo katedra. Latviškai – *doms*, *Rīgas doms* (tarti *duoms*) ir yra katedra, iš vokiečių – *der Dom* (katedra), o tie – iš lotynų *domus* (namas, buveinė), *Domus episcopi* ir pan. Taigi sakykime tiesiog Rygos katedra.

Koncerto pranešėjas sako: „muzika Petraičio, žodžiai Jonaičio" (taigi музыка Петрова, слова Иванова), bet priremtas prie sienos sako „mano švarkas", o ne atbulai... Pasibaisėtinas lietuvių paprotys gatvių pavadinimų lentelėse rašyti tik žmogaus vardo pirmąją raidę, išleista daugybė knygų, kuriose viso vardo nerasi net asmenvardžių rodyklėje.

Pasipuikuojama žargonybėmis, pavyzdžiui, parodos ar koncerto „vinis". Greičiausiai tai гвоздь программы – pasakymas, rusų perimtas iš prancūzų šmaikštuolių, kuriems inžinieriaus Gustave'o Eiffelio (tarti *Efel*, kirčiuoti antrą *e*, Visuotinėje lietuvių enciklopedijoje nurodyta klaidingai) 1889 m. Paryžiaus pasaulinei parodai pastatytas bokštas pasirodė panašus į vinį. Arba – nuolat kartojama „misija neįmanoma" (*mission impossible*) – taip vadinosi kažkoks JAV trileris...

Yra ir kalbos praturtinimo žygių – vaduojantis iš vyriškų pavardžių vergijos, neregėtu būdu keičiamos moteriškos pavardės. Aišku, griozdiškai skambėtų nepakeista, pavyzdžiui, kokia Petruškevičavičienė, kurios vyro protėviai greičiausiai buvo Petručiai ar Petraičiai. Mat šimtmečiais lietuvių pavardes lenkino lenkų dominuojama bažnytinė bei pasaulietinė valdžia. Nors darbas vyko sėkmingai, 1817 m. birželio 5 d. Vilniaus laikraštyje „Tygodnik Wileński" dar piktintasi, kad „mūsų šalyje" yra žmonių su nesuprantamomis, sunkiai ištariamomis pavardėmis, ir klausta, už ką mes tai turime pakęsti. Todėl, anot jų, Jonaytys turėtų vadintis Janowskiu, Užupis – Zarzeckiu, Žvirblis – Wróblewskiu ir pan., o neišverčiamoms – pridėti lenkiškas galūnes (Sakutys – Sakutowicz) ir t.t. Taip ir padaryta.

Dabartinis mūsų moterų ir merginų žygis galėtų įkvėpti ir kitų kraštų moteris, susitaikiusias su likimu. Pavyzdžiui, garsioji prancūzų kompozitorė, dirigentė, pedagogė Nadia Juliette Boulanger (pas ją studijavo ar tobulinosi Aaronas Coplandas, Danielis Barenboimas, Philipas Glassas, Astoras Piazzolla, mūsų Antanas Račiūnas, Jonas Nabažas) prie savo pavardės neprisikabino moteriškos giminės galūnės *-ère*, tad taip ir liko „Kepėju" (*boulanger* – pranc. kepėjas). Vokiškai kalbančiuose kraštuose pilna, pavyzdžiui, Richterių („Teisėjų"), Weberių („Audėjų"), bet irgi negirdėti, kad kokia moteris ar mergina būtų prisikabinusi savo giminės galūnę *-in*, pavyzdžiui, Weberin. Šiek tiek kitaip yra su kai kuriomis slovakų pavardėmis. Jei prie kurių negalima prikabinti slavų kalboms būdingos galūnės *-ová*, vartojamas moteriškasis pavardės atitikmuo, pavyzdžiui, Múdry („Protingas") – Múdra („Protinga"), Mokrý („Šlapias") – Mokrá („Šlapia"). Šiuo požiūriu ir mes turime nemažai galimybių, pavyzdžiui, Vilkas – Vilkė, Katinas – Katė, Gaidys – Višta... ir t.t.

...Autobusas iš Vilniaus važiuoja į Panevėžį. Sukdamas į pakelės stotį, pravažiuoja pro parduotuvę su žibančiu Eiffelio bokšteliu ir užrašu „Eifelis" (kaip didinga! Matyt, manoma, kad tai bokšto pavadinimas). Tarp naujų keleivių – pusamžis vyriškis. Vos atsisėdęs, išsitraukia telefoną ir garsiai kažkam pradeda pasakoti kur buvęs, ką su kuo kalbėjęs. Kas kelintas žodis – kraupus rusiškas keiksmažodis. Ne, jis specialiai nesikeikia, jis taip kalba, keiksmažodžiais išryškindamas savo dvasios būseną (pritarimą, nepritarimą, abejonę ir t.t.). Važiuojant atgal, Panevėžyje įsėda jaunuolis. Kalba lygiai taip pat, tik šįsyk viena nebeištvėrusi ponia jį nutildo. Saviraiškos laisvės gynėjų tąsyk autobuse nebuvo.

Tad taip ir gyvename – mokinukai nesusišneka be *karoče*, *davaj*, o kaip kalbės paaugę?..

Šeimos gyvenimo scenos

Apie Valstybinio jaunimo teatro spektaklį „Autonomija“

Ieva Tumanovičiūtė

Viktorija Kuodytė

L. Vansevičienės nuotraukos

Simas Lunevičius, Rugilė Latvėnaitė ir Valentinas Masalskis

Mergaitė keikia išardytą pianiną. Vaikišku balsu ji išrėkia keiksmažodžius, atkartodama įniršio intonacijas, girdėtas šeimoje, kurią sukūrė spektaklio „Autonomija“ autoriai. Premjera Valstybiniame jaunimo teatre įvyko kovo 9, 10 dieną. Scenoje keli kilimai, stalai, kėdės ir pianinas žymi namų erdvę. Scenografas neįvardytas – visus reikiamus daiktus iš teatro sandėlio galėjo atsinešti patys aktoriai, vilkintys kasdieniais drabužiais iš savo spintos. „Skurdžioji“ spektaklio estetika išryškina aktorius, kurių vardai sutampa su personažų vardais. Pagal aktorių improvizacijas vengrų režisieriaus Árpádo Schillingo ir bendraautorės Ildikó Gáspár sukurtoje dramaturgijoje į giminės tarpusavio santykius žvelgiama ironiškai ir kartais nuklystama į praeitį, ateitį ar fantazijas. Spektaklyje užsitęsia personažų ekspozicija, todėl šį tekstą konstruoju kaip šeimos portretų galeriją.

Valentinas (Masalskis). *Vieta giminės medyje: Simo ir Viktorijos senelis; Andriaus, Alekso ir Luko tėvas. Šeiminė padėtis: išsiskyręs (buvusi žmona Janina). Profesija: verslininkas. Pomėgiai: nekilnojamasis turtas.*

Valentinas su bendradarbiu Dainiumi aptarinėja statybų verslo reikalus. Prie jų prisideda Andrius – sūnus „nevykėlis“, kurį tik įžengus supeikia tėvas. Kad verslininkams nebūtų per lengva kalbėtis, anūkė Viktorija ardo pianiną. Šioje ir kitose scenose atsiskleidžia, kad Valentinas yra visada teisus. Jis sukūrė verslą, nuo kurio priklauso visa šeima. Nuotaikos žmogus į kitus kreipiasi „vaikeli“, nes visi, palyginti su jo gyvenimiška patirtimi, yra niekas. Vyras visą gyvenimą daug ir sunkiai dirbo, anot jo paties, – „dėl šeimos“. Vaikystėje Valentinas buvo ištremtas į Sibirą, o savo tėvą – partizaną – jis laiko didvyriu ir stiprybės pavyzdžiu.

Dainius (Gavenonis). *Vieta giminės medyje: Valentino verslo partneris. Šeiminė padėtis: vedęs (žmona Dovilė). Profesija: verslininkas. Pomėgiai: komercinis teatras.*

Bejausmis darboholikas, visiškas materialistas siekia bet kokiu būdu pralobti. Pagrindinis Dainiaus iššūkis – susitvardyti, kai žmona ar Valentino anūkė Viktorija provokuoja ir trukdo dirbti. Dainius praranda kantrybę ir susijaudina tik pametęs suklastotą turto paveldėjimo teisę įrodantį dokumentą.

Andrius (Bialobžeskis). *Vieta giminės medyje: Valentino sūnus, Simo ir Viktorijos tėvas. Šeiminė padėtis: vedęs (žmona Neringa). Profesija: vadybininkas. Pomėgiai: mėsos patiekalai.*

Darbas tėvo versle neigiamai veikia jo savivertę. Ramus, tylus ir iš pažiūros su likimu susitaikęs vyras iš tiesų jaučiasi neįvertintas ir nepripažintas.

Simas (Lunevičius). *Vieta giminės medyje: Valentino anūkas, Andriaus sūnus. Šeiminė padėtis: nevedęs (mergina Rugilė). Profesija: studentas. Pomėgiai:* Fluxus, *eksperimentinis kinas, veganizmas, Oscaro Wilde'o, Hermanno Hesse's ir Alberto Camus knygos.*

Kurdamas filmą Simas siekia užfiksuoti kasdienybės tėkmę, kurioje žmogus tiesiog būna, o ne bijo ar kariauja. Filmuodamas savo šeimą jis atranda daugiau konfliktų ir peripetijų nei tikėjosi. Savo merginai Rugilei vaikinas aprodo namus ir supažindina su šeimos nariais, tarsi praskleisdamas „užuolaidą“ į scenas iš šeiminio gyvenimo. Dėl potraukio prie meno verslininkų šeimoje Simas yra balta varna, tačiau dėl to jis neišgyvena, nes senelis Valentinas atlaidžiai žiūri į anūko jaunystės pomėgius. Vaikino filmuojami artimųjų kūnų fragmentai nespalvotai transliuojami nedideliame ekrane, kuriame iš pradžių Simas Rugilei parodo ištrauką iš Jono Meko filmo „Voldenas (dienoraščiai, užrašai ir eskizai)“ (1969). Retkarčiais ekrane parodomi aktorių veidai stambiu planu, bet didesnės reikšmės kamera ir ekranas spektaklyje neįgyja, nes visą dėmesį režisierius Árpádas Schillingas sutelkia į aktorių, susiduriančių su konkrečiomis situacijomis, reakcijas scenoje.

Rugilė (Latvėnaitė). *Vieta giminės medyje: nepriklauso. Šeiminė padėtis: netekėjusi (vaikinas Simas). Profesija: studentė. Pomėgiai: neišryškėja.*

Nejaukumas yra pagrindinis veikėjos motyvas. Rugilei nedrąsu, kai spektaklio pradžioje Simas komanduoja veiksmus, kuriuos ji turi atlikti „prieš kamerą“. Nejauku jai ir Simo namuose. Susikausčiusi ir kukli mergina susipažįsta su vaikino šeima, kurioje nėra šiltai sutinkama. Pasitaikius progai šeimos galva Valentinas pažemina merginą, rodydamas savo galią. Rugilei nesmagu Simo namuose, scenoje ir spektaklyje.

Kartų konfliktas išryškėja tarp anūko ir senelio. Matant pasaulį iš Simo ir Rugilės perspektyvos Valentiną nesunku apkaltinti antisemitizmu, rasizmu ir seksizmu. Tačiau Masalskis taip įtikinamai išsako savo poziciją ir manipuliuoja kančia, kad akimirksniu iš žiauraus, valdingo žmogaus virsta auka. Kadangi Simo seneliai išsiskyrę, jis aplanko ir močiutės Janinos namus. Spektaklyje nesilaikoma laiko vienovės ir kartą veiksmas tarsi vartant šeimos albumą grįžta į praeitį, kai Simui buvo treji. Tada jo tėtis Andrius su broliais Aleksu ir Luku kvailiojo, o Vidas pasipiršo močiutei.

Janina (Matekonytė). *Vieta giminės medyje: buvusi Valentino žmona; Andriaus, Alekso ir Luko motina, Simo ir Viktorijos močiutė. Šeiminė padėtis: išsiskyrusi (sužadėtinis Vidas). Profesija: bedarbė. Pomėgiai: burtai, magija ir pasakos.*

Močiutė ne iš tų, kurios pasitinka anūkus su meile ir blynais. Ji gyvena neapykanta Valentinui, nuo kurio ir išsiskyrusi priklauso finansiškai. Spektaklyje, kaip šeimos santykių nesantaikos pradžia, pabrėžiama neapykanta tarp Valentino ir Janinos.

Vidas (Petkevičius). *Vieta giminės medyje: nepriklauso. Šeiminė padėtis: susižadėjęs su Janina. Profesija: virėjas (bedarbis). Pomėgiai – peilių galandimas.*

Vidas padengia stalą, išpilsto sriubą, suplauna indus. Nuolankus ir rūpestingas žmogus, reikšmingai tyli ir pratrūksta tik kartą.

Aleksas (Kazanavičius). *Vieta giminės medyje: Valentino sūnus. Šeiminė padėtis: vienišas. Profesija: sodininkas, Afganistano karo veteranas. Pomėgiai: –.*

Afganistano karas padalijo Alekso gyvenimą į dvi dalis. Kai Simui buvo treji, jo dėdė buvo hiperaktyvus, netaktiškas cholerikas. Dabar jis „dirba“ sodininku tėvo namuose. Nesugebėjusį integruotis visuomenėje vyrą šeima slepia nuo žmonių akių.

Lukas (Petrauskas). *Vieta giminės medyje: Valentino sūnus. Profesija: kunigas.*

Kadaise Lukas norėjo savo šeimai pasakyti kažką svarbaus (matyt, apie tuos, kuriuos mylėjo), bet buvo neišklausytas ir atsiskyrė.

Viktorija (Kuodytė). *Vieta giminės medyje: Valentino anūkė, Neringos duktė, Simo sesuo. Šeiminė padėtis: vaikas. Pomėgiai: vesti suaugusiuosius iš kantrybės.*

Šeimos *enfant terrible* tarsi maža režisierė kuria sau įdomesnę dramą. Jos prisibijo net senelis Valentinas. Viktorija vedžiojasi menamą šunį, terorizuodama Dainių, šaudo iš įsivaizduojamo lanko. Kartą, veiksmui persikėlus į ateitį, paaiškėja, kad užaugusi ji nebalsuos rinkimuose. Viktorija yra atsaini stebėtoja, pasirengusi iškrėsti išdaigą, įsiutinsiančią artimuosius. Kuodytė sukuria originalią veikėją, kurią įdomu stebėti, nes kiekvienas jos veiksmas, gestas ar balso intonacija yra išradingi ir tikslūs. Árpádo Schillingo kūrybos metodas, kai nesinaudojama iš anksto sukurtu dramaturginiu tekstu ir atsisakoma režisūrinių efektų, aktoriams yra iššūkis. Kurti „iš nieko“ reikia ypatingo talento, ir Viktorija Kuodytė įrodo daug jo turinti.

Neringa (Varnelytė). *Vieta giminės medyje: Valentino marti, Andriaus žmona, Simo ir Viktorijos motina. Profesija: namų šeimininkė. Pomėgiai: svajonės.*

Apie moters atėjimą įspėja į puodelio kraštus garsiai daužomas šaukštelis – „autonomijos“ simbolis, nes į vyro namus ji atitekėjo su vieninteliu šaukštu. Ji tyli, veik nematoma, apsigobusi pilku megztiniu tarsi šešėlis vaikšto po svetimus kambarius.

Spektaklio įvykių eigą pakeičia močiutė Janina, kartu su draugėmis Kristina (Andrejauskaite) ir Ina (Kartašova) surengusi „prakeiksmo“ apeigas. Ant scenos grindų Ina nubrėžia kreidos ratą. Kristina išpila ant žemės pakelį miltų. Tada „raganomis“ virtusios moterys rėkdamos daužo rankinėmis ir Valentino portfeliu miltų krūvą. Kyla baltų dūmų kamuoliai ir išlaisvinti neapykantos klyksmai. Paskui spektaklis kūliais ritasi į tragišką atomazgą. Veiksmas virsta siurrealiu, bet įtikinamu, t.y. žiauriu, tačiau atitinkančiu personažus ir jų santykius.

Dovilė (Šilkaitytė). *Vieta giminės medyje: Valentino verslo partnerio Dainiaus žmona. Profesija: –. Pomėgiai: raudonasis vynas.*

Ekscentriška moteris desperatiškai reikalauja savo vyro Dainiaus dėmesio. Savo pomėgiu svaigintis ji kompromituoja vyro reputaciją. Dovilės gyvenimą pakeičia „raganų burtai“. Įgijusi finansinę nepriklausomybę, ji staiga tampa itin „autonomiška“ ir savarankiška – geba priimti sprendimus, tvarkytis ir vadovauti.

Tokia yra spektaklyje vaizduojama šeima. Aktoriai kuria atpažįstamus personažus, esančius pusiaukelėje tarp komiško tipo ir individualios psichologijos. Scenoje rodomi veikėjų veiksmų ir emocijų „rezultatai“, tad nėra laiko įsigilinti į jų pasirinkimų ir jausmų raidą. Nesunku apibendrinti supaprastintus personažus, nors kiekvieno jų prototipas už teatro ribų išgyventų sudėtingesnę dramą. Kita vertus, aktoriai išvengia vienprasmiško personažų poelgių vertinimo. Panašai kaip Árpádo Schillingo ir Mariaus Ivaškevičiaus „Didžio blogio“ (2015, LNDT) antroje dalyje, „Autonomijos“ antrame veiksme prasideda intensyvi destrukcija. Veiksmas primena klasikinės tragedijos finalą, kai visų laukia skaudi lemtis, tik be rimties ir poezijos, ar Fiodoro Dostojevskio „Brolių Karamazovų“ siužeto vingius, atėmus tai, kas svarbiausia, – psichologizmą. Esminis klausimas – kaip spektaklio veiksmas susijęs su autonomijos tema, apie kurią prieš premjerą režisierius svarstė plačiai ir įvairiuose kontekstuose. Spektaklyje kiekvieno veikėjo autonomiją riboja šeimos nariai. Atrodo, kad išsilaisvinti iš jos įtakos, ypač finansinės priklausomybės, yra pagrindinė asmenybės autonomijos sąlyga. Abstraktesni platesnio konteksto svarstymai kūrinyje kol kas tiesiogiai neišryškėjo.

Spektaklio kompozitorius Gintaras Sodeika leidžia išgirsti tylą – nejaukią, įtemptą. Kiti spektaklio „Autonomija“ garsai susiję su pianinu – šeiminių santykių metafora. Jis išardytas, bet vis dar galima juo skambinti. Tačiau ši giminė groja alternatyviu būdu, negailestingai brūžindama stygas, kaip ir savo artimųjų jausmus. Jiems trūksta pagarbos ne tik muzikos instrumentui, bet ir vienas kitam. Gal pagarba ir yra pagrindinė autonomijos sąlyga?

Vien tik aš, vienintelis niekas

Apie aktorės Rasos Samuolytės veikėjas

Rimgailė Renevytė

Aktoriaus profesijoje neišvengiamai esama pamišimo. Sukurti tai, kas neegzistuoja, išgyventi tai, kas nepatirta, – tarsi įsispraustum į kito žmogaus odą. Juk aktorius privalo būti niekas, kad galėtų tapti viskuo. Aktorė Rasa Samuolytė ne sykį yra suvaidinusi tai, ko suvaidinti neįmanoma. Nes tokių išgyvenimų neįmanoma pakartoti. Nes bent sykį tai išgyvenus nebėra kur grįžti. Skaudžiai, tiesiog akyse byrančią Ofeliją, kai ji prašo Gertrūdos paimti rūtos šakelę. Tyliai mylinčią Sonią, kai po netikėto vidurnakčio pokalbio su Astrovu likusi viena ji kalbasi pati su savimi. Džuljetą, kai ši veriančiu balsu paskutinįsyk klykia „sudie“ Romeo. Neišsipildžiusiose svajonėse kliedinčią Nastią, kai netverdama pykčiu ji galiausiai sviedžia lėkštę į sieną, norėdama pagaliau užčiaupti Baroną. Arba tą akimirką, kai pradėdama antrąjį „Žuvėdros“ veiksmą, užuosdama aitrų svogūno kvapą, virsta nuo savęs apgirtusia aktore, vaidinančia Mašą.

Aktorius visada įdomus kaip savotiškas žmogaus vaizduotės ribų kaleidoskopas, iš savo kūno ir tekstinio dramaturginio paveikslo (net jeigu genialaus ir todėl, sakytum, nerealaus) čia pat sukuriantis tarpinę būtybę – gyvą, kvėpuojantį ir scenoje regimą žmogų, kuris sykiu dar yra ir idėja ar metafora. Tiksli dramaturgija ir režisūra padeda aktoriui atsidurti reikiamose aplinkybėse. Žaisdama Shakespeare'ą aktorė įtraukia į nesibaigiantį vasarvidžio nakties labirintą, apkerėtą teatrinio sapno. Smelkdamasi į Čechovą ar Gorkį ji, nors ir seka paskui nubrėžtą personažų punktyrą, kaip dar vieną kaukę patiki šiems savo pačios veidą. Dramaturgo tekstas aktorei pasitarnauja tik kaip dar vienas tikslingas personažo gestas, suteikiantis jai unikalų ritmą, kryptį ir plastiką. Net ir nepatogi šiuolaikinė dramaturgija tik dar labiau išryškina individualius, kur kas sudėtingesnius, psichologizavimo vengiančius personažus ir Samuolytei vaidinant pažadina teatrine estetika suvaldytą aktorinį pamišimą, apsėdimą, laukinį būvį. Akivaizdu, kad analizuojant kūrybinę Rasos Samuolytės biografiją jau nebepakanka aktoriaus ir personažo kategorijų ir psichologinių jų motyvų analizės, nes įprastiems teatriniams terminams pristinga turinio, o pati aktoriaus „profesija“ ima kelti dar daugiau naujų, neatsakytų (o gal vis dar neužduotų) klausimų.

Pavyzdžiui, lenkų režisierius Krystianas Lupa, kurdamas „Didvyrių aikštę“ (2015), pasiūlė Rasai Samuolytei kiek kitokį aktorinį veikimą. Iš aktorių Lupa pareikalavo to, ką, deja, ne visiems pavyksta savyje atrasti: veikti / būti (nes šiame kontekste sąvoka „vaidinti“ yra problemiška kaip iš anksto apibrėžianti aktoriaus buvimą) taip, kad tarp aktorių ir žiūrovų vyktų savotiškas spiritizmo seansas. Bene geriausiai šią atmosferą išgryninti pavyko po premjeros nusistovėjusiame ir tik visai neseniai savo magnetinį poveikį įgavusiame pirmajame spektaklio veiksme. Eglės Gabrėnaitės ponia Citel ir Samuolytės Herta tapo „Didvyrių aikštės“ kibirkštimis, įsižiebiančiomis vos nuo vieno ar kito žodžio, minties judesio, šviesos ar gesto. Žiūrovams besirenkant į salę, šmėkliškoji Herta sceną pripildo paslapties, nuojautų ir jau ištirpusio laiko. Samuolytės Herta – jau nebe draminis, o atmosferinis, būsenų personažas. Kaip ji pati sako: „Niekada neįvardijau sau Hertos, kurią vaidinu. Herta yra žmogus lange. (...) Jos mintys, jos vaizduotė visada yra kažkur kitur. Arba praeity, arba ateity, kai svarsto, kas jai bus. Man Herta yra taškas, į kurį ji žiūri.“ Tarsi norėdama įsitikinti mirties buvimu, Samuolytės Herta lyg apsėsta negali pasitraukti nuo lango, pro kurį iššoko profesorius. Profesorių Jozefą, apie kurį sukasi visas spektaklio veiksmas, galima išvysti įsikūnijusį į kiekvieną Thomaso Bernhardo ir Lupos personažą. Kruopščiai ir atsargiai, tarsi jie būtų gyvi, valydama batus Herta dėlioja juos taip, lyg pati žengtų paskutiniais profesoriaus pėdsakais. Herta – nematoma, nors visur tvyranti, profesoriaus namų dvasia. Nei režisierius, nei pati aktorė nesistengia Hertos psichologizuoti, išryškinti jos keistumo priežasčių ir motyvų. Ji yra paslaptis, už kurios slepiasi tik ji pati.

Galbūt tokios Hertos, kokią matome „Didvyrių aikštėje“, nebūtų be aktorę užauginusio Oskaro Koršunovo režisuoto Mariuso von Mayenburgo „Ugnies veido“ (2000). Gal būtent iš Olgos Herta „paveldėjo“ tą paklaikusį ir nepakeliamą žvilgsnį. „Ugnies veide“ brolis ir sesuo Olga ir Kurtas (Gytis Ivanauskas) yra kūnas ir siela, negalintys egzistuoti vienas be kito. Atsiskyrę nuo išorinio pasaulio, apsėsti nepasotinamo meilės jausmo jie galiausiai pražudo vienas kitą, palikdami mus bijoti pačių savęs. (Vėliau jau kitokia, tačiau taip pat nežemiška jų meilė darsyk užgimė „Įstabiojoje ir graudžiojoje Romeo ir Džuljetos istorijoje“ (2003).) „Ugnies veidas“ gyvavo beveik du dešimtmečius – subrandino Samuolytę, Ivanauską, Dainių Gavenonį, bet tuo pat metu neleido jiems „užaugti“ ir todėl „išaugti“ spektaklio. Samuolytės ir Ivanausko personažai neturi amžiaus: plastika, kūnas, balsas, manieros nebesupančioti psichologijos. Žvelgi į juos kaip į griaudėjančią audrą, siaučiančią pūgą ar užtvindantį lietų. Šiandien apima nuostaba ir dar didesnis susižavėjimas tuo pamišimu, regint, kad aktoriai vis dar gali būti apsėsti – dramaturgijos, spektaklio, žiūrovų ir pačių savęs. Gali išgyventi spektaklį vienu įkvėpimu. Kiekvienos instaliacijos-dekoracijos išsidėstymo scenoje žemėlapį mokėdami atmintinai, aktoriai mus pasitinka tarsi laukiniai žvėrys, įleisti į chaotišką žmonių pasaulį. Galbūt todėl žiūrint paskutinį spektaklį apėmė jausmas, kad „Ugnies veidas“ per tiek metų tapo nebesuvaldomas ir nebepakeičiamas, nebeįsileisiantis svetimų. Šio spektaklio gyvybė ir energija slypi toje beprotybėje, kuri mums (ne)žinant ir (ne)matant vyksta nuolatos, tačiau į kurią žiūrovui pažvelgti leidžiama tik retkarčiais. Ne vien tik aktorių personažai ir žiūrovai lieka pažymėti „Ugnies veido“, bet ir pati Mayenburgo pjesė tapo neatsiejama nuo Samuolytės ir Ivanausko.

Kalbant apie aktorinius apsėdimus negalima nepaminėti Rasos Samuolytės Vikos Algimanto Puipos filme „Nuodėmės užkalbėjimas“ (2007). Jurgos Ivanauskaitės romano „Ragana ir lietus“ centre susipynę trijų moterų – aistringai kunigą mylinčios Viktorijos, viduramžių raganos ir Marijos Magdalietės – likimai. Filme į Samuolytės personažą įkūnijama visa romano trijulė: raganiška, šventa ir pražūtinga Vika, vizualiai primenanti pačią Ivanauskaitę. „Ragana ir lietus“, kaip ir dauguma Jurgos Ivanauskaitės romanų, primena svetimą dienoraštį – nors skaityti nejauku, iš rankų paleisti dar sunkiau. Tarsi galėtum nepastebėtas įsibrauti į kito žmogaus mintis. Taip ir į Samuolytės Viką – žiūrėti sunku, bet atplėšti žvilgsnio irgi negali. Emocinis Vikos nestabilumas panašus į *degimą* – aistrą, akimirkai leidžiančią pasiekti kulminacinį (iš)gyvenimo tašką, tačiau nespėjus net įkvėpti tyro oro kažkas jau stumia tave nuo uolos. Samuolytės Vika gyva tol, kol dega jos alkana siela. Būtų sunku Ivanauskaitės ir Samuolytės sukurtą personažą įvilkti į konkretų psichologinį rūbą, priešingai, norisi palikti erdvės jos raganiškam keistumui.

Galbūt visa ko pradžia – Oskaro Koršunovo spektaklyje pagal Bernard'o-Marie Kolteso „Roberto Zucco“ (1998)? Rasai Samuolytei šis vaidmuo – debiutinis ir veikiausiai kryptingai nurodęs būsimą aktorinę raišką. Galbūt Samuolytės kuriamos Mergaitės *pamišimas* persidavė „Ugnies veido“ Olgai, o įgavęs teatrinės estetikos pavidalą – Ofelijai? Ir galbūt šiandienos Nastia ir Baronas yra tiesiog nuo kilmingų šeimų žaidimų pavargusi Ofelijos ir Hamleto pora, nusprendusi daugiau niekada nebevaidinti? Pagaliau tapti viskuo, kuo buvai.

Juk kiekviename Rasos Samuolytės spektaklyje tampi pasaulio sukūrimo liudininku, kiekvienąsyk teatre esi lyg pirmą kartą, nors po kiekvieno spektaklio vėl išeini savęs klausdamas: tai kas gi yra tas teatras? Ką *jie* ten veikia? Tikiuosi, jie patys to nežino.

Rasa Samuolytė (Herta) spektaklyje „Didvyrių aikštė“ D. Matvejevo nuotraukos

Rasa Samuolytė (Olga) spektaklyje „Ugnies veidas“

Romos dienoraštis

Kovo 8-oji parodos „M/A\G/M\A“ fone

Agnė Narušytė

Į Romą keliai manęs iki šiol beveik nevedė. Bet aną savaitę trumpam pasprukau į pavasarį. O priežastis tokia: Nacionalinėje dailės galerijoje vykusi Italijos ir Lietuvos menininkių paroda „M/A\G/M\A“ dabar perkelta į Romą ir Kovo 8-osios proga Centriniame grafikos institute buvo numatytas performansų renginys bei diskusija. Pagal parodos logiką reikėjo ir atstovės iš Lietuvos – ja man teko garbė pabūti. O mūsų kultūros atašė Julija Reklaitė užsuko tokią susitikimų karuselę, kad nebeliko kada tingiai slampinėti Romos gatvėmis.

kovo 6-oji

Iš oro uosto į geležinkelio stotį važiavome labai ilgai – visur kamščiai. Paskui taksistas paaiškino: demonstracijos, streikas – tiek supratau itališkai.

Be reikalo patikėjau, kad reikia imti taksi – į Po gatvę šalia Borgezių vilos galima nueiti per dvidešimt minučių. Važiavome penkiolika. Netrukus jau spaudžiau Benedettos Carpi de Resmini buto mygtuką, atidariau ir uždariau dvigubas senovinio lifto dureles, kilau į viršutinį aukštą, iš kurio terasos matosi Apaštališkosios nunciatūros rūmai ir daugybė stogų. Benedetta, turbūt aukščiausia mano sutikta moteris, atrado litvakiškas šaknis ir susidomėjo mūsų menu. Tai jai, kaip man sakė Romoje, kilo mintis kartu parodyti 8-ojo dešimtmečio itales ir dabarties lietuves kartu.

Vos spėjau įsikurti, ir štai mes jau važiuojame į senamiestį, netoli Koliziejaus. Vėl atidarėme ir uždarėme lifto dureles, o viršuje mus pasitinka kolekcininkas Matteo di Castro, ant didžiulio stalo jau susidėliojęs fotografijas. Pirmiausia peržiūrime 7-ojo pabaigos ir 8-ojo dešimtmečių dokumentiką: 1968 m. studentų sukilimas, nuogalių festivalis, moterų demonstracijos su šmaikščiais plakatais. Benedetta sako, kad italus labai domina 8-asis dešimtmetis kaip paskutinis laisvos dvasios laikas. O aš prisimenu to meto Lietuvos fotografiją – taip pat išsilaisvinusią iš propagandinių užduočių, perdėm entuziastingai palaikančią „modernizaciją“. Žinoma, protestų čia nebus.

Kita svarbi Matteo kolekcijos dalis – menininkų portretai. Paolos Agosti (tai ji dokumentavo feminisčių judėjimą) nufotografuotas Federico Fellini, Andy Warholas, prancūzų rašytoja Marguerite Yourcenar. Massimo Piersanti užfiksuota Christo suvyniota Romos miesto siena ir melancholiškai rūkantis Alighiero Boetti. Enrico Scuro pastebėtas pro traukinio langą besidairantis Johnas Cage'as. Mario Carbone 1977 m. dokumentuotas Marinos Abramovič ir Ulay performansas „Imponderabilia“ („Neapčiuopiamybės“): jiedu nuogi ramiai stovi vienas priešais kitą galerijos tarpduryje, Marinos kūną nuo sienos skiria jos formas kreivai atkartojanti šviesos išpjova. Tarp jųdviejų braunasi žmonės, nejaukiai, bet privalomai, kažką tikėdamiesi rasti, regis, tuščioje salėje. Pastraipą prikimšau pavardžių, nes ir jos mane užgriuvo kaip lavina iš kitokio pasaulio, kuriame meno šventieji garbinami ne iš tolo, bet šalia namų, motociklais birbiančiose miesto gatvėse.

kovo 7-oji

Saulei tekant keturios chimeros ant gretimos vilos stogo virto grėsmingais šešėliais. Bet fotografuoti nebuvo kada – skubėjau pas Tomaso Binga į studiją. Važiavau viena pas nepažįstamą menininkę kažkur už Tiberio. Vėl mygtukai prie vartų, atidaromos ir uždaromos lifto durelės, o viršuje jau laukia Rosa, jos padėjėja.

Tomaso Binga – tai Bianca Pucciarelli Menna (g. 1931), kuri taip pasivadino 1977 m. „susituokusi“ su pačia savimi. Vestuvėmis ir lytiškai ambivalentišku pseudonimu ji protestavo prieš privilegijas vyrams, prieš moterų kūrybos ignoravimą. Net Italijos menininkių paroda „Kalbos materializacija“ 1978-ųjų Venecijos bienalėje, anot jos, buvo tik „paukščiukas“ biurokratų lentelėse, nes padaryta viskas, kad ji liktų nepastebėta. Vilniuje matėme Tomaso „vestuvių“ nuotraukas, taip pat – kelias jos nuogo kūno pozomis parašytas abėcėlės raides ir instaliaciją „Tapetai“. 1976 m. menininkė tarp tapetų ornamento juostų tvarkingai prirašė neperskaitomo rašto, jais išklijavo visą butą ir pati apsirengė tapetais, kad susilietų su kambario sienomis – būtų nematoma, kaip liepta moterims. Taip „pasislėpusi“ ji skaitė eilėraštį „Aš esu popierius“, kurio pabaigoje popierius virsta kulka ir iššauna tam nematančiam į veidą. Po keturiasdešimties metų ji ir toliau šaudo žodžiais. Savo studijoje parodžiusi man visą kolekciją kūnu parašytų abėcėlių, Tomaso sako: „Dabar tau parodysiu, kaip reikia skaityti mano eilėraštį.“ Jai tariant žodžius „languotas“, „perforuotas“ ar „suplėšytas“ girdėjau skirtingus popierinius personažus, ji iš tiesų tapo tuo popieriumi, paskui kartonu, kartoniuku ir galiausiai – „kulka, kuri šaunaaaa!“. Tada jau aš turėjau skaityti lietuvišką vertimą – repetavome rytdienos performansui.

Kitas suplanuotas taškas buvo XXI a. meno muziejus MAXXI, prisistatantis kaip „pirmoji nacionalinė Italijos institucija, skirta šiuolaikiniam kūrybiškumui“ (ne vienas italas skundėsi, kad valstybė neremia šiuolaikinės kultūros, nes esą užtenka senosios). Man nuostabi buvo pati XXI amžiaus muziejaus idėja, kai pas mus dar tik atidaromi modernaus meno muziejai. MAXXI, pastatytas pagal Zahos Hadid projektą, atrodo kaip kosminis laivas, kuriame ištaigingai eksponuojami modernios architektūros pastatų maketai. Laiko turėjau mažai, tad įdėmiau pasižiūrėjau tik parodą „Gravitacija“, kuria paminimas Alberto Einsteino straipsnio, radikaliai pakeitusio visatos suvokimą, šimtmetis. Ekspozicijos tamsoje žiūrovui sudaromos sąlygos įsivaizduoti tamprų erdvėlaikį, kurio dėsniai prieštarauja „sveikam protui“. Šalia mokslo įvaizdinimų, menininkai įgarsino kosminius procesus, mąstė apie mums matomas visatos praeitis ir perspėjo, kad mėgindami išgirsti kitų planetų signalus mes visiškai nebegirdime išmirštančių šios žemės būtybių.

Iš kosmoso – šuolis į muzikos centrą „Auditoriumą“ susitikti su Anna Cestelli. Ji iškart mane vedasi į savo kuruotą Valentinos Vannicolos (g. 1982) parodą „Eravamo terraferma“ („Mes buvome žemyne“). Valentina pasakoja Jugoslavijos karo istoriją sukurdama fiktyvią salą Adrijos jūroje – net pažymėdama ją žemėlapyje. Į tą salą persikelia tos istorijos personažai: naftos platformoje dirbę vyrai, jų broliai ir seserys, žmonos. Jie nebeturi kur grįžti, nes neliko namų, neliko artimųjų. Saloje jie pasistato šiaudais dengtus namelius ir gyvena. Kiekvienam personažui menininkė kuria mizansceną, pati gamina visas buities detales, siuva drabužius – ir fotografuoja. O šalia pateikia praeities relikvijų rinkinėlį. Tai gali būti pasas, šeimos nuotrauka, turistinis atvirukas su viešbučiu, kuriame kareiviai prievartavo moteris, kareivių atimtų dviejų sūnų, dar kūdikių, išblukusios nuotraukos metaliniuose rėmeliuose. Tie blusturgiuose supirkti daiktai tikrumu apgaubia pasaulio pakraštyje klajojančius žmones, išeivius iš dabarties.

O vakare patekau į jaunų menininkų parodos „Rojus“ atidarymą galerijoje „Albumarte“. Kūriniai ten buvo tarsi lėtų procesų zonos norintiems atsipūsti nuo visuotinio tarškėjimo: iš bičių vaško padaryti miestų žemėlapiai (Elena Mazzi), skirtingų rūšių žemėmis nupiešti XX a. pradžios kelionių po Italiją reklaminiai plakatai (Juan Esteban Sandoval), lėta kelionė aplinkui kalėjimą (Estefania Peñafiel Loaiza), žiūrėjimas į Atakamos dykumą pro lęšį, pagamintą iš jos pačios smėlio (Óscar Santillán), sidabro dažais apipurkštas tropinis augalas (Marlon de Azambuja). Paskui vakarėlyje pas Cristiną Cobbianchi (galerijos šeimininkę) Marlonas man aiškino, kad augalas keisis pamažu „suvalgydamas“ dažus, kaip štai mes keičiamės valgydami žemuogėmis papuoštą panakotą.

Tomaso Binga, instaliacija „Tapetai“. 1976–2018 m. Autorės nuotr.

kovo 8-oji

Tai diena, kai Romoje eismą vėl sutrukdė streikas ir moterų demonstracija. Bet man jau buvo vis vien, nes į Poli rūmus ėjau pėstute.

„M/A\G/M\A“ Lietuvoje buvo sutikta pagarbiai, bet šaltokai. Dabar kuriančių mūsų menininkių darbai daugeliui buvo matyti. Apie 8-ajame dešimtmetyje kūrusias itales mes nieko nežinojome ir turbūt nelabai norėjome žinoti – juk sugretinimas tik dar kartą liudija, kaip smarkiai pas mus vėluoja meno procesai. Neatsitiktinai paroda ilgai nesulaukė paramos, o ir gautoji buvo itin kukli. Todėl tik Romoje galima išvysti, ką sumanė kuratorės Laima Kreivytė ir Benedetta Carpi de Resmini. Čia parodyti ne tik tie italių kūriniai, kurie tilpo į rankinį lėktuvo bagažą, bet ir didieji darbai. Jiems išeksponuoti skirtos ne tarpinės erdvės, o visos rūmų salės. Tad jų kompozicija nuosekliai plėtoja kalbos ir kūno temas: nuo ikikalbinės raiškos, rašymo kūnu iki politinių manifestacijų, o minties nepertraukia laiptai ir vestibiuliai.

Kita vertus, kad ir kiek kūrinių atsivežtume, neatsivešime konteksto. To pajutimo, kaip svarbu buvo moterims išrasti kūno kalbą, rašyti išgalvotais rašmenimis, poeziją skaityti kaip garsinį kūrinį, kad išsisuktų nuo vyrų kalbos diktato. To žinojimo, kad dabar turistų nuvaikščiotos prabangių parduotuvių gatvės anksčiau buvo pilnos kavinių, kur sėdėdavo menininkai, atėję iš parodos atidarymo kurioje nors iš čionykščių galerijų. Pavyzdžiui, Tavernos rūmuose, kur asociacija „Tarptautiniai meno susitikimai“ rengė parodas, diskusijas, akcijas ir kt. Apie tai man ryte pasakojo to judėjimo fotografas Massimo Piersanti, rodęs tų renginių dokumentaciją. Jis vis baksnojo į asmenybes: štai Josephas Beuysas, štai Johnas Cage'as, štai Achille Bonito Oliva, štai Luciano Fabro, Jannis Kounellis, Andy Warholas, Benas Vautier, Bruce'as Naumanas, Rebecca Horn ir t.t. Paminėjau tik kelis garsiausius. Dabar jo fotografijomis iliustruojami to laiko menui skirti leidiniai, o jis pats dar tik svajoja išleisti savo kūrybos knygą.

O dabar – mano viešnagės Romoje kulminacija: trys performansai. Anna Oberto skaitydama poeziją veržėsi pro savo pačios suregztą raudoną tinklą. Elena Bellantoni dešimčia odos spalvos diržų, kurių ilgis atitinka jos tėvo ir brolio juosmenis, plakė grindis. Tada, paėmusi vieną, priėjusios žiūrovės ar žiūrovo klausė, kas juos labiausiai pykdo, o išgautą žodį išpjaustė diržo odoje. Performansas truko ilgai: grindis plakė vis mažiau diržų, smūgiai silpnėjo, procesas greitėjo. Galiausiai menininkė susegė diržus į juostą ir gavo žodžių liniją: *skausmas, pinigai, neapykanta, laukimas, priartėjimas, vienatvė, pasaulis, smurtas, aš, nežinojimas*.

Pabaigoje atėjo Tomaso Binga, apsirengusi „tapetų“ suknele, ir atsinešė ant rožinio popieriaus atspausdintus, gėlių aplikacijomis papuoštus eilėraščius. Juos skaitydama žodžiais ji išrėkė aistrą ir pyktį, mušė ritmą, pritarė pirštu bilsnodama mikrofoną. Tikra žvaigždė. Paskui jos instaliacijoje „Tapetai“ kartu skaitėme ir eilėraštį „Aš esu popierius“. Kartu iššovėme į publiką – BUM!

Performansas pavyko. Karuselė sustojo. Metas grįžti į žiemą.

Prarasto matmens beieškant

Paroda „The Big Picture“ rodoma „The Rooster Gallery“

Monika Valatkaitė

Anglišką posakį *The Big Picture* (bendras vaizdas arba didysis paveikslas) galima aiškinti skirtingai. Posakis naudojamas pagrindiniams situaciją konkretizuojantiems faktams nusakyti. Arba siūloma aprėpti visumą – įskaitant ir mažiau reikšmingas detales. Šie susisiejantys paaiškinimai veikia kaip nuoroda į kolektyvinės „The Rooster Gallery“ atstovaujamų ir kviestinių menininkų parodos idėją. Konceptualus ekspozicijos tikslas – sukurti vientisą tikrovės refleksiją, o kartu parodyti, kad toks veiksmas utopinis.

Parodos eksponatai atkeliavo iš skirtingų studijų, sukurti pastaraisiais metais ir atskirai jau bandę tapti kitų *didžiųjų paveikslų* (Venecijos bienalės, „Tapybos maršrutizatorių“, „ArtVilnius“) dalimis. „The Rooster Gallery“ erdvėje į vientisą ekspoziciją kūriniai jungiasi atsitiktinai sutapusiais bruožais. Tai tikrovės matai – gamta, žmogaus figūra, citatos ir medžiagiškumas: aliejiniai dažai, keramika, spauda. Tačiau tikrovės vardiklių refleksijos visuma, apdorota tarpusavyje skirtingu menininkų stiliumi, perduodama autoriaus žinute, ne tik jungia, bet ir skaido tą *bendrą vaizdą*. Kita vertus, pats pasaulis, sustyguotas dėsniais, įstatymais, savaime yra savaip vientisas *didysis paveikslas*. Bet juk dvejojama ir jo vientisumo galimybėmis.

Pagrindinis parodos mikrovisatą jungiantis elementas yra ekspozicijoje dominuojantis skirtingo dydžio, spalvų bei įvairiomis medijomis daugintas Tomo Daukšos veikėjas – sniego žmogus. Protagonisto vietą personažas užima nesunkiai, dėl dydžio. Rožinis personažo atvaizdas per sieną nusitęsiančios juostos centre vienas pirmųjų savo ryškumu atakuoja žiūrovą. Kitur jis pasikartoja sumažintos skulptūros, keraminio modelio forma. Būtybės eksponuojamos ant specialiai sukurto pamato (džiunglių imitacija) ar išstatytos lentynose kaip trofėjai, iškamšos.

Tarsi priešindamasi kolektyviniam pokalbiui su kolegomis apie *bendrą vaizdą*, parodoje savo atskirą *didįjį paveikslą* įterpia Auksė Miliukaitė. Kūrinys pavadinimu „While searching the meaning of the painting, I have entered the daylight“ („Beieškodama kūrinio prasmės, įžengiau į dienos šviesą“) sufleruoja menininkės savarankišką svarstymą apie tai, kokia paveikslo prasmė apskritai. Nutapytas konstruktas iš pirmo žvilgsnio primena dailininko dirbtuvės aplinką, kur vieni į kitus atremti paveikslai tėra paprasčiausi daiktai. Tačiau įsižiūrėjus matyti, kad iš tiesų ten vaizduojamas meno istorijos citatų, tikrovės ir autorės asmeninės patirties hibridas, į vieną erdvę sutraukęs daugybę laikų. Miliukaitė vienus plokštumoje įrėmintus vaizdų fragmentus kaip iškarpas „užklijuoja“ ant kitų, imituodama koliažą. Darbo pirmame plane – ant pilko dramblio sėdinti šviesiaplaukė mergaitė, įtariama, pati autorė. Gylyje komponuojamose plokštumose tolsta sezaniškas kalnų peizažas, juodas automobilis su arbūzais(?) bagažinėje, užuolaidų klostės. Dvimačiame formate naudodama gylio perspektyvą ir kitus triukus menininkė atveria paveiksle teoriškai egzistuojantį erdviškumą kaip vartus į paralelinį pasaulį, kuris ir yra paveikslo prasmė.

Kadangi parodos autoriai kūriniuose daugiausia konstruoja objektus, tikrovės alternatyvas, tarp jų išsiskiria Visvaldo Morkevičiaus nespalvotose fotografijose užfiksuota destrukcija. Tai (specialiai ar atsitiktinai) menininko aptikti ir įamžinti agresyvaus gesto rezultatai: šukės, suknežintas mašinos kapotas. Net jei griovimo veiksmus atlieka ne menininkas, vis dėlto į *bendrą vaizdą* žvelgia per jų prizmę, pri(si)mindamas tikrovės įvairovę – ir kuriančią, ir griaunančią. Konkreti kompozicija, sufokusuotas statiškas vaizdas, jokių nereikalingų detalių. Tačiau pašalinus objektų atpažinimo žymes (logotipus) ir naratyvą sugestijuojančias detales (nutikimo vietą, veikėją) vaizdai tampa universalūs, telpantys plačiame laiko spektre. Stiklinio butelio duženos lengvai galėtų tapti ir anų laikų pankų atributu, ir vakar iš rankų atsitikrinai išslydusio butelio dokumentacija.

Užuomina ne į objektų, bet į gyvenimo destrukciją slypi Kazimiero Brazdžiūno darbuose – šalto kolorito Henriko Daktaro ir Vytauto Mačernio portretuose. Apsvarstydamas žymių figūrų (kalinio ir anksti per nelaimingą atsitikimą praradusiojo gyvybę) likimus, menininkas išreiškia nerimą dėl prarasto laiko, kuris neretai tarsi kažkur prapuola, kad ir paprasčiausiai naršant internete. Tad kitas menininko darbas „Untitled“ („Be pavadinimo“) tampa simboliškas, bent iš mano asmeniškai gyvenime suvartotų vaizdų perspektyvos. Primityvus paplūdimys, užtapytas vaikiškų keverzonių kilpomis, panašiomis į raides *l*, *a* ir *d*, mano pasąmonėje transformuojasi į „La La Land“ (2016 m. režisieriaus D. Chazelle filmas), reiškiantį svajų pasaulį. Šią asociaciją sustiprina ir paplūdimio krante stovintis, vaikiškai tapytas žmogeliukas iš pagaliukų, žvelgiantis į horizonte kylančią ir kada nors lūšiančią svajotojo iliuzijų cunamio bangą. Tai pasaulis, į kurį minėtos menininko portretuojamos asmenybės sprukdamos nuo tikrovės kėlėsi kurdamos poeziją.

Ekspozicijos fragmentas

M. Žičkaus nuotr.

Liūdesiu, apgailestavimu dvelkia ir Vitos Opolskytės nedidelio formato piešinys „Stolen recollection“ („Pavogtas prisiminimas“). Nusisavintoje ir perpieštoje neidentifikuotos šeimos nuotraukoje – rūsti mama, supama vaikų, iš praeities žiūri į dabartį. Toji mina atspindi prasilenkusių kartų, turėjusių skirtingas galimybes, nelygiavertį santykį. Vagystė, labiau nei materialus nuotraukos pasisavinimas, reiškia iš anksčiau gimusių žmonių atimtą šių dienų komfortą – laisvę, nepriklausomybę, net prabangą. Tačiau keičiantis laikams, kai iš ateities bus atsigręžta į dabartį, ji atrodys ne mažiau nuskriausta naujos kartos akyse.

Apžvelgiant parodą „The Big Picture“ ir ieškant menininkų kūriniuose *bendro vaizdo* sąlyčio taškų paaiškėjo, kad laikas – paradoksalus matmuo, jungiantis visus Didžiuosius paveikslus: tiksintis naratyvo trukmės laikrodis ar susisluoksniuojanti įvairių amžių istorija, o gal iš esmės rūpimas ir nerimą keliantis veiksnys.

Paroda veikia iki kovo 24 d.

Kartu su voverėmis

Atkelta iš 1 psl.

tamsos, nakties, gelmių baimės, o gal patrauklumo, kitų dažnai neverbalizuojamų giluminių patirčių duris.

Apie tapybą rašyti nėra paprasta, ji sudaryta iš tankios menininko emocijos, perduotos per potėpį, materiją, iš dažo tankio ir storio, iš idėjos, kuri abstrakcijoje taip ir taikosi išsprūsti ją įvardinant, bandyk pagauti už uodegos tai, ką matematikoje vadiname nuliu, iracionaliais ar transcendentiniais skaičiais! Tačiau Arūnė Tornau žvelgia į kitą, taip pat sunkiai verbalizuojamą pusę – į medžiagos būtį. Riba tarp žemųjų gyvybės struktūrų ir negyvosios materijos čia slenka tai į vieną, tai į kitą pusę, daug kur išsitrindama. Mirštantys augalai tampa tiesiog mediena, nebeprimindami to vibruojančio nuo vėjo, augančio, brandinančio pasaulio, pavirsdami liekanomis, užtvaromis, tankumynu, neleidžiančiu peržvelgti, bet įtraukiančiu.

Iš tolo jautri, virpanti, vos pastebimais tono, spalvos pasikeitimais kuriama kompozicija lyg ir iškelia Marko Rothko prisiminimą, tačiau iš arčiau pažvelgus į menininkės tapyseną atrodo kaip tik priešingai. Transcendentinis Rothko lieka švelnaus virpėjimo meistras, o Arūnė renkasi erozijai, destrukciniams gamtos procesams gimininga kelią. Ji lyg voverės, kasdien beriančios ant žemės išlukštentų kankorėžių brūkšnelius, pamažu dengia drobę smulkiais potėpiais, pieštuko štrichais, gremžia ir aštriu įnagiu braižo lygų paviršių. Žiūrint į Tornau darbus, kažkodėl norisi vėl pamatyti Antano Martinaičio tapybą, sudarytą iš panašių mirgančių akyse taškelių, potėpėlių, besiskiriančių tik spalva, bet vienatonių, suaugančių į bendrą dūzgesį.

Keletas kūrinių tarsi paaiškina ar bent duoda užuominų net apie tai, kaip autorė žiūri į savo triūsą – jos motyvuose lygiai su gamtos paveiktais objektais atsiranda ir žmogaus veiklos rezultatai „Užtvara (nukirsti medžiai)“, 2016, „Apleisti statiniai“, 2015–2016, „Šiukšlės“, 2015. Žmogus čia veikia kaip tolygi jėga, dar vienas gamtos dėsnis. O ramus menininkės žvilgsnis į gelmes, į nuolatinį nykimą, ėjimą link mirties („Mirusi gamta“, 2015) turbūt ir sudaro kūrybos pagrindą – tapyba kalba nevertindama, nebaugindama, net, sakyčiau, lengvai, beveik šviesiai. Niekaip negalėčiau surasti didelio niūrumo, tik šešėlius ir prieblandas. Juodas aksominis pigmentas, kaip menininkė sako, neseniai atrastas, pridengia vasaros vakaro sutemomis, gula juodžemiu, ramindamas, net viliodamas užmerkti vokus ir nerti kažkur ten, į miego gelmę. Beveik užsnūdus aplinkos proporcijos išsikreipia, iš išorės pasiekia tik šviesos dėmės. Ak, saldi sapno būsena!

Egzistenciniai dialogai su savimi ir mirtimi ar apie ją ryškiai matyti dar keliuose parodoje eksponuojamuose darbuose. Apie juos galima kalbėti visai atskirai, nes tai – objektai. Mirusios motinos lovos audinys („Išėjimas“, 2016) su įsispaudusiomis metalinių spyruoklių rūdimis (kur išgulėta, ten ryškiau, žymint buvusio kūno vietą) yra vienas tų ryškių šiuolaikinio meno kūrinių, kurie pasilieka atmintyje ilgam. Ir šis pasakymas nėra šiaip literatūrinė puošmena, aš nuoširdžiai manau, kad jis turi visas ryškaus kūrinio savybes – paprastas, tikras, stiprus, nes pilnas gyvenimo ir galbūt ligos, bejėgiškumo, ne tiek gedulo, kiek amžinybės, kaip mūsų meilė mamoms. Jos vis tiek kada nors išeis ar išėjo, tai amžinoji duotybė, tačiau pokalbiai (net jei jie konfliktiški) tęsis. Tęsiasi. Tokie pat amžini atrodo pailgi drobiniai ryšulėliai („Skiriu savo mamai“, 2018), gulintys ant žemės – kažkas tarp pagalvės ir akmens. Į juos sutalpinta ir užsiūta autorės mirusios motinos palikti drabužiai, lovos užvalkalai, kiti daiktai. Viskas apie mamą, viskas įgamtinta, paversta pirmine materija – lauko rieduliais.

Kaip sako menininkas Dainius Liškevičius, čia reiktų rašyti PABAIGA, jo nuomone, šis žodis viską sutvarko. Tačiau Arūnės Tornau tapyboje, priešingai – pabaiga yra tik procesas, niekad nesibaigiantis, tolygus amžinybei, ramus, didingas. Su tokia begalybe gali jaukiai sugyventi. Mirguliuojantis vanduo („Gelmė“, 2016) ar augalai tamsoje („Eglynas“, 2016) kabėtų kur nors virš sofos, primindami laiko tėkmę, be galo ilgo laiko, maždaug kaip ledynmetis, tačiau kartu leisdami sau priimti ir visas smulkutėles akimirkas – tokias, per kurias voverė, išlukštendama kankorėžį, numeta ant žemės saują mažų brūkšnelių.

Paroda veikia iki kovo 25 d.
KKKC parodinės erdvės (Didžioji Vandens g. 2, Klaipėda)
Dirba trečiadieniais–sekmadieniais 11–19 val.

Paradoksali beprasmė

Ričardo Nemeikšio paroda „Tuštumos blizgesys“ VDA parodų salėse „Titanikas“

Linas Bliškevičius

Ričardas Nemeikšis naujausioje savo parodoje pristatė nemažai jau matytų asambliažų, kalbančių apie tuštumą, kuri blizga. Menininko kūryboje dominuoja medžiagos, primenančios gimtadienio kaime likučius: kastuvai, šakės, blizgučiai ir plytos. Šios substancijos klijuojamos ant didelio formato kartonų. Kai kur visko atsisakoma, išskyrus blizgučiais dengiamus plotus, kai kur jie dėliojami it spinduliai, leidžiantys prasiskverbti rudai kartono spalvai, kai kur ją maino vaivorykštės spalvų fonas, o kelios kompozicijos papildomos sunkiomis plytomis ar nudžiūvusiais medžiais, kastuvais ir šakėmis.

Pats autorius nenori savo darbų aiškinti, kaip ir aš, kai pasakau, kad ką nors žinau, o iš tikrųjų ne. Parodos anotacijoje vis dėlto kviečiama vaizdą paversti *logos*: anot menininko, „menas yra (turėtų būti) sugestyvus“ (parodos anotacija). Viena iš žodžio „sugestyvus“ prasmių yra „verčiantis galvoti“, matyt, nieko kita nelieka, kaip tai ir padaryti.

Autorius teigia, jog mėgsta įsigilinti į darbą, bet kartu nepaklūsta prasmės konkretybės idėjai. Ričardas Nemeikšis savo intencijomis kūrinius atveria iki absoliučių platumų – „siūlo visus įmanomus pasakojimus, bet pats nieko konkretaus nepasako“ (parodos anotacija). Perkeldamas įžodinimo prievolę mums, žiūrovams, jis tokiu būdu atsisako pretenzijų į jo paties kūrinių aiškinimą. Žiūrėdami į blizgučius, mes turime atverti „visas kūrinio interpretavimo galimybes“, kurios yra užkoduotos kūrinių struktūrose. Tačiau paroda niekada nėra vien kūriniai. Buvau indoktrinuotas (gerąja prasme) žiūrėti ir į visumą, ir į smulkmenas. Pirmąkart įėjus į erdvę iš karto pasijunta trūkumo atmosfera, galbūt ji kilo dėl prieš tai vykusios Žanetos Jasaitytės-Bessonovos parodos „Tarpininkavimo santykiai: mano kūnas tavyje“, pasižymėjusios ypatinga objektų gausa. Čia, priešingai, – tvyro nuosaikumo jausmas, atitinkantis pavadinimą „Tuštumos blizgesys“, ir atrodo, kad tas žibėjimas nereikalauja sudėtingos analizės, kūrinius, ko gero, reikia „pagauti“, o suvokinį turėtų lydėti šypsnys.

Per atidarymą bandyta tuštumos sąvokai suteikti *vanitas* asociaciją, lyg siekiant atskleisti neigiamą poziciją visuomenės skonio atžvilgiu. Bet tokia kritiškumo strategija gal ir veikė ankstesnėse to paties kūrybinio ciklo parodose, bet dabar ją užgožia pats Ričardo Nemeikšio požiūris. Ir dabar, ir prieš kelerius metus lankant to paties autoriaus parodą, radus tas pačias formas bei klausantis autoriaus, „Tuštybės blizgesys“ pradeda skleistis kaip jau abejingo šio ciklo atžvilgiu tampančio kūrėjo darbas. Jam pačiam atrodo, jog „ta [kūrybinė – L.B.] „energetika“ išsisėmė, todėl ir atsirado ši apžvalginė paroda“ (parodos anotacija). O ji kaip tik tokia – be energijos ir lyg atmestina: nuo prastai priklijuotų darbų pavadinimų ar nesuredaguotos anotacijos iki bendro jausmo, tarsi viskas įgyvendinta siekiant dar vieno įrašo gyvenimo aprašyme.

Ričardas Nemeikšis teigia, kad jo kūrybą inspiruoja kokia nors pirminė idėja, kuri, matyt, yra džiugi. Darbuose slypi ir ironija, jaučiasi pokštininko prisilietimas. Asambliažus galima pavadinti kultūriniais peizažais, atsiskleidžiančiais konkrečiomis redukuotomis formomis, ir apribotą prasmę turinčiomis medžiagomis, paskandintomis dideliuose formatuose. Kūrinių gaminimas atskleidžiamas kaip ilgas ir skrupulingas procesas. Autoriui tai kone meditatyvus veiksmas, lydintis gilesnį pasaulio ir kompleksinės visumos apmąstymą. Šio proceso įvaizdinimas skleidžiasi intuityviomis dėlionėmis ir autoriaus vidujybės raiška.

Bet skverbiantis gilyn kyla jausmas, kad objektuose mums lieka tik minčių pėdsakai, o autoriaus sąmonė lyg ir atskira nuo objektų kokybinių verčių bei egzistuoja autonomiškoje formoje. Šakės, kastuvas, plytos, išdžiūvusios eglutės – ikonografija atrodo prieštaraujanti autoriaus pabrėžtai kūrinių atvirumo idėjai, teigia labai konkrečias asociacijas. Kitos, abstrakčios kompozicijos, suvestos į semiotines struktūras, palieka labai neapibrėžtą prasmę, kuri patogi svarstymams ir interpretacijoms, tačiau net ir radęs kokią nors analizės kryptį dėl raiškos priemonių uždarumo pradedi abejoti jos pagrįstumu. Ir ankstesnių blizgučių ciklo parodų recenzentai Kęstutis Šapoka ar Eglė Ulčickaitė neišsisuko be klaustukų ir žodžio „gal“. Todėl ir man bręsta klausimas: „Kokia vis dėlto šios kūrybos paslaptis?“

Kičo stilius gali būti suprantamas kaip pasipriešinantis tradiciniam žibančiam kičui, dažniausiai randamam kiemo draugės žaisluose. Kitaip tariant, Ričardo Nemeikšio kūrybą galima pavadinti tokio stiliaus neigimu. Atsakymas industrinės gamybos pataikavimui, prastam skoniui atskleidžia ir paradoksalumą – norint oponuoti, tenka pasitelkti tą pačią masinės produkcijos strategiją, bent jau vizualinėje raiškoje, kurios esminiai dėmenys yra blizgučiai – akį traukiantys būties fenomenai ir kartojimas – neišvengiama būties sąlyga. Tenka pripažinti, jog „viena į kitą panašios kraštutinybės tampa tokios niūriai identiškos, kad visuotina gali pakeisti atskira, ir atvirkščiai“ (Max Horkheimer ir Theodor W. Adorno, *Apšvietos dialektika*, Vilnius: Margi raštai, 2006, p. 171). Autorius kuria „kičiškai“ patrauklų meną su kontrastuojančiomis grubiomis medžiagomis ir kartodamas savo parodas bei raišką supanašėja su savo šaržo objektais.

Bendras visų kūrinių vardiklis yra kūrybinio proceso meditatyvumas, kontempliavimo praktika. Kaip ir autorius kurdamas, taip ir aš kontempliuodamas blizgučių ciklą sugrįžtu į tą „visuotiną“ industrinio kičo gamybinį procesą. Bet mąstant apie pastarąjį, galima pritaikyti panašias sąvokas, nes galbūt ir kokį smagumyną mums fabrike gaminantis šiuolaikinis vergas įnirtingai kontempliuoja egzistenciją ir žvelgdamas į gražius žibančius daiktus užsinori šokti pro fabriko langą. Todėl čia labiau tiktų ne kontempliacijos, o terapijos sąvoka, kuri ir atskiria šiuos kūrinius nuo vargšų išnaudojamųjų štampuojamos produkcijos gamybos aplinkybių.

Manau, tai galėtų būti atsakymas į Kęstučio Šapokos dar 2013 m. iškeltą klausimą, „ar menininkas iš jų [žiūrovų – *L. B.*] tyčiojasi, ar jam tiesiog savo kūrinyje ko nors nepavyko įgyvendinti?“ („Skausmas paširdžiuose“, *7md.lt*, 2013 01 18). Ričardas Nemeikšis sukūrė didelio formato kūrinius, kurie siūlo įvairiausias interpretacijų galimybes, pavyzdžiui: kaip ir autoriaus kūrybos procesas, pasak jo paties, taip ir šios analizės rašymas nėra skubus, kiekvienas atskiras sakinys yra „brandinamas“ keletą minučių (menininko gerokai ilgiau). Ir aš, jausdamas, kad tekstas dar nebaigtas, vis padedu jį į šalį. Pasąmonėje vis vien dirbdamas, po kiek laiko surandu užbaigtą formą. O šio teksto galutinė forma yra kaip ir paroda – atitinka viena kitą. Ir vis dėlto tenka pripažinti, kad ir mano, ir menininko kūryba labiau primena šalutinį produktą. Atrodo, jog kuriame dėl proceso, o ne rezultato (ir tai nebūtinai yra blogai).

Kartu su skirtingais laikotarpiais ir asmenimis interpretacijos keičiasi, bet apžvelgus kelias iš gilios senovės atsiranda Herakleito upės kismo pastovumas – visi ratu sustoję reaguoja į autoriaus prasmės paieškų atsisakymą – menininkas save pateikia kaip nesiekiantį nieko atskleisti, o šioje parodoje tai pasireiškia dar radikalesne forma: autoriaus sumanymu, paroda eksponuojama išjungus apšvietimą (kita galbūt bus ir užrakintomis durimis). Bet norisi pabrėžti, jog toks konceptualus manevras išties pasiteisino, atsirado esminis skirtumas nuo to, ką buvo galima išvysti per atidarymą. Darbai susilieja su aplinka, nebetenka autonomiškumo baltame kube. Išnyksta įkyrumas, ramiai miegantys darbai įgauna simbolinę ciklo baigties kokybę – atrodo lyg jau įsitaisę kažkieno namuose. Dienos šviesa žaisdama su blizgučių atspindžiais tapo tiesiog graži ir subalansuota, o tai ypač maloniai pasireiškia darbe „Blizgesys“ (2017), kuris sužavi einant pro jį, kai esi lydimas spalvingų šviesų refleksijų.

Ir vis dėlto Ričardo Nemeikšio kūryboje yra kažkoks objektyvių tendencijų potencialas, maištas prieš „nusistovėjusias vietinio konteksto estetikos normas“ (Eglė Ulčickaitė, „Kosminės dulkės“, *7md.lt*, 2015 03 20), pasireiškiantis nepasidavimu tradicinėmis „meno užkalbėjimo“ strategijomis, gana kruopščiu darbu ir estetišku rezultatu, nedailų medžiagiškumą paverčiant gražiu. Tačiau visa paroda aiškiai stokoja ambicijos, atrodo, jog autorius, kaip ir aš, išseko. Norisi nebeinterpretuoti ir taip pagerbti autoriaus poziciją – galbūt čia nebėra būtinybės ką nors aiškinti. Plaukus kedendamas modernizmo dvelksmu prisimenu, jog geras kūrinys turi provokuoti mąstymą, taigi šie kūriniai provokuoja mąstymą apie tai, kaip jie neprovokuoja mąstymo. Tam tikra prasme jie atlieka savo funkciją.

Ričardas Nemeikšis, „Osana“. 2012 m.

Ričardas Nemeikšis, „Su laimingai praėjusiom šventėm (atvirukas)“. 2014–2017 m.

Paroda veikia iki balandžio 1 d.
VDA ekspozicijų salės „Titanikas“
(Maironio g. 3)
Dirba trečiadieniais–šeštadieniais 12–18 val., sekmadieniais 12–16 val.

Šeimų portretai

„Kino pavasario“ filmai: „Sūnaus globa“ ir „Aritmija“

„Sūnaus globa“

Xavier Legrand'as apie „Sūnaus globą“

„Kino pavasarį“ atidaro prancūzų režisieriaus ir aktoriaus Xavier Legrand'o filmas „Sūnaus globa“ („Jusqu'à la garde“, 2017), pernai Venecijoje apdovanotas „Ateities liūtu“ – prizu, skirtu geriausiam festivalio debiutantui. Legrand'as kalba apie prievartą namuose. „Sūnaus globa“ pratęsia ir išplėtoja „Oskarui“ nominuoto jo trumpo metražo filmo „Prieš viską prarandant“ („Avant que de tout perdre“, 2013) temas. Legrand'as neslepia susižavėjimo socialinio realizmo kinu ir broliais Dardenne'ais ar Kenu Loachu, nors jo filme dominuoja hičkokiškas tonas. Pateikiame pokalbio su režisieriumi, išspausdinto žurnale „Kino“ (2018, Nr. 2), fragmentus. Su režisieriumi kalbėjosi Magdalena Maksimiuk.

Pasakojimą pradedate rodydamas socialinį ir papročių foną. Jūs net leidžiate, kad nuskambėtų užuojauta pagrindiniam veikėjui Antuanui. Tai truks trumpai, bet liks abejonių ir daugybė klausimų.

Antuanas – puikus manipuliuotojas. Jis visą laiką vaidina. Iš pradžių bando pertempti į savo pusę šeimą, paskui žiūrovus. Nors visą situaciją stebime ne šio veikėjo, o jo priešo arba aukos – sūnaus akimis. Antuanas apgaus net teisėją, kad jam būtų priskirta vaiko globa. Jis manipuliuoja ir sūnaus jausmais, kad kuo labiau įskaudintų buvusią žmoną, nes negali pakęsti išsiskyrimo ir atstūmimo.

Filme stebime tolesnį debiutinio trumpo metražo Jūsų filmo „Prieš viską prarandant“ veikėjų likimą.

Kai pradėjau kurti „Prieš viską prarandant“, galvoje buvo planas, pagal kurį turėjau sukurti tris trumpametražius filmus. Kiekvienas jų savaip būtų rutuliojęs smurto namuose temą, bet vis kitus jos etapus. Pirmasis būtų pasakojęs apie moterį, išsilaisvinančią iš sunkios padėties namuose. Antrasis turėjo būti apie tų poelgių pasekmes, tarp jų apie vaiko globos pasidalijimą, psichologinius aspektus. Trečiasis – jau apie bandymą nužudyti. Tačiau greit supratau, kad daug geriau įsigilinsiu į visas problemas, jei abu neįgyvendintus siužetus sujungsiu į vieną ilgo metražo filmą.

Antuanas visąlaik išlieka dviprasmiškas. Iš pradžių net atrodo, kad jį reikia užjausti.

Žinoma, tai sąmoningas sprendimas. Man buvo svarbu iškart parodyti skirtingus požiūrius, kad tai, ką mato atsitiktinis stebėtojas, skirtųsi nuo to, kaip tikrovę suvokia Antuanas. Atkreipkite dėmesį, kad iš pradžių veikėjas save apibrėžia kaip auką, juk tai iš jo atima vaiką, tai jis kenčia vienatvę ir atstūmimą. Jis atrodo nuoširdus. Šie argumentai ir paveikia teisėją. Antuaną vaidinantis Denis Ménochet kruopščiai tyrinėjo tokių žmonių psichologiją. Jis žinojo, kad norėdami pasiekti tikslą jie naudoja įvairias technikas, pavyzdžiui, verksmą, mandagius gestus, skirtus savo aukoms, liūdesį, buvimą nemaloniais, grasinimų siuntinėjimą psichiškai silpnesniems žmonėms.

Smurtą namuose rodote kaip užburtą ratą. Užsimenate, kad Antuano tėvas taip pat buvo žiaurus žmogus, jis tyčiojosi iš šeimos narių fiziškai ir psichologiškai, tačiau šio motyvo neplėtojote.

Man buvo labai svarbu parodyti, kad pavojingų, žiaurių žmonių elgesys jokiu būdu nėra nulemtas genetikos, kad prievarta turi savo šaknis, ji neatsiranda tuščioje vietoje. Tiesiogiai nesakau, ar Antuano poelgiai kyla iš jo sunkios vaikystės, bet akivaizdu, kad tai buvo postūmis. Taip pat matome, kad Antuanas gerai nesijaučia likęs vienas, kažkas jam nuolat žadina nerimą. Tos baimės pasireiškia veiksmais.

„Aritmija“

„Sūnaus globa“ sukurta pasitelkus minimalias išraiškos priemones, filme beveik nėra muzikos, nusprendėte nenaudoti judančios kameros.

Man buvo svarbu, kad įmantri režisūra neužklotų pasakojamos istorijos. Visi esame stebėtojai, suvokiame istoriją įvairiomis juslėmis. Išsaugojau formos minimalizmą, kad niekas nenukreiptų dėmesio nuo svarbiausių klausimų. Kad būtų galima lengvai susikaupti į niuansus.

Jūsų filmas – svarbus balsas šiuo metu vykstančioje diskusijoje apie moterų teises, taip pat ir tų moterų, kurios patenka į sunkią gyvenimo situaciją, tapusią filmo ašimi. Tai ne tik prancūzų problema.

Žinoma, tai problema, esanti daugelio šalių dėmesio centre. Deja, skaičiai nemeluoja, o sistema vis dar yra nebyli ir nežino, kaip reaguoti. Nedaug daroma, kad tokių situacijų būtų išvengta. Tai ne tik moterų klausimas. Diskusijose dažnai pamirštami vaikai – tiesioginės aukos. Žinoma, jei parodysime, kad pasaulyje kas dvi su puse valandos dėl smurto šeimoje miršta moteris, skaičius darys įspūdį. Bet už šią situaciją iš dalies atsakingi ne tik politikai, bet ir žiniasklaida, kuri rašydama apie prievartos atvejus dažnai užsimena apie afektą, tarsi tai ką nors reikštų. Tai žmogžudystės, o ne, kaip kartais rašoma Prancūzijoje, *aistros nusikaltimai*. Nesu teisininkas, todėl nežinau, kaip visa tai baigti. Mano, kaip filmo kūrėjo, uždavinys buvo parodyti problemą ir kreiptis į visus suinteresuotuosius, kad imtųsi ją spręsti.

Borisas Chlebnikovas apie „Aritmiją“

Boriso Chlebnikovo „Aritmija“ (2017) sulaukė daugybės Rusijos kino apdovanojimų. Kur slypi šio kuklaus filmo žavesys, iškart net sunku pasakyti. Pasakojimas apie greitosios pagalbos gydytoją ir jo skirtis panorusią žmoną – vienas įspūdingiausių filmų apie jausmus, gyvenimą kartu ir didelę meilę, kuriai negalima leisti ištirpti dienų tėkmėje. Pateikiame Larisos Maliukovos pokalbio su režisieriumi, pernai rudenį išspausdinto dienraštyje „Novaja gazeta“, fragmentus.

Man regis, tai pats sėkmingiausias Jūsų filmas. Festivaliuose – „Kinotavr“, Karlovi Varų – apdovanojimų lietus, bet ir žiūrovams „Aritmija“ patinka. Kaip tai paaiškintumėte? Ar turite savo asmeninę skalę, kuris filmas pavyko labiausiai, kuris – ne?

Apie šį filmą dar negaliu pasakyti, jis atsirado neseniai, dar nėra atstumo. O iš savo filmų mėgstu tik „Beprotišką pagalbą“. Man regis, tai vienintelis tikrai geras mano filmas. Jame pavyko įgyvendinti daug ką iš to, kas buvo sumanyta. Kitus darbus vertinu kritiškiau.

„Beprotiškoje pagalboje“ pavyko sugauti laiko intonaciją ir atmosferos laipsnį?

Tiksliai net nepaaiškinsiu. Kaip filme vaidina Sergejus Dreidenas, kaip susiklostė Aleksandro Rodionovo scenarijus, kaip pavyko dauguma man svarbių dalykų... Bet apie „Aritmiją“ nelabai suvokiu. Kaip kinotyrininkas (Chlebnikovas studijavo kinotyrą Maskvos kinematografijos institute – *red. past.*) suprantu: panašių sėkmingų filmų istorija, kai kyla visuotinė meilė, – tai simptomas, kad filmui ne viskas gerai. Kai „Aritmija“ kritikuojama, suprantu. Esu net pasirengęs pritarti tiems, kuriems nepriimtina laimingai pasibaigusi drama apie dabartinę šalį.

Nepamačiau filme laimingos pabaigos.

Aš jos ir neplanavau, bet jei kas nors taip perskaitė, vadinasi, filmas netiksliai padarytas.

Kritikai, žiūrovai turi teisę turėti savo nuomonę. Žinau, kad iš pradžių Jūs su scenariste Natalija Meščianinova buvote sumanę serialą. Į filmą jis išaugo, kai atsirado medicinos tema, o melodrama įgijo socialinio konteksto gelmę?

Atėjo profesija. Mes paprasčiausiai dūrėme pirštu... ir iškart pataikėme į problemų mazgą: griaunanti medicinos reforma, gydytojų skaičiaus mažinimas, beprotybė, chaosas. Trumpai tariant, mūsų realybė. Bet esu įsitikinęs, kad jei būtume bakstelėję į kitą sferą, būtų tas pats. Mes kūrėme žanrinę struktūrą. Juk tai skyrybų istorija, naujo viršininko atėjimas, konfliktas su juo. Tai visiems suprantamos, šimtus kartų matytos temos. Kaip ir asmeninės bei profesinės linijų susidūrimas. Tačiau norėjome visa tai panardinti į įprastą, beveik dokumentinę terpę. Be to, veikėjas, asmeniniame gyvenime – trylikametis infantilas, savo profesijoje yra suaugęs keturiasdešimt penkerių metų žmogus.

Tarp mano pažįstamų daug tokių suaugusių berniukų. Gal tai tendencija – infantilus vyras šalia subrendusios moters?

Mes tiesiog pasakojome talentingo žmogaus istoriją. Talentingi žmonės šeimoje nepakeliami. Man regis, ši istorija būdinga skirtingiems laikams. Mūsų herojus – žmogus, iš kurio viską atima profesija.

Filmo pradžioje matome gana nemalonų, apsileidusį, daug geriantį žmogų. Ilgai nesupratau, kodėl jis taip įžeidinėja artimus žmones, idiotiškai elgiasi. Juk jis gydytojas.

Pati sakėte, kad tai infantilaus vyro istorija. Mes sąmoningai norėjome sukurti nemalonaus žmogaus įspūdį... iki pirmo rimto atvejo darbe.

Kartu su Meščianinova stebėjote, kaip dirba greitosios pagalbos brigados. Kas labiausiai sujaudino?

Pačių baisiausių atvejų tyčia nepalikome. Tai buvo taip siaubinga, kad filme būtų atrodę išgalvota. Juk kūrėme ne siaubo filmą. Pavyzdžiui, vienas gydytojas po iškvietimo išėjo iš darbo. Girtas balsas pranešė dispečeriui, esą vaikui bloga. Medikas užeina į butą: sėdi vaiko tėvas, mama ir trys vyrai. Visi girti. Nuėjo į vonią – ten dvejų metų vaikas: jie nuskandino vaiką, nes šis garsiai rėkė iš skausmo. Gydytojas juos sumušė. Daugiau greitojoje pagalboje jis nebedirbo.

Žmogus, mėgstantis savo darbą, negali pritapti melagingai sukonstruotoje sistemoje. Ji atstumia viską, kas protinga ir gyva. Todėl taip sunku Jūsų veikėjui. Sistema nori Olegą išstumti, nors jis – puikus gydytojas. Jis kelia darbe skandalus, nes negali vykdyti idiotiškų nurodymų.

Akivaizdu, kad gyvename ekstremalioje šalyje. Bet, man regis, panašus pasirinkimas egzistuoja visur. Jūs pavadinsite Olegą atsakingu, bet aš manau kitaip. Sakoma, kad kiekviena profesija turi savo Hipokrato priesaiką. Aš tuo netikiu. Tai niekai. Jei tau neįdomus tavo darbas, esi vedamas tik pareigos jausmo, anksčiau ar vėliau priesaiką sulaužysi. Bus nuobodu. Olegas – žmogus, kuriam tiesiog labai įdomu dirbti, jis *gaudo kaifą*. Tai profesijos pasirinkimo klausimas. Jei tiksliai pataikysi, tau pasisekė. Didysis gyvenimo džiaugsmas yra pratęsti šį malonumą.

Iš dalies tai mazochistinis malonumas. Tau ant rankų miršta žmogus, kuriam negali padėti, o dar dispečeris veja į kitą iškvietimą, viršininkas iš visų jėgų trukdo...

Ir vis tiek tai vaikystės tęsinys, kai darai, ką nori. Na, netikiu aš atsakomybe: jei tau neįdomu, visa atsakomybė greit sudegs.

Kai kurie teatrai nusprendė naudoti ketvirtą skambutį – solidarumo su Kirilu

Nukelta į 11 psl.

Sportininkų istorijos

Nauji filmai – „Rūta“

Ilona Vitkauskaitė

Regis, sportininkų ir menininkų gyvenimas vis dar yra neblėstantis įkvėpimo šaltinis ne vienam lietuvių kino kūrėjui. Apie sportininkus – ir du pastaruoju metu šalies kino teatruose pasirodę dokumentiniai filmai: Arūno Matelio „Nuostabieji lūzeriai. Kita planeta“ ir debiutuojančių režisierių Ronaldo Buožio ir Roko Darulio „Rūta“. Arūnas Matelis atvirai idealizuoja savo herojus ir dviračių sporte ieško transcendencijos, o Ronaldas Buožis ir Rokas Darulis renkasi visiškai kitą perspektyvą ir bando parodyti tikrąją, ne „glamūrinę“ plaukikės Rūtos Meilutytės asmenybės ir karjeros pusę, siūlydami iš arčiau susipažinti su bene garsiausia Lietuvos sportininke.

Filme matome Meilutytės pasiruošimą Rio de Žaneiro olimpinėms žaidynėms, pasakojama apie jos atėjimą į didįjį sportą, sudėtingą šeimos istoriją, primenami Rūtos pasiekimai Londono olimpiadoje, kai penkiolikmetė laimėjo aukso medalį. Taip pat filme kalbama apie nelengvą laikotarpį po varžybų Rio de Žaneire, kai Rūtai net buvo siūloma pasitraukti iš sporto ir sukurti šeimą, o ji pati, kaip sužinome iš filmo, sirgo depresija. Vis dėlto filmas baigiasi optimistinėmis gaidomis – dar „šviežia“ Meilutytės pergale Kopenhagoje vykusiame Europos plaukimo čempionate ir viltimi, kad merginai pavyko įveikti depresiją. Filmo kūrėjai Meilutytės neheroizuoja ir nesiūlo žiūrėti į ją kaip į auką, bet, rodydami alinančių treniruočių rutiną, Rūtos kasdienybę, atskleidžia jos darbo etiką, charakterį, brandą ir visišką atsidavimą sportui (kitaip būnant tokio lygio sportininke tikriausiai net neįmanoma).

„Rūtoje“ taip pat užsimenama apie žinomumo, kurį, kaip teigia pati filmo herojė, buvo išties sunku pakelti, kainą. Galime matyti išties žiaurų žurnalistų elgesį su sportininke (pavyzdžiui, po ne itin sėkmingo plaukimo Rio de Žaneire viena žurnalistė tiesiog pradėjo kankinti Rūtą, klausdama, ar ji nemananti, kad toks varžybų rezultatas yra vienas didžiausių nusivylimų jos gyvenime). Visa tai dėliojama gana santūriai, nors tikrai buvo galima sukurti tokią dramą, kad visi ašarotų praėjus vos penkioms filmo minutėms. Šis santūrumas, kurį galima suprasti kaip pagarbą tiek filmo herojei, tiek žiūrovams, manau, ir yra stipriausias filmo bruožas. Žinoma, prie to prisideda ir pačios Rūtos asmenybė, jos atvirumas, nuoširdumas ir savitvarda. Tačiau kas kita pasakytina apie filmo formą.

Arūnas Matelis remiasi poetinio dokumentinio kino tradicija, o Ronaldas Buožis ir Rokas Darulis renkasi vadinamosios žurnalistinės dokumentikos konvencijas ir reklamiškai „nulaižytą“ vaizdą (žinoma, to ir reikia tikėtis iš debiutuojančių režisierių, dirbančių reklamos ir mados fotografijos srityse). Formos požiūriu „Rūtos“ kūrėjai naudoja viską, kas stereotipiškai priskiriama dokumentiniam kinui: čia yra ir Rūtos bei jos artimųjų, trenerių (išties charizmatiškų Jono Ruddo ir Paris Payne'o) interviu, ekspertų pasisakymų (eksperto, tautos balso vaidmenį ir vėl dėl man nesuprantamų priežasčių čia atlieka Marijonas Mikutavičius, kuris filme vis postringauja, ko reikia šaliai ar ko ši nori), archyvinės medžiagos, ištraukų iš žinių reportažų, asmeninių nuotraukų. Ir nors dauguma režisierių sprendimų tikrai nėra patys įdomiausi ar originaliausi, fotografijos filme panaudotos sumaniai ir estetiškai (jos naudojamos kaip filmo kadrai). Tačiau negaliu garsiai

nesistebėti filmo kompozitoriaus Leono Somovo, kuris, regis, taip ir nesuprato skirtumo tarp muzikos, skirtos vakarėliui, ir kino muzikos, darbu. Vienas kurioziškiausių man pasirodė epizodas, kai rodant Meilutytę, besitreniruojančią baseine, pasigirsta daina, kurioje skamba tokie žodžiai: „I need you babe, I need you to save my soul / I see you babe, wet like H2O / Got some water? / Drip, drip, drip / Drink up, drink up“ (į lietuvių kalbą būtų galima versti taip: „Man reikia tavęs, mažute, man reikia tavęs, kad išgelbėtum mano sielą / Aš matau tave, šlapią kaip H2O / Ar turi vandens?/ Lašt, lašt, lašt / Išgerk, išgerk, išgerk“). Todėl kartais gali susidaryti įspūdis, kad tvarkingos kompozicijos ir spalvų koloritas (filme vyrauja mėlyna spalva ir jos atspalviai, išryškinantys vandens temą) buvo vienas svarbiausių, jei ne pats svarbiausias, filmo kūrėjų rūpesčių.

Turiu prisipažinti, kad „Rūta“ kiek nustebino, nes pažiūrėjus filmo anonsą buvo galima tikėtis dar vieno mėgėjiško filmo apie nacionalinę didvyrę, rodančio, kaip Meilutytė palaidais plaukais braidžioja po pievas, arba, kaip dabar tapo madinga sakyti, filmo-šventės ar dovanos šimtmečio proga. Žinoma, mėgėjiškumo „Rūtoje“ yra, ir nemažai. Tačiau, manau, gana sėkmingas režisierių bandymas kalbėti apie tikrus žmones „iš mėsos ir kraujo“ išties sveikintinas.

Atkelta iš 10 psl.

Serebrennikovu ženklą. Kai kas ieško darbo užsienyje, Andrejus Proškinas per Uralo kino festivalio ceremoniją kalbėjo apie dabarties keliamą nerimą...

Galiu papasakoti savo ligos istoriją. Kaip nekenčiau tos visus mus užklojusios tamsos, taip jos nekenčiu ir dabar. Bet kažkuriuo momentu, prieš trejus ketverius metus, pats nustebau, koks esu piktas, ir supratau, kad tai neproduktyvu, tai griauna. Dėl labai paprastos priežasties: pradedi suvokti aplinkinį pasaulį tik kaip juodą ir baltą. Kai esi įsimylėjęs ar nekenti, apskritai nematai žmogaus, realybės. Supratau, ką prarandu ir kaip žmogus, ir kaip režisierius. Taikliai pasakė Saša Rodionovas: „Kol aš myliu žmogų arba jo nekenčiu, nerašysiu apie jį. Noriu apie jį sužinoti kuo daugiau.“ Tada jis taps man sudėtingas – su visais trūkumais ir privalumais. Suvokęs tai supratau, kad mūsų laikais kvaila būti disidentu, nes mažai ką matai ir iš esmės nieko negali padaryti. Stengiuosi nepykti, bandau objektyviai išsiaiškinti, kas vyksta.

Tik taip galima gyventi savo gyvenimą, net jei tau primeta kitą. Suprasti, kur, kame gyveni. Dėl ko būtina protestuoti, kada, kodėl. Aš vaikštau į visus mitingus, bet greičiau... dėl dalyvių skaičiaus. Todėl tai veikia. Gal nesąmoningai, bet veikia.

Kai galutinai supratau, kuo panašūs žmonės, nekenčiantys Serebrennikovo, ir žmonės, kurie, kaip mes su jumis, jį gina, pats buvau nustebęs. Tai paprasta ir labai baisu. Pavyzdžiui, mes su jumis esame Serebrennikovo pusėje. Bet kartu esame įsitikinę, kad jį pasodins. Žmonės, kurie jo nekenčia, taip pat įsitikinę, kad nuosprendis bus jį įkalinti. Mes visi netikime teisingu teismo sprendimu. Štai kas siaubinga. Į teismą žiūrime net ne kaip į likimą, bet kaip į sąlygišką ritualinį veiksmą su nuspėjama pabaiga. Mes tiksliai žinome, kad jei valstybė apkaltino žmogų, jį ir pasodins. Visai nesvarbu, kas tas žmogus, kokia jo kaltė, kokie nuopelnai. Todėl pas mus neįmanomas žanrinis kinas. Nėra nė vieno atspirties taško, kad atsirastų herojus ir antiherojus, kad sukurtum, pavyzdžiui, nuotykių filmą, kur bus „gerasis“ ir „blogasis“. Bet kuris veikėjas – beformė dėmė miglotoje erdvėje.

Kai Niujorke prieini prie policininko, žinai, kad jis tau padės, kai atvažiuoji į ligoninę, gal ne iškart, bet padės. Rusijoje prieidamas prie gydytojo, prie policininko žinai: gal padės, o gal ir ne. Tai lyg lemties permaina. Kaip kam pasiseks. Padės arba ras pas tave narkotikų. Štai tokį personažą aprašyti taip pat sunku, kaip aprašyti beprotybę, nes ji nenuspėjama. Ji neturi logikos. Kokios dar kalbos apie žanrą? Juk mes patys bandome gyventi už normalios žmogiškos logikos ribų.

Parengė K. R.

Nauji leidiniai

Vis mažiau maišto?

Naujame „Kine“ vyrauja maišto tema. Daugiausia dėmesio tradiciškai skirta šią savaitę prasidedančiam „Kino pavasariui“, tačiau jau festivalį pristatančiame Santos Lingevičiūtės straipsnyje maišto dvasia įvardyta kaip šiemet svarbiausia. Ją pabrėžia ir Jeano Vigo filmų retrospektyva. Anksti miręs, tik keturis filmus spėjęs sukurti prancūzas buvo garsaus anarchisto sūnus, tad ir Vigo filmuose akivaizdus pasipriešinimas buržuazinei rutinai, vartojimui, nuolankumą skiepijančiai švietimo sistemai. Vigo filmo „Atalanta“ pavadinimas skamba kaip burtažodis visi naujoms kartoms. Naujame „Kine“ su Vigo ir retrospektyvos filmais supažindina Neringa Kažukauskaitė.

Apie maišto dvasią šių dienų kine rašo Dovilė Grigaliūnaitė. Ji analizuoja pastarųjų metų filmus, kurių režisieriai imasi sudėtingų temų, eksperimentuoja su kino forma arba personažais renkasi homoseksualus, translyčius asmenis. Abejoju, ar tik toks maištas, kai sistemai oponuojama pasirenkant sudėtingą formą ir kontroversiškas temas, įmanomas šių dienų kine. Gal tai tik šiuolaikinių režisierių saviraiškos būdas? Apie panašius filmus rašo ir Gediminas Kukta, žurnale pasidalijantis įspūdžiais iš šiemet Berlinalėje žiūrėtų „Forumo“ ir „Forum Expanded“ programų. Lukas Brašiškis Niujorke užrašė pokalbį su dokumentininku

kinas
2018 | (247)
www.zuminskinas.lt
Charlotte Rampling
Guillermo del Toro
Benu Russellu, kuris, matyt, taip pat atitinka šiuolaikinio maištingo menininko apibrėžimą. Russellas kalba apie savo filmą „Sėkmė“, kurį filmavo Serbijos ir Surinamo šachtose. Narius Kairys pakalbino vieną įdomiausių nūdienos kino eksperimentuotojų Apichatpongą Weerasethakulą, kuris vasarį Vilniuje dalyvavo savo parodos ŠMC ir filmų retrospektyvos atidaryme. Živilei Pipinytei „Kino pavasario“ rodomas Michelio Hazanaviciaus filmas „Manasis Godard'as“ tapo proga prisiminti maištingiausią Jeano-Luco Godard'o kūrybos periodą, kai jis tapo revoliucingos, 1968-ųjų dvasią išreiškusios „Dzigos Vertovo grupės“ dalyviu.

Rubrikoje „Iš arčiau“ Izolda Keidošiūtė supažindina su aktore Charlotte Rampling. Filmą „Hana“, už kurį aktorė rudenį buvo apdovanota Venecijos kino festivalio „Volpio taure“, skirta geriausiai aktorei, taip pat rodys „Kino pavasaris“. Rūta Birštonaitė praveria duris į naujausiu „Oskaru“ apdovanoto Guillermo del Toro vaizduotės laboratorijas ir labirintus. Jo filmą „Vandens forma“ recenzuoja Ilona Vitkauskaitė. Ramūnas Pronckus aptaria Martino McDonagh „Tris stendus prie Ebingo, Misūryje“, Gediminas Kukta – Joe Wrighto „Tamsiausią valandą“, Auksė Kancerevičiūtė – Andrejaus Zviagincevo „Nemeilę“, Aistė Račaitytė – Yorgoso Lanthimoso „Šventojo elnio nužudymą“, Mantė Valiūnaitė – Sergejaus Loznicos „Nuolankiąją“.

„Lietuvių filmotekos“ rubrikoje – Ringailės Renevytės Arūno Matelio dokumentinio filmo „Nuostabieji lūzeriai. Kita planeta“ recenzija ir Jorės Janavičiūtės pokalbis su režisieriumi. Elena Jasiūnaitė kritiškai rašo apie Audriaus Juzėno „dovaną Lietuvos šimtmečiui“ (taip filmą pristato jo reklamuotojai) – vaidybinį „Pelėdų kalną“. Įtariu, kad šis filmas paskatino ir Pipinytės feljetoną, kuriame ji tvirtina, kad Lietuvoje „trūksta filmų, kritiškai žvelgiančių ne tik į tikrovę, bet ir į vis labiau idealizuojamą praeitį. Filmų, kurių režisieriai patriotizmą suvokia ne kaip ideologinę deklaraciją.“

Giedrė Beinoriūtė atsisveikina su operatoriumi Audriumi Kemežiu (1973–2018). Beje, „Kvėpavimo į marmurą“, kurį Kemežys spėjo baigti, premjera taip pat vyks per „Kino pavasarį“.

Jūsų –
Jonas Ūbis

Pažadinti fantomai

Nauji filmai – „Nematomas siūlas“

„Nematomas siūlas“

Živilė Pipinytė

Koks bus naujas Paulo Thomo Andersono filmas, visada sunku nuspėti, net ir žinant jo temą ar pagrindinius aktorius. **„Nematomas siūlas“** („Phantom Theread“, JAV, 2017) iškart išmuša iš vėžių: jausmingai judanti kamera, neįtikėtinai stambūs planai, realistiški, bet kartu „išdidinti“, stambiu planu pateikiami kasdienybės garsai, nuolat pabrėžiamas daiktų ar maisto materialumas nuo pat pirmų kadrų verčia klausti, apie ką iš tikrųjų pasakoja režisierius (jis ir scenarijaus autorius bei operatorius).

Andersonas tiksliai atkuria prabangių 6-ojo dešimtmečio Londono mados namų atmosferą. Čia karaliauja Reinoldsas Vudkokas (Danielis Day-Lewisas po šio filmo žada trauktis iš kino), bet valdo jo sesuo Sirilė (Lesley Manville). Čia viskas paklūsta Reinoldso gyvenimo ir kūrybos ritmui. Jis rengia aukštuomenės moteris, kartu suteikia joms ne tik formą, bet ir turinį: Reinoldso drabužiai daro moteris drąsias, padeda nugalėti baimes. Jis palieka drabužiuose nematomas savo žymes, palinkėjimus, užkeikimus. Tačiau, nepaisant įspūdingai nufilmuotų fotosesijų, suknelių ar naujų kolekcijų pristatymų ritualų, „Nematomas siūlas“ – ne apie mados kūrėją, skausmingai išgyvenantį laikų kaitą, kai pradeda įsigalėti Reinoldso nekenčiamas žodelis *chic*.

Reinoldsas elgiasi kaip kaprizingas vaikas. Jis įsitikinęs, kad santuoka verstų meluoti. Moterys jo namuose keičiasi dažnai. Jos išeina iš namų tyliai, apdovanotos brangia suknele, nepalikdamos jokių pėdsakų. Iki tol, kol pajūrio viešbučio restorane Reinoldsas sutiks padavėją Almą, ją vaidina Day-Lewiso verta aktorė iš Liuksemburgo Vicky Krieps.

Pirmasis jų pokalbis, kai Reinoldsas užsakinėja sočius pusryčius, nutviekstas neįtikėtinos šypsenų šviesos. Andersonas iškart pabrėžia Reinoldso alkį, netrukus maisto motyvas ims dominuoti, alkis ir užbaigs filmą. Reinoldsas išsiveš Almą į Londoną, bet ji netaps dar viena bežode namų gyventoja. Ji bus modelis, mūza, kovos dėl Reinoldso meilės, susikaus su Sirile, pavirs nuodytoja, bet pasieks savo. Reinoldsas priklausys tik jai, kaip Alma priklauso jam. Tegu ir aukodamas savo kūrybingumą. Paskutinė filmo scena, kai Reinoldsas staiga supranta, su kuo susijusi jo liga, turėtų liudyti begalinę meilę, tačiau „Nematomas siūlas“ vis dėlto ne meilės istorija. Net jei Naujųjų metų sutikimo epizode Reinoldsas primena Marcelio Carné „Galiorkos vaikų“ personažą – liūdnąjį Pjero.

Andersonas lyg patyręs konspiratorius visąlaik mėto pėdas ir išsisukinėja. Filme viskas dviprasmiška. Režisierius nutrina konvencijų, žanrų ribas, mėgaujasi kino ir muzikos citatomis, 35 mm juostos teikiamais privalumais ir pirmiausia, žinoma, kino juostos gebėjimu fiksuoti kadro gelmę. „Nematomas siūlas“ palieka klaustrofobiško filmo įspūdį, tai pabrėžia ir vyraujantys stambūs veikėjų planai.

Tačiau filmo erdvė iš tikrųjų visąlaik transformuojasi. Prieš pat Reinoldsui sutinkant Almą, kai jis sustoja degalinėje, kadrą užpildo rūkas. Pirmoji Reinoldso ir Almos bendra vakarienė baigsis ilgu pasivažinėjimu automobiliu, kai aplink veikėjus oras sutirštėja ir tarsi pranyksta materialios tikrovės ribos, o vaikystės namuose Reinoldsas iškart prabils apie meilę motinai, kurios nuotrauką nešiojasi užsisiuvęs savo švarke. Jai Reinoldsas pasiuvo savo pirmą suknelę. Vilkėdama šį nuotakos drabužį ji pasirodys filme vėliau, kai Reinoldsas klejos apimtas karštinės. Tame kadre ją pakeis Alma, netrukus tapsianti oficialia Reinoldso žmona. Tačiau Andersonas filme neplėtoja vaikystės traumų temos. Kad ir kaip būtų, prisiminimai – ne „Nematomo siūlo“ tikrovė.

Gausios pusryčių, vakarienių scenos filme tampa sekso pakaitalu. (Valgymas, maistas „Nematomame siūle“ taip erotizuojami, kad net verčia keisti požiūrį į šiuolaikinį kulinarinių filmų ir laidų antplūdį.) Kita vertus, maisto materialumas (kaip ir mados namų) filme tik paryškina jausmų dominavimą. Jausmingumas, kurį „Nematomo siūlo“ pradžioje pabrėžė paviršiais ir erdvėmis slystanti kino kamera, pamažu užpildo kadrus, į pabaigą jie atrodys nelogiški, ties haliucinacijos riba. Nuodingi grybai, kurie į filmą įveda pasakos motyvą, išbudina fantomus, gyvenusius personažų viduje. Jie tampa matomi. Fantomai materializuojasi Andersono nuolat pabrėžiamuose Reinoldso ir Almos žvilgsniuose ir verčia prisiminti žiūrėjimu grįstą kino esmę.

Iškart po filmo pasijutau taip, lyg ką tik būčiau perskaičiusi storą romaną, juk literatūra vis dar geriausiai ugdo emocinį suvokimą ir fantaziją. Andersonas elgiasi panašiai. Beveik visuose „Nematomo siūlo“ epizoduose jis bando priversti pamatyti, kas vyksta Reinoldso ir Almos viduje, panardinti į kūrybos procesą, pažadinti žiūrinčiųjų fantomus. Ir jam tai pavyksta.

Paprasti malonumai

Krėsle prie televizoriaus

„Ponas Trumbo“

Esu per senas, kad žiūrėčiau tiesioginę „Oskarų“ ceremonijos transliaciją. Kadaise perskaičiau, kad žmonės dažniausiai miršta tarp ketvirtos ir penktos valandos ryto, todėl stengiuosi tą valandą miegoti. Kas gali būti švelniau už mirtį miegant? Arba už šviesų dangų vis dėlto atsibudus? Juolab kad žinau: visus bent kiek įdomesnius juokelius, triukus ar padėkas ir, žinoma, spalvingiausius tualetus pamatysiu internete. Šiemet visi ceremoniją vadino nuobodžia. Kai kas kranksėjo, esą taip atsitiko todėl, kad Holivudas tapo pernelyg politizuotas. Todėl siūlau šįvakar (**TV1, 16 d. 23.05**) pasižiūrėti Jay'aus Roacho filmą **„Ponas Trumbo“** (2015), kuriame prisimenamas vienas labiausiai politizuotų Holivudo gyvavimo periodų.

Holivudas mėgsta ekscentriškus personažus. Scenaristas ir rašytojas Daltonas Trumbo buvo kaip tik toks. Jis neslėpė kairiųjų pažiūrų, buvo turtingas – su žmona ir trimis vaikais gyveno žavioje rančoje, scenarijus rašė gulėdamas vonioje ir mėgo išgerti. Viskas pasikeitė po 1947-ųjų, kai JAV Kongreso įkurta Antiamerikinės veiklos komisija pradėjo intensyviai ieškoti komunistų Holivude, o Trumbo pateko jos akiratin ir į garsiuosius juoduosius sąrašus. Atsisakęs duoti parodymus komisijai, Trumbo buvo nuteistas 11 mėnesių kalėti, jam buvo uždrausta dirbti Holivude. Scenaristas pateko į keblią padėtį, bet netrukus rado išeitį: pasirašydavo scenarijus svetimomis arba išgalvotomis pavardėmis. Šie scenarijai (pavyzdžiui, „Romos atostogų“) pelnė kelis „Oskarus“, kurių Trumbo dėl suprantamų priežasčių negalėjo atsiimti. Tačiau po išbandymų atėjo triumfo valanda. Visa tai ir rodoma filme „Ponas Trumbo“.

Populiarių komedijų režisierius Roachas nesirengia keisti biografinio filmo kanonų, jis mielai naudojasi kino kronikos kadrais, įterpia į filmą garsiųjų Trumbo filmų fragmentus, lakoniškai kuria vis tirštėjančią Šaltojo karo atmosferą. Ją filme įkūnija Holivudo kovotojas su komunistais Nr. 1 – vesternų žvaigždė Johnas Wayne'as (nepainioti su „Pelėdų kalnu“) ir viena garsiausių Holivudo paskalų žurnalisčių Hedda Hopper. Davidas Jamesas Elliotas ir Helen Mirren šiems savo vaidinamiems personažams negaili satyros ir pašaipos. Filmo kūrėjai nesigilina į Wayne'o ar Hopper psichologiją, greičiau mato juos taip, kaip matė Trumbo. Iškart sodriomis spalvomis sušvyti ir Trumbo priglaudusios studijos įkūrėjas Frankas Kingas – Johnas Goodmanas ne pirmąkart vaidina primityvų, bet galingą prodiuserį. Tačiau kiti autentiški personažai, pavyzdžiui, Kirkas Douglasas, Otto Premingeris ar iš pradžių Trumbo ir jo draugus palaikęs garsusis gangsterių kino ir *film noir* aktorius Edwardas G. Robinsonas, – ne tokie vienprasmiški. Robinsoną vaidinantis Michaelas Stuhlbergas, regis, bando pateisinti jo išdavystę, juk aktorius negali prisidengti slapyvardžiu, jo padėtis daug sudėtingesnė. Roachui ir puikiai Trumbo suvadinusiam Bryanui Cranstonui tai, matyt, viena pagrindinių filmo temų: kur yra riba, skirianti išdavystę ir prisitaikymą, abejingumą ir atsakomybę. Trumbo nori likti principingas, jis padeda savo nelaimės draugams, bet ir iš jų gali išgirsti priekaištų, kad yra kaltas, nes verčia kentėti ir šeimą, ir draugus.

Kaip tvirtina liaudies išmintis, ubago terbos ar kalėjimo išsižadėti negali. Apie tai scenaristo Shintaro Shimosawos debiutinis filmas **„Neištikimybė“** (**TV3, šiąnakt, 16 d. 01.35**). Jo veikėjas, jaunas ambicingas advokatas Benas (Josh Duhamel), imasi bylos prieš įtakingą ir negailestingą farmacijos kompanijos direktorių, bet pats atsiduria korupcijos ir šantažo pasaulyje. Šiame filme vaidina Alas Pacino ir Anthony Hopkinsas, bet nėra teigiamų veikėjų. Tai nestebina, tačiau „Neištikimybės“ veikėjai tokie šlykštūs, kvaili, ciniški, kad net neįdomu. Juk panašių kasdien matome kad ir žinių laidose.

Daug maloniau patirti, kad dar yra naivių ir dorų žmonių, galinčių apginti pasaulio tvarką. Haroldo Beckerio filme **„Merkurijaus kodas“** (**LRT, 22 d. 23 val.**) toks yra Bruce'o Williso vaidinamas buvęs FTB agentas Artas, kuris nuo savo buvusių bendradarbių gina devynerių metų berniuką autistą, sugebėjusį dešifruoti milijardą kainavusį valstybės kodą.

LRT Kultūra tęsia nepaskelbtą Dono Siegelo retrospektyvą ir šį šeštadienį (**17 d. 21.45**) rodo 1971 m. pagal Thomo P. Cullinano romaną sukurtą **„Lemtingą pagundą“**. Filmo veiksmas nukels į JAV pilietinio karo laikus. Šiaurės kareivį Džoną (žinoma, Clintas Eastwoodas) nuo mirties išgelbsti mergina iš Pietų – uždaros mergaičių mokyklos auklėtinė. Kareivis iškart sudomina ir mokinius, ir jų mokytojus. Moterys ir mergaitės daro viską, kad Džonas pasveiktų. Tačiau pradėjęs sveikti jis suvedžioja visas savo gelbėtojas. Todėl pamažu atmosfera įkaista ir mokykloje įsigali pavydas, melas, apgaulė. Jei matėte pernai pasirodžiusį Sofios Coppolos filmą tokiu pat pavadinimu ir pagal tą patį romaną, sinefiliškas malonumas garantuotas.

Jūsų –

Jonas Ūbis

Kronika

2017-ųjų „Auksinių scenos kryžių“ nominantai

Kauno nacionalinio dramos teatro scenoje 2018 m. kovo 27 d. bus įteikta 17 profesionalaus teatro meno kūrėjų darbų premijų: 16 atminimo ženklų „Auksiniai scenos kryžiai“ ir vienas Boriso Dauguviečio auskaras.

Profesionalaus teatro meno kūrėjų darbų premijoms gauti buvo pateikti 93 pasiūlymai apdovanoti spektaklių kūrėjus ir 3 pasiūlymai Padėkos premijai.

Kultūros ministerijos ekspertų komisija skelbia nominantus (išskyrus Padėkos premijos ir Boriso Dauguviečio auskaro, kurių laureatai bus paskelbti kovo 27 d.) 2017 metais sukurtų profesionalaus teatro meno kūrėjų darbų premijoms gauti.

Režisierius:

Eimuntas Nekrošius už spektaklio „Cinkas“ režisūrą (teatras „Meno fortas“ ir Valstybinis jaunimo teatras);

Gintaras Varnas už spektaklio „Natanas išmintingasis“ (Nacionalinis Kauno dramos teatras ir teatras „Utopia“) ir spektaklio „Pagalvinis“ režisūrą (teatras „Utopia“, Kauno kamerinis teatras, Lietuvos muzikos ir teatro akademija);

Łukasz Twarkowski už spektaklio „Lokis“ režisūrą (Lietuvos nacionalinis dramos teatras).

Dramos aktorė (pagrindinis vaidmuo):

Airida Gintautaitė už Marie Trintignant vaidmenį spektaklyje „Lokis“ (Lietuvos nacionalinis dramos teatras);

Regina Šaltenytė už Elzės Aleksandrovos vaidmenį spektaklyje „Elzės žemė“ (Klaipėdos dramos teatras);

Monika Šaltytė už Mae vaidmenį spektaklyje „Dumblas“ (Valstybinis Šiaulių dramos teatras).

Dramos aktorė (nepagrindinis vaidmuo):

Kamilė Petruškevičiūtė už Leros vaidmenį spektaklyje „Šokis Delhi“ (OKT / Vilniaus miesto teatras, Lietuvos muzikos ir teatro akademija) ir už vaidmenį spektaklyje „#beskambučio“ (Lietuvos nacionalinis dramos teatras);

Aušra Pukelytė už vaidmenį spektaklyje „Cinkas“ (teatras „Meno fortas“ ir Valstybinis jaunimo teatras);

Rasa Samuolytė už Sonatos vaidmenį spektaklyje „Terapijos“ (OKT / Vilniaus miesto teatras, „Heads & Hands scripthouse“) ir Dorinos vaidmenį spektaklyje „Tartiufas“ (Lietuvos nacionalinis dramos teatras).

Dramos aktorius (pagrindinis vaidmuo):

Vytautas Anužis už Natano vaidmenį spektaklyje „Natanas išmintingasis“ (Nacionalinis Kauno dramos teatras ir teatras „Utopia“);

Sergejus Ivanovas už vaidmenį spektaklyje „Cinkas“ (teatras „Meno fortas“ ir Valstybinis jaunimo teatras);

Darius Gumauskas už Cantat ir Wittenbacho I vaidmenis spektaklyje „Lokis“ (Lietuvos nacionalinis dramos teatras).

Dramos aktorius (nepagrindinis vaidmuo):

Juozas Bindokas už Valeko vaidmenį spektaklyje „Kasykla“ (Valstybinis Šiaulių dramos teatras);

Rytis Saladžius už Šemetos vaidmenį spektaklyje „Lokis“ (Lietuvos nacionalinis dramos teatras);

Vainius Sodeika už Luckaus ir Wittenbacho II vaidmenis spektaklyje „Lokis“ (Lietuvos nacionalinis dramos teatras).

Scenografas:

Marijus Jacovskis už scenografiją baletui „Procesas“ (Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras);

Fabien Lédé už scenografiją spektakliui „Lokis“ (Lietuvos nacionalinis dramos teatras);

Renata Valčik už scenografiją instaliacijų spektakliui „Apie baimes“ (Valstybinis jaunimo teatras) ir miuziklui „Čikaga“ (Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras).

Šviesų dailininkas / vaizdo projekcijų kūrėjas:

Audrius Jankauskas už šviesų dizainą spektakliui „Cinkas“ (teatras „Meno fortas“ ir Valstybinis jaunimo teatras), miuziklui „Adamsų šeimynėlė“ ir operetei „Misteris X“ (Kauno valstybinis muzikinis teatras);

Jakub Lech už vaizdo projekcijas spektakliui „Lokis“ (Lietuvos nacionalinis dramos teatras);

Eugenijus Sabaliauskas už šviesų dizainą miuziklui „Čikaga“ (Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras), spektakliams „Lokis“ ir „Tartiufas“ (Lietuvos nacionalinis dramos teatras).

Muzikos dramos spektakliui kūrėjas:

Vidmantas Bartulis už muziką spektakliui „Natanas išmintingasis“ (Nacionalinis Kauno dramos teatras ir teatras „Utopia“);

Algirdas Martinaitis už muziką spektakliui „Cinkas“ (teatras „Meno fortas“ ir Valstybinis jaunimo teatras);

Bogumił Misala už muziką spektakliui „Lokis“ (Lietuvos nacionalinis dramos teatras).

Muzikos operai / baletui kūrėjas:

Rita Mačiliūnaitė už muziką operai „Į švyturį“ (Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras);

Raminta Šerkšnytė už muziką operai vaikams „Penki Merės stebuklai“ (Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras);

Mindaugas Urbaitis už muziką baletui „Procesas“ (Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras).

Operos / operetės solistas:

Andrius Apšega už Misterio X vaidmenį operetėje „Misteris X“ (Kauno valstybinis muzikinis teatras);

Liudas Mikalauskas už Kapelijaus vaidmenį operoje „Kapulečiai ir Montekiai“ ir pono Beno vaidmenį operoje „Penki Merės stebuklai“ (Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras);

Viktorija Miškūnaitė už Džuljetos vaidmenį operoje „Kapulečiai ir Montekiai“ (Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras);

Choreografas:

Anželika Cholina už šokio spektaklio „Idiotas“ choreografiją (Anželikos Cholinos šokio teatras);

Gintarė Marija Ščavinskaitė ir Niels Claes už šokio spektaklio „Aside“ choreografiją (šokio teatras „Padi Dapi Fish“);

Martynas Rimeikis už baleto „Procesas“ choreografiją (Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras).

Šokėjai:

Gintarė Marija Ščavinskaitė ir Niels Claes už vaidmenis šokio spektaklyje „Aside“ (šokio teatras „Padi Dapi Fish“);

Jeronimas Krivickas už Jozefo K. vaidmenį balete „Procesas“ (Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras);

Beata Molytė už Karmen vaidmenį šokio spektaklyje „Karmen“ (Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras) ir Nastasjos Filipovnos vaidmenį šokio spektaklyje „Idiotas“ (Anželikos Cholinos šokio teatras).

Dramaturgija:

Birutė Kapustinskaitė už dramą „Terapijos“;

Gabrielė Labanauskaitė už komediją „Žalgirės“;

Rimantas Ribačiauskas, Kristina Savickienė, Jonas Tertelis, Kristina Werner (koncepcijos ir teksto autoriai) už spektaklį „Žalia pievelė“.

Debiutas / Jaunasis menininkas:

Oksana Griaznova už šokio spektaklio „Asmens kodas“ choreografiją ir atlikimą (šokio teatras „Padi Dapi Fish“);

Aušra Krasauskaitė už šokio spektaklio „Karmen“ choreografiją (Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras);

Aktorius Paulius Markevičius už monospektaklio „Alberai, W.R.U.?“ koncepciją ir atlikimą.

Teatras vaikams ir jaunimui:

Instaliacijų spektaklio šeimai „Apie baimes“ kūrybinė grupė (Valstybinis jaunimo teatras): režisierė Olga Lapina, dailininkė Renata Valčik, dramaturgė Teklė Kavtaradzė, videoinstaliacijų autorius Mikas Žukauskas, kompozitorius Antanas Jasenka;

Spektaklio jaunimui „Kryptis“ kūrybinė grupė (Vilniaus teatras „Lėlė“): scenarijaus autorė ir režisierė Jūratė Trimakaitė, dailininkė Cerice Guyon (Prancūzija), kompozitorius Thomas Demay (Prancūzija), choreografė Sigita Mikalauskaitė;

Spektaklio vaikams „Žydroji paukštė“ kūrybinė grupė (Nacionalinis Kauno dramos teatras): režisierius Vaidotas Martinaitis, scenografas Artūras Šimonis, kostiumų dailininkė Aleksandra Jacovskytė, kompozitorius Antanas Jasenka, šviesų ir videoinstaliacijos autorius Vladimiras Šerstabojevas.

Rengėjų inf.

Bibliografinės žinios

MENAS. FOTOGRAFIJA

Individualistai – atkurtai Lietuvai 100 : [parodos katalogas, 2018, Vilnius]. – [Vilnius] : [Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka], 2018. – 50 p. : iliustr.

Lietuva. 999.9 = Lithuania. 999.9 : [fotoalbumas] / Mindaugas Ažušilis ; [sudarytoja Eglė Deltuvaitė] ; [tekstai: Eglė Deltuvaitė, Agnė Narušytė] ; [vertėja Olga Lempert]. – [Vilnius] : Kultūros meniu, [2017]. – 135 p. : iliustr.. – Tiražas 650 egz.. – ISBN 978-609-8132-03-8

Muzika ir kultūra : straipsnių rinkinys / Virginija Apanavičienė. – Vilnius : Lietuvos edukologijos universiteto leidykla, 2018. – 254, [1] p.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-471-123-7

Plakatai = Posters / Agnė Narušytė, Gintaras Zinkevičius ; [vertėja Agnė Narušytė]. – [Klaipėda] : Lietuvos fotomenininkų sąjungos Klaipėdos skyrius, [2017]. – 47, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-9955-9993-3-1

Violeta Bubelytė : [rinkinys] / [sudarytojai Eglė Deltuvaitė, Darius Vaičekauskas] ; [tekstai: Virginijus Kinčinaitis, Agnė Narušytė, Kęstutis Šapoka ... [et al.] ; [vertėjai Olga Lempert, Jurij Dobriakov] ; [bibliografiją parengė Palmira Barkuvienė]. – [Klaipėda] : Lietuvos fotomenininkų sąjungos Klaipėdos skyrius, [2017]. – 1 kn. (134 p. ; 24 cm), [48] fotogr. lap. (30 x 21 cm), dėžutėje. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-9955-9993-4-8

GROŽINĖ LITERATŪRA

Amžinybė manęs nejaudina : [eseistika] / Sigitas Parulskis. – Vilnius : Alma littera, 2018. – 235, [5] p.. – Tiražas 4000 egz.. – ISBN 978-609-01-3152-7 (įr.)

Druska jūrai : romanas / Ruta Sepetys ; iš anglų kalbos vertė Zita Marienė. – Vilnius : Alma littera, 2018. – 316, [2] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-01-2517-5 (įr.)

Imanuelis Kantas. Amžinybės nebus : istorinė drama / Arvydas Juozaitis. – Vilnius : Alma littera, 2018. – 183, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 800 egz.. – ISBN 978-609-01-3157-2

Kelionė po Rytų Europą : [romanas] / Gabriel García Márquez ; iš ispanų kalbos vertė Valdas V. Petrauskas. – Vilnius : Alma littera, 2018. – 155, [3] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-01-3076-6 (įr.)

Naktinis filmas : romanas / Marisha Pessl ; iš anglų kalbos vertė Aurelijus Katkevičius. – Vilnius : Tyto alba, 2018. – 766, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-466-304-8 (įr.)

Neišryškinta juostelė : romanas / Lina Ever. – Vilnius : Tyto alba, 2018. – 381, [1] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-466-288-1 (įr.)

Nuostabioji draugė : [romanas] / Elena Ferrante ; iš italų kalbos vertė Ieva Mažeikaitė-Frigerio. – Vilnius : Alma littera, 2018. – 318, [2] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-01-2614-1 (įr.)

Odilė, arba Oro uostų vienatvė : romanas / Valdas Papievis. – Vilnius : Alma littera, 2018. – 309, [3] p.. – Tiražas 4000 egz.. – ISBN 978-609-01-1939-6

Perlų sesuo : Kelės istorija : romanas / Lucinda Riley ; iš anglų kalbos vertė Kristina Miliūnienė. – Vilnius : Tyto alba, 2018. – 678, [1] p.. – Tiražas 4000 egz.. – ISBN 978-609-466-302-4 (įr.)

Pro langus : eilėraščiai / Audronė Girdzijauskaitė. – Vilnius : Homo liber, 2018. – 87, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 150 egz.. – ISBN 978-609-446-163-7

Pustoniai ir atspalviai : detektyvinė istorija / Saulius Paukštys. – Vilnius : Kriventa, 2018. – 206, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-462-095-9 (įr.)

Senelio Pinelio svajonė : trumposios ir ilgosios humoreskos / Aidas Kelionis. – Vilnius : Asociacija „Slinktys“, 2018. – 97, [3] p. : iliustr.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-95908-1-3

Sielos smailė lanke : [eilėraščiai] / Ali Abdollahi ; sudarė ir iš persų kalbos vertė Austėja Merkevičiūtė ; [dailininkė Skaistė Balkytė]. – Vilnius : Lietuvos literatūros vertėjų sąjunga, [2017]. – 113, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 400 egz.. – ISBN 978-609-95915-6-8

Stiklo skambesys : romanas / Karen White ; iš anglų kalbos vertė Vilija Vitkūnienė. – Vilnius : Tyto alba, 2018. – 470, [2] p.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-466-296-6 (įr.)

Tavo antras gyvenimas prasideda supratus, kad gyveni tik kartą : romanas / Raphaëlle Giordano ; iš prancūzų kalbos vertė Lina Perkauskytė. – Vilnius : Alma littera, 2018. – 219, [2] p.. – Tiražas 5000 egz.. – ISBN 978-609-01-2585-4 (įr.)

Veiksma-žodinė : eilėraščiai / Tautvyda Marcinkevičiūtė. – Vilnius : Homo liber, 2018. – 126, [2] p.. – ISBN 978-609-446-161-3

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS IR JAUNIMUI

Berniukas, kuris galėjo daryti, ką nori / David Baddiel ; iš anglų kalbos vertė Vytautas Varanius ; [iliustracijų autorius Jim Field]. – Vilnius : Tyto alba, 2018. – 110, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-466-291-1 (įr.)

Drugių karalystė : [pasaka] / Albina Žiupsnytė ; iliustracijos autorės. – Kaunas : Artuma, 2018. – 70, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-9986-461-77-7 (įr.)

Gyvažmogis : [romanas] / Rebeka Una. – Vilnius : Alma littera, 2018. – 413, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-01-3147-3

Labas, aš Tadas / Rebeka Una ; iliustravo Asta Kulikauskaitė-Rastauskienė. – Vilnius : Alma littera, 2018. – 229, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-01-3156-5 (įr.)

Liūtas Paryžiuje / Beatrice Alemagna ; iš prancūzų kalbos vertė Valdas Papievis. – Vilnius : Mažojo princo fondas, [2018]. – [35] p. : iliustr.. – (Visa Lietuva skaito vaikams, ISSN 2538-8150). – ISBN 978-609-95897-1-8 (įr.)

Parengė Aldona Barodicaitė. Redagavo Gražina Kubilienė.
Lietuvos nac. M. Mažvydo b-ka. Bibliografijos ir knygotyros centras

Parodos

Vilnius

Nacionalinė dailės galerija
Konstitucijos pr. 22
XX a. Lietuvos dailės ekspozicija
Taktilinių reprodukcijų paroda „Blind Date“ („Aklas pasimatymas“)
iki 18 d. – paroda „Optimizmo architektūra: Kauno fenomenas, 1918–1940“

Vilniaus paveikslų galerija
Didžioji g. 4
Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai
Lietuvos dailė XVI–XIX a.
Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai
XIX–XX a. čekų dailės paroda „Banko „Česká Spořitelna“ kolekcijos šedevrai“
Paroda „Po Italijos saule. XVIII a.–XX a. I pusės Lietuvos dailininkų kūryba“
iki 20 d. – paroda „Lietuvos valdovo žodis pasauliui: atveriame mūsų žemę ir valdas kiekvienam geros valios žmogui“

Radvilų rūmai
Vilniaus g. 24
Europos dailė XVI–XIX a.
„Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos“

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus
Arsenalo g. 3A
Paroda „Vaikų pasaulis. XVIII–XX a.“

Vytauto Kasiulio dailės muziejus
A. Goštauto g. 1
Retrospektyvinė Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija

Lietuvos nacionalinis muziejus
Arsenalo g. 1
Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a.
Lietuvių liaudies menas
Kryždirbystė
iki 25 d. – Vytauto Augustino (1912–1999) paroda „Fotografavau Lietuvą“
Arsenalo g. 3
Lietuvos archeologija
Paroda „Medalis valstybės atkūrimo šimtmečiui“

Vilniaus gynybinės sienos bastėja
Bokšto g. 20
Vilniaus gynybinės sienos istorijos ir ginkluotės ekspozicija
Naujausiųjų Lietuvos archeologijos atradimų paroda

Signatarų namai
Pilies g. 26
Ekspozicija „Lietuvos kelias į valstybingumą nuo XIX a. II p. iki 1918 m. vasario 16 d.“
Vokietijos Federacinės Respublikos užsienio reikalų ministerijos Politiniame archyve rastas 1918 m. vasario 16 d. Nutarimas dėl nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo

Kazio Varnelio namai-muziejus
Didžioji g. 26
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija

Bažnytinio paveldo muziejus
Šv. Mykolo g. 9
Paroda „Užtarėjai ir globėjai. Restauruoti paveikslai iš Vilniaus arkivyskupijos bažnyčių“
Paroda „Siuvinėtas dangus. Vilniaus arkivyskupijos bažnyčių XV–XX a. siuvinėti liturginiai drabužiai“

VDA parodų salės „Titanikas“
Maironio g. 3
Ričardo Nemeikšio paroda „Tuštumos blizgesys“
iki 18 d. – Severijos Inčirauskaitės-Kriaunevičienės paroda „With Love from...“

VDA galerija „Akademija“
Pilies g. 44
iki 17 d. d. – Algimanto Kensmino paroda „Apsivalymo ceremonija“

VDA tekstilės galerija „Artifex“
Gaono g. 1
iki 17 d. – Rūtos Šipalytės paroda „Miestai. Keliaujantys namai“

VDA parodinė erdvė „Krematoriumas / meno krosnys“
Maironio g. 6, II vidinis kiemas
iki 20 d. – Jono Čepo ir Mato Dūdos paroda „Pritempta“

A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“
Dominikonų g. 15
Dailininkų Tamošaičių kūryba
XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai

Šiuolaikinio meno centras
Vokiečių g. 2
Apichatpongo Weerasethakulo videoinstaliacijų paroda „Švytintys šešėliai“
Paroda „Paauglės bitės pašaukimas vieną vasarą“
Danielio Steegmanno Mangrané paroda „Fantomas“

Galerija „Kairė–dešinė“
Latako g. 3
Vytauto Jurkūno paroda „Litras tušo“

Vilniaus fotografijos galerija
Stiklių g. 4
iki 17 d. – Lietuvos analoginės fotografijos asociacijos narių paroda

Pamėnkalnio galerija
Pamėnkalnio g. 1
Ryto Jurgelio kūrybos paroda „Šalia tylos“

Galerija „Vartai“
Vilniaus g. 39
iki 23 d. – Jānio Avotiņio paroda „Šventė“

Šv. Jono gatvės galerija
Šv. Jono g. 11
iki 24 d. – Kristinos Mažeikaitės tapybos paroda „Rojaus obuoliukai“

Galerija „Arka“
Aušros Vartų g. 7
Simono Skrabulio tapybos paroda „Nebaigtas paveikslas“
Alytaus menininkų paroda „Alytaus dailė. Retrospektyva“
Raimonda Jatkevičiūtė Kasparavičienė tapybos paroda „Ežero akis“

Galerija „Meno niša“
J. Basanavičiaus g. 1/13
iki 17 d. – Monikos Furmanos paroda „Eat myself, drink myself“

Dailininkų sąjungos galerija
Vokiečių g. 2
„Slaptosios piešiančiųjų draugijos“ paroda

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus
Pilies g. 40
Vytauto Kalinausko (1928–2001) paroda „Belaukiant gimtadienio...“

AV17 galerija
Totorių g. 5
Yasmin Alt ir Kai Franzo paroda „Objekto evoliucija“

„The Rooster Gallery“
Gynėjų g. 14
iki 24 d. – grupinė paroda „The Big Picture“

Savicko paveikslų galerija
J. Basanavičiaus g. 11
iki 20 d. – Vaidoto Janulio grafika

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras
Naugarduko g. 10/2
Paroda „Mes žiūrime į juos, jie žvelgia į mus. Rafaelis Chvolesas: vilniečių portretai 1945–1959“

Namų galerija „Trivium“
Vilkpėdės g. 7–105
iki 22 d. – Marijos Marcelionytės-Paliukės paroda „Ne kovo 8-oji“

„Galera“
Užupio g. 2 A
Redos Tomingas darbų paroda „Augalai, gyvūnai ir kiti žmonės“

Grafo galerija
Trakų g. 14
Babelio Mnauaro paroda „Siekis“

Rašytojų klubas
K. Sirvydo g. 6
Nijolės Vilutienės paroda „Prisilietimai“

Čiurlionio namai
Savičiaus g. 11
Arvydo Každailio paroda „Norėti – būti“

„Rupert“ galerija
Vaidilutės g. 79
Laurie Kang ir Santiago Taccetti paroda „255.155.2612“

„Skalvijos“ kino centras
Goštauto g. 2/15
Adomo Vasiliausko fotografijų paroda „Kartą Pietų Amerikoje“

„The Room“ galerija
Polocko g. 17
Inos Budrytės akvarelės

Kaunas

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus
V. Putvinskio g. 55
Paroda-instaliacija-akcija „Labdariai.lt. Tarpukario dailės ir kultūros istorijos bei mecenatystės skerspjūviai“
Paroda „Sugrįžęs į šviesą. Trapaus kūrinio istorija“

M. Žilinsko dailės galerija
Nepriklausomybės a. 12
Šiuolaikinio Vokietijos meno paroda „Future Perfect“
Menininkių iš „Lewben Art Foundation“ kolekcijos paroda „Spyruoklės laiku“
Lilijos Valatkienės fotografijų paroda „Išrinktieji“
nuo 16 d. – paroda „Natalia LL. Sum ergo sum (Esu, vadinasi esu)“

Kauno paveikslų galerija
K. Donelaičio g. 16
Parodos „Didžioji pramonė“ atnaujinta ekspozicija „Dar kartą apie „Drobę“: kas pastatė ir kas sugriovė?“
Šiuolaikinio Vokietijos meno paroda „Future Perfect“
iki 25 d. – Pauliaus Lantucho paroda

A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus
V. Putvinskio g. 64
Alekso Andriuškevičiaus paroda „Fazės“

Adelės ir Pauliaus Galaunių namai
Vydūno al. 2
Paroda „Kasdienybės geometrija. *Art Deco* Kauno interjeruose“
Žaliakalnio rudens – žiemos plenero „Žalmartas ’17“ paroda

Galerija „Meno parkas“
Rotušės a. 27
iki 17 d. – Danieliaus Sodeikos paroda
Rolando Karaliaus paroda „Telefonas yra išjungtas“

„Post“ galerija
Laisvės al. 51A
nuo 16 d. – analoginės fotografijos paroda ,,Camera obscura # 3“

Kauno fotografijos galerija
Vilniaus g. 2
Igorio Muchino paroda „Aš mačiau Rokenrolą“

Parko galerija
M. Valančiaus g. 6
nuo 16 d. – paroda „Einantis laikas“. Atkurtai Lietuvai 100 * 100 Lietuvos menininkų * 100 laikrodžių“

„7md“ rekomenduoja

Dailė

Į Kauną atkeliauja provokatyvaus meno klasika. M. Žilinsko dailės galerijoje (Nepriklausomybės a. 12) nuo kovo 16 d., penktadienio, 17 val. veiks paroda „Natalia LL. Sum ergo sum (Esu, vadinasi esu)“. Apie menininkę Nataliją Lach-Lachowicz galima buvo sužinoti pernai vykusioje konferencijoje „Pirmyn: moterys fotografijoje“ („Fast Forward: Women in Photography“, Nacionalinėje dailės galerijoje) iš Adamo Mazuro. Anot jo, šios autorės kūryba ir ypač pasisakymai, kad pornografija yra geriausia moters saviraiška, siutino ir konservatyviai nusiteikusius, ir feministinių pažiūrų asmenis, kurių kūniškumas mene paprastai netrikdė. Kuratorius – Mateuszas Kozieradzkis, organizuoja šiuolaikinio meno centras Torunėje (Lenkija) su galerija „Meno parkas“. Paroda veikia iki balandžio 22 d.

Muzika

„Be muzikos neišgyvenčiau nė vienos dienos: neatlikdamas jos, nesimokydamas jos ar tiesiog negalvodamas apie ją“, – taip kadaise pasakė amerikiečių miuziklų autorius, kompozitorius ir dirigentas Leonardas Bernsteinas. Šiuos kompozitoriaus žodžius tarsi primins kovo 17 d. 19 val. Filharmonijos Didžiojoje salėje vyksiantis simfoninės muzikos koncertas. Maestro Modesto Pitrėno vadovaujamas Nacionalinis simfoninis orkestras švenčia Bernsteino gimimo 100-ąsias metines, tad programoje skamba nuotaikingi fragmentai iš jo miuziklų „Kandidas“ ir „Vestsaido istorijos“. Taip pat vakaro programoje – premjera. Opusą „Horizontali tėkmės trilogija“ smuikui ir orkestrui sukūrė lietuvių kompozitorius Vytautas Germanavičius. Naujo kūrinio solistė – smuikininkė Ingrida Armonaitė; orkestro solo mušamųjų partiją atlieka Saulius Astrauskas.

Teatras

„Nežinoma žemė. Šalčia“ – „spektaklis ne tik apie Šalčininkus, Lietuvos periferiją, Europos pakraštį, bet ir apie realybės jausmą visiškai kitaip tekančiame laike“, – sako režisierius Jonas Tertelis. Dokumentinio teatro spektaklio premjera Lietuvos nacionaliniame dramos teatre įvyks kovo 22, 23 d., prieš tai, kovo 16 d., kūrinys bus pristatytas Šalčininkų kultūros centre. Iš Šalčininkų regiono gyventojų pasakojimų spektaklio dramaturgiją kuria Eglė Vitkutė ir Andrius Jevsejevas. Anot pastarojo, „dokumentinis teatras – tai fakto teatras, gimstantis pusiaukelėje tarp meninių ir politinių kontekstų, dramaturginei įtampai randantis faktinės tikrovės ir išmonės konflikte. Tačiau lygiai taip pat kaip gyvenime žmonėms sunku susitarti dėl to, kas laikytina tiesa, taip ir teatre nelengva susitarti dėl to, kas yra faktinė medžiaga.“ Spektaklį taip pat kuria dailininkė Paulė Bocullaitė, kompozitorius Martynas Bialobžeskis, aktoriai Gailė Butvilaitė, Airida Gudaitė, Laurynas Jurgelis, Miglė Polikevičiūtė ir Oskaras Vygonovskis.

Klaipėda

KKKC parodų rūmai
Didžioji Vandens g. 2
iki 25 d. – Vyto Karaciejaus fotoparoda
Augustino Virgilijaus Burbos paroda „Smėlio žmonės“
Arūnės Tornau paroda „Tirpstančios formos“

Baroti galerija
Aukštoji g. 3/3a
iki 21 d. – Lino Liandzbergio tapybos darbų paroda „Gethsemane sodas ir kitos GPS koordinatės“

Šiauliai

„Laiptų galerija“
Žemaitės g. 83
Balio Tuskėno tapybos paroda „Atradimai“
nuo 16 d. – Andriaus Butvilo piešinių paroda „Pavasaris“

Dailės galerija
Vilniaus g. 245
iki 17 d. – Florence Roqueplo paroda „Žemės keliai“
Gintauto Lukošaičio kūrybos paroda „Bendražygiai“

Spektakliai

Vilnius

Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras
16 d. 18.30 – W.A. Mozarto „FIGARO VEDYBOS“. Dir. – M. Staškus
17 d. 18.30 – „BARBORA RADVILAITĖ“ (pagal S. Vainiūno, A. Malcio, H.M. Góreckio ir kt. muziką). Dir. – R. Šervenikas
18 d. 12 val. – B. Pawlowskio „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“. Dir. – A. Šulčys
21 d. 18.30 – G. Verdi „DON KARLAS“. Muzikos vad. ir dir. – P. Vallet (Prancūzija). Dir. – M. Staškus
22 d. 18.30 – „ČAIKOVSKIS.PRO et CONTRA“ (B. Eifmano baleto teatras, Sankt Peterburgas)
23 d. 18.30 – G. Verdi „TRAVIATA“. Dir. – J. Geniušas

Nacionalinis dramos teatras
Didžioji salė
16–18 d. 19 val. – „EDIPAS KARALIUS“. Rež. – R. Tuminas (Maskvos J. Vachtangovo teatras)
20 d. 18.30 – K. Binkio „ATŽALYNAS“. Rež. – J. Vaitkus
Mažoji salė
22, 23 d. 18 val. – PREMJERA! A. Jevsejevo, E. Vitkutės „NEŽINOMA ŽEMĖ. ŠALČIA“. Rež. – J. Tertelis, dail. – P. Bocullaitė, komp. – M. Bialobžeskis, šviesos dail. – M. Šimonis. Vaidina G. Butvilaitė, A. Gudaitė, L. Jurgelis, M. Polikevičiūtė, O. Vygonovskis
Studija
22 d. 13, 19 val. – I. Šeiniaus „KUPRELIS“. Insc. aut. – A. Vozbutas, rež. – P. Markevičius
23 d. 19 val. – „LIŪDNOS DAINOS IŠ EUROPOS ŠIRDIES“ (pagal F. Dostojevskio romaną „Nusikaltimas ir bausmė“). Rež. – K. Smedsas (Suomija)

Valstybinis jaunimo teatras
16 d. 11 val. – A. Pukelytės spektaklis-ekskursija „EKSPEDICIJA Į TEATRO VIDŲ“. Rež. – A. Pukelytė

17 d. 12, 12.30, 13, 13.30, 15, 15.30, 16, 16.30 *teatro fojė* – PREMJERA! T. Kavtaradzės „APIE BAIMES“. Rež. – O. Lapina
17 d. 18 val., 18 d. 15 val. – „BROLIAI LIŪTAŠIRDŽIAI“ (pagal A. Lindgren knygą). Rež. – K. Dehlholm
21 d. 18 val. – „HYBRIS (PUIKYBĖ)“. Rež. – K. Zanussi (J. Miltinio dramos teatras)
22 d. 18 val. – teatro ir kino projektas „TERITORIJA“ (pagal M.K. Oginskio priesakus sūnui). Insc. aut. ir rež. – A. Pukelytė
23 d. 18 val. – I. Menchellio „KAPINIŲ KLUBAS“. Rež. – A. Latėnas

Vilniaus mažasis teatras
16 d. 18.30 – M. Ivaškevičiaus „MADAGASKARAS“. Rež. statytojas – R. Tuminas, rež. – A. Dapšys
15, 16 16 d. 12, 13.30 – Teatralizuota ekskursija po Vilniaus mažąjį teatrą
17 d. 18.30 – PREMJERA! W. Gibsono „DVIESE SŪPUOKLĖSE“. Rež. – U. Baialievas
18 d. 12 val. – „MANO BATAI BUVO DU“. Idėjos aut. ir rež. – G. Latvėnaitė
21 d. 18.30 – B. Slade „KITAIS METAIS, TUO PAČIU LAIKU“. Rež. – A. Lebeliūnas (VšĮ „Laimingi žmonės“)
22 d. 18.30 – F. Schillerio „MARIJA STIUART“. Rež., scenogr. aut. – A. Areima
23 d. 18.30 – W. Gibsono „DVIESE SŪPUOKLĖSE“. Rež. – U. Baialievas

Oskaro Koršunovo teatras
20, 22 d. 19 val. *OKT studijoje* – I. Vyrypaevo „ŠOKIS DELHI“. Rež. – O. Koršunovas

Rusų dramos teatras
17 d. 18.30 – G.B. Shaw „PIGMALIONAS“. Rež. – L. Urbona
18 d. 12 val. – S. Maršako „KATĖS NAMAI“. Rež. – A. Uteganovas (Rusija)
18 d. 18.30 – F. Veberio „KVAILIŲ VAKARIENĖ“. Rež. – M. Poliščiukas (Prancūzija)
22 d. 18.30 – PREMJERA! „VIENIŠAS ŽMOGAUS BALSAS“ (pagal S. Aleksijevič knygą „Černobylio malda“). A. Metalnikovos monospektaklis. Rež. – V. Dorondovas
23 d. 18.30 – M. Bulgakovo „ZOIKOS BUTAS“. Rež. – R. Atkočiūnas

Vilniaus teatras „Lėlė“
Didžioji salė
17 d. 12 val. – PREMJERA! „PINOKIS“ (muzikinis spektaklis vaikams pagal C. Collodi pasaką). Rež. – Š. Datenis
18 d. 12 val. – S. Gedos „DAINUOJANTIS IR ŠOKANTIS MERGAITĖS VIEVERSĖLIS“. Rež. – A. Mikutis
21 d. 18.30 – „SMĖLIO ŽMOGUS“ (pagal E.T.A. Hoffmaną). Scen. aut., rež., lėlių dail. – G. Radvilavičiūtė
Mažoji salė
17 d. 14 val. – N. Indriūnaitės „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“ (pagal brolių Grimmų pasaką). Rež. – N. Indriūnaitė
18 d. 14 val. – Š. Datenio „EVOLIUCIJA“. Rež. – Š. Datenis

„Menų spaustuvė“
16 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „TAMOŠIUS BEKEPURIS“ (pagal K. Binkio poemą). Rež. – C. Graužinis (teatras „Cezario grupė“)
16 d. 19 val. *Kišeninėje salėje* – P. Süskindo „KONTRABOSAS“. Rež. – V. Masalskis (Klaipėdos jaunimo teatras)
17 d. 11, 15, 17 val. *Juodojoje salėje* – „MOZAIKA“. Choreogr. – B. Banevičiūtė (šokio teatras „Dansema“)
17 d. 18.30 *Studijoje II* – „(NE)VYKĖLIS“ (pagal E. Limonovo „Nevykėlio dienoraštį“). Rež. – A. Areima (Artūro Areimos teatras)
17 d. 12, 15 val. *Kišeninėje salėje* – „DANGAUS VIRĖJA“. Rež. ir scenogr. – S. Degutytė („Stalo teatras“)
17 d. 14 val. – pažintiniai pasivaikščiojimai po „Menų spaustuvę“
18 d. 12, 15 val. *Juodojoje salėje* – „STEBUKLINGAS SODAS“ (pagal S. Lagerlöf kūrinį). Rež. – S. Degutytė („Stalo teatras“)
18 d. 11, 15 val. *Juodojoje salėje* – „SPALVOTI ŽAIDIMAI“. Choreogr. – B. Banevičiūtė (šokio teatras „Dansema“)
20 d. 18.30 *Kišeninėje salėje* – „BRANGIOJI MOKYTOJA“ (pagal L. Razumovskajos pjesę). Rež. – I. Stundžytė (teatras „Atviras ratas“)
20 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – L. Prebble „THE EFFECT“. Rež. – A. Glinska (S. Vyspianskio teatro meno akademija Krokuvoje)
21 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „ARABIŠKA NAKTIS“. Rež. – C. Graužinis (teatras „cezario grupė“)
21 d. 18.30 *Juodojoje salėje* – „TERORISTAS“. Rež. – G. Aleksa (teatras „Atviras ratas“)
23 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „VIRIMO TEMPERATŪRA 5425“. Rež. – A. Areima (Artūro Areimos teatras)
23 d. 18.30 *Kišeninėje salėje* – „KULTAS“. Režisierės – G. Gudelytės E. Kazickaitė („Apeirono teatras“)

Vilniaus kamerinis teatras
18 d. 12 val. – „PLĖŠIKAS HOCENPLOCAS“. Rež. – E. Jaras
18 d. 18 val. – PREMJERA! „SATISFAKCIJA“. Rež. – Š. Puidokas

Kaunas

Nacionalinis Kauno dramos teatras
16 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – W. Shakespeare’o „HAMLETAS“. Rež. – V. Bareikis
17, 18 d. 12 val. *Mažojoje scenoje* – „LABAS, LAPE!“ (pagal E. Daciūtės pasaką „Laimė yra lapė“). Rež. – E. Kižaitė
17 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – „BARBORA“ (pagal J. Grušo dramą „Barbora Radvilaitė“). Rež. – J. Jurašas. Adaptacijos autorė – A.M. Sluckaitė
18 d. 15 val., 20 d. 12 val. *Didžiojoje scenoje* – M. Maeterlincko „ŽYDROJI PAUKŠTĖ“. Rež. – V. Martinaitis
20 d. 19 val. *Rūtos salėje* – PREMJERA! „VASARVIDIS“ (pagal W. Shakespeare’o „Vasarvidžio nakties sapnas“). Rež. – E. Kižaitė
20 d. 19 val. *Ilgojoje salėje* – A. Čechovo „PALATA“. Insc. aut. ir rež. – R. Kazlas
21 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – Th. Wilderio „MŪSŲ MIESTELIS“. Rež. – D. Rabašauskas (Klaipėdos jaunimo teatras ir NKDT)
21 d. 19 val. *Ilgojoje salėje* – B. Srbljanovič „SKĖRIAI“. Rež. – R. Atkočiūnas
22 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – „GENTIS“ (pagal I. Simonaitytės romaną „Aukštųjų Šimonių likimas“). Rež. – A. Jankevičius
23 d. 18 val. *Rūtos salėje* – R. Gary „AUŠROS PAŽADAS“. Inscenizacijos aut. ir rež. – A. Sunklodaitė
23, 24 d. 19 val. *Ilgojoje salėje* – „KETURI“ (pagal V. Pelevino romano „Čiapajevas ir Pustota“ ištraukas). Rež. – K. Gudmonaitė

Kauno valstybinis muzikinis teatras
16 d. 18 val. – J. Strausso „VIENOS KRAUJAS“. Dir. – V. Visockis
17 d. 18 val. – J. Strausso „ŠIKŠNOSPARNIS“. Dir. – J. Geniušas
18 d. 18 val. – W.A. Mozarto „MAŽOJI BURTŲ FLEITA“. Dir. – V. Visockis
18 d. 18 val. – J. Strausso „KITA PELENĖS ISTORIJA“. Choreogr. ir insc. aut. – G. Santucci (Italija). Dir. – V. Visockis
21 d. 18 val. – Gala koncertas „Lietuva – Ukraina“. Dalyvauja Kauno valstybinio muzikinio ir Kijevo nacionalinio operetės teatrų solistai ir dirigentai, KVMT choro ir baleto artistai
22 d. 18 val. – F. Wildhorno „KARMEN“ (miuziklas pagal P. Mérimée romaną). Rež. – K. Jakštas, muzikos vad. ir dir. – J. Janulevičius
23 d. 18 val. – E. Johno, T. Rice’o „AIDA“. Dir. – J. Janulevičius

Kauno kamerinis teatras
16 d. 20 val., 17 d. 19 val., 18, 23 d. 18 val. *Centriniame knygyne* (*Laisvės al. 81*) – PREMJERA! „NOKTIURNAS“. Rež. – G. Padegimas
17 d. 12 val. – teatralizuotas kocertas vaikams „Susitikimas su Mere Popins“
17 d. 19 val. – „ŠVĘSTI KOSMOSE IR TVARTE“. Aktoriaus V. Rašimo monospektaklis (Keistuolių teatras)
18 d. 18 val. – M. Duras „HIROŠIMA, MANO MEILĖ“. Rež. – R. Abukevičius
22 d. 18 val. – M. McDonagho „PAGALVINIS“. Rež. – G. Varnas

Kauno lėlių teatras
17 d. 12 val. – A. Žiurausko ir S. Bocullo „MOLINIS SAPNAS“. Rež. – A. Žiurauskas
18 d. 12 val. – „ZUIKIO KAPRIZAI“. Rež. – A. Stankevičius
18 d. 17 val. – aktoriaus V. Bagdono autorinis vakaras

Klaipėda

Klaipėdos valstybinis dramos teatras
17, 18 d. 12 val. Didžiojoje salėje – PREMJERA! „PŪKUOTUKO PASAULIS“. Kūrybinė grupė P. Tamolė, L. Liepaitė, A. Matulevičiūtė, T. Smulkis, V. Paukštė
21 d. 18.30 *Mažojoje salėje* – J. Pulinovič „ELZĖS ŽEMĖ“. Rež. – P. Gaidys
22 d. 18.30 *Didžiojoje salėje* – A. Stasiuko „NAKTIS“. Rež. – A. Jankevičius
23 d. 18.30 *Didžiojoje salėje* – G. Grajausko „MERGAITĖ, KURIOS BIJOJO DIEVAS“. Rež. – J. Vaitkus

Klaipėdos muzikinis teatras
16 d. 19 val. *Žvejų rūmuose* – G. Kuprevičiaus „PRŪSAI“. Rež. – G. Šeduikis. Dirigentai T. Ambrozaitis, G. Vaznys

Šiauliai

Šiaulių dramos teatras
17 d. 18 val. *Mažojoje salėje* – Y. Reza „SKERDYNIŲ DIEVAS“. Rež. – A. Lebeliūnas
18 d. 12 val. *Mažojoje salėje* – PREMJERA! „TEGYVUOJA LAMBERTAS!“. Rež. – A. Gluskinas
18 d. 18 val. *A. Sireikos krepšinio akademijoje* (*Ežero g. 11*) – M.I. Fornes „DUMBLAS“. Rež. – A. Kahnas, G. Palekaitė

Panevėžys

Juozo Miltinio dramos teatras
16 d. 18 val. – R. Thomas „VYRAS SPĄSTUOSE“. Rež. – D. Kazlauskas
17 d. 18 val. – G. Grekovo „HANANA, KELKIS IR EIK“. Rež. – R. Augustinas A.
18 d. 12 val. – S. Maršako „KATĖS NAMAI“. Rež. – V. Mazūras
18 d. 18 val. – R. Granausko „RŪKAS VIRŠ SLĖNIŲ“ (insc. aut. R. Šerelytė). Rež. – R. Banionis
20 d. 18 val. – „CINKAS (ZN)“ (pagal S. Aleksijevič knygas). Rež. – E. Nekrošius (Valstybinis jaunimo teatras)

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija
16 d. 11.10 *Žiežmarių kultūros centre*, 24 d. 15 val. *Klaipėdos koncertų salėje* – teatralizuotas koncertas visai šeimai „Sakmių siuita“. J. Šležaitė (sopranas), V. Gurstis (fleita), S. Zajančauskaitė (fortepijonas), aktorius M. Ancevičius. Programoje F. Bajoro, L. Povilaičio, T. Makačino, M. Noviko, K. Brundzaitės, B. Gorbulskio ir kt. kūriniai
17 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – orkestro muzikos koncertas „Nė dienos be muzikos!“. Kompozitoriaus L. Bernsteino 100-mečiui. Lietuvos valstybės atkūrimo 100-mečiui. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Solistė I. Armonaitė (smuikas). Dir. – M. Pitrėnas. Programoje L. Bernsteino, V. Germanavičiaus kūriniai
18 d. 12 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – teatralizuotas koncertas visai šeimai „Sakmių siuita“. J. Šležaitė (sopranas), V. Gurstis (fleita), S. Zajančauskaitė (fortepijonas), aktorius M. Ancevičius. Programoje F. Bajoro, L. Povilaičio, T. Makačino, M. Noviko, K. Brundzaitės, B. Gorbulskio ir kt. kūriniai
18 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – koncertas „Fratres in musicae“. Smuikininko R. Katiliaus atminimui. R. Vosyliūtė (smuikas), L. Dorfmanas (fortepijonas). Programoje L. van Beethoveno, A. Pärto, F. Schuberto kūriniai
18 d. 15 val. *Trakų pilies Didžiojoje menėje* – „Senieji pasaulio tautų instrumentai“. Iš ciklo „Muzika Trakų pilyje“. S. Petreikio trio: S. Petreikis (pasaulio pučiamieji instrumentai), V. Mikeliūnas (smuikas), D. Petreikis (gitara, saksofonas)
21 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – kamerinės muzikos koncertas „Romantinės muzikos šviesa ir šešėliai“. Ansamblis „Musica humana“. Solistai V. Kuprevičienė (sopranas), S. Liamo (sopranas), D. Šeibokaitė (fleita), R. Savickas (klarnetas), D. Butkevičius (kontrabosas). Dir. – A. Vizgirda. Programoje E. Griego, H. Berliozo, G. Bottesini, F. Danzi kūriniai
23 d. 18 val. *Kauno valstybinėje filharmonijoje*, 24 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – orkestro muzikos koncertas „Likimo daina“. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras, Kauno valstybinis choras (meno vad. ir vyr. dir. P. Bingelis). Dir. – M. Stakionis. Programoje J. Brahmso, R. Schumanno kūriniai
25 d. 16 val. *Vilniaus arkikatedroje* – Susikaupimo muzikos valanda. Valstybinis Vilniaus kvartetas. Programoje J. Haydno „Septyni paskutiniai mūsų Išganytojo žodžiai ant kryžiaus“, op. 51. Skaitomas tekstas iš V.A. Dambravos knygelės „Septyni žodžiai“
25 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Jubiliejai, jubiliejai…“. A. Peseckas (smuikas), V. Peseckienė (smuikas), S. Zajančauskaitė (fortepijonas). Koncertą veda V. Gerulaitis. Programoje I. Pleyelio, A. Šenderovo, R. Schumanno, J. Massenet, Ch.A. de Bériot kūriniai

Vilnius

Kongresų rūmai
17, 18 d. 12 val. – Premjera! L. Vilkončiaus „Benediktas ir Žirafa“ (libreto autorė D. Gancevskaitė). Atlieka D. Vaitiekūnas (Benediktas), A. Lasytė (Žirafa), G. Kuodytė (Močiutė), Vilniaus chorinio dainavimo mokyklos „Liepaitės“ merginų choras (vad. J. Vaitkevičienė), Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. – R. Šumila, režisierius E. Jaras
24 d. 19 val. „Daniil Bulajev: smuiko vunderkindas“. Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras, solistas D. Bulajevas (smuikas). Dir. – J. Geniušas. Programoje J. Sibelijaus, P. Čaikovskio kūriniai

Šv. Kotrynos bažnyčia
17 d. 18 val. – K. Smoriginas, V. Bagdonas, V. Petkevičius. Programoje autorinės dainos
21 d. 15 val. – H. Perelšteino jaunųjų dirigentų konkursas, skirtas Vydūno 150-osioms gimimo metinėms. Dalyvauja „Ąžuoliuko“ muzikos mokyklos IV klasės choras (choro vad. E. Narmontienė, koncertmeist. L. Kuliešiuvienė). Konkurso dalyviai Vilniaus „Ąžuoliuko“ muzikos mokyklos jaunieji dirigentai

Lietuvos muzikų rėmimo fondas
S. Vainiūno namuose
19 d. 18 val. – koncertas „Garsų koliažas“. Vilniaus Karoliniškių muzikos mokyklos akordeono vyr. mokytojos E. Balachovičienės bei akordeono mokytojos A. Dūkštaitės mokiniai bei LMTA akordeonų trio (vad. A. Dūkštaitė). Programoje J.S. Bacho, W.A. Mozarto, W. Lutosławskio ir kt. kūriniai
21 d. 17.30 – Trečiadienio vakaras-koncertas „Grok, žiogeli“. Dalyvauja Vilniaus B. Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos mokiniai. Koncertmeisterės L. Tamošiūnienė ir K. Grigienė. Programoje A. Vivaldi, N. Paganini, L. Mendelssohno, B. Dvariono, J. Gaižausko ir kt. kūriniai
20 d. 18 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – tarptautinis muzikos festivalis „Sugrįžimai“. Duetas „H2F“: A. Baliunytė (arfa, Lietuva, Prancūzija), V. Gurstis (fleita, Lietuva, D. Britanija, Vokietija), G. Ramana (G. Ramanauskaitė, sopranas, Lietuva, Austrija), D. Kudrin (baritonas, Lietuva, Austrija), R. Gocentienė (fortepijonas)
22 d. 18 val. *Vilniaus paveikslų galerijoje* – L.M. Domarkaitė (smuikas, Lietuva, Latvija), A. Vaitkutė (fortepijonas)

Vaidilos teatras
18 d. 18 val. – koncertas „Skambanti Lietuva“. L. Mikalauskas (bosas), J. Karaliūnaitė (sopranas), B. Asevičiūtė (fortepijonas). Programoje D. Dolskio, A. Šabaniausko šlageriai, partizanų dainos, V. Klovos, B. Dvariono, B. Gorbulskio, G. Kuprevičiaus, L. Vilkončiaus, V. Kernagio, G. Paškevičiaus ir kt. kūriniai

Muzikos galerija
18 d. 12 val. – Kajos ir Klėjos Kašubaičių (9 ir 7 m.) fortepijono rečitalis

Vakarai

Vilnius

Rašytojų klubas
19 d. 18 val. – J. Žitkausko dzūkiškų eilėraščių knygos „Sakyciniai ir pilniavociniai“ pristatymas. Dalyvauja knygos autorius J. Žitkauskas, leidėjas, filosofas A. Konickis, poetas D. Gintalas, aktorius D. Jančiauskas, kalbininkė A. Leskauskaitė, dainų autorė ir atlikėja A. Vervečkaitė-Rubikienė, poetė R. Makselytė

Nacionalinis muziejus
21 d. 17 val. – Marijos Gimbutienės skaitymai. R. Vengalio paskaita „Naujausi tyrinėjimai Kernavėje“

Signatarų namai
21 d. 17.30 – „Vydūnas tautinio atgimimo baruose“. Dalyvaus V. Bagdonavičius. Koncertuoja Vilniaus mokytojų namų liaudiškos muzikos ansamblis „Kankleliai“ (vad. D. Čičinskienė)

Valdovų rūmai
17 d. 11 val. – Senosios muzikos diena 2018: tūkstantis metų muzikos ir riterių kultūra

Nacionalinė M. Mažvydo biblioteka
16 d.12 val. *Kino salėje* – filmo „Traukinio apiplėšimas, kurį įvykdė Saulius ir Paulius“ (režisieriai S. Aškelavičius ir R. Marcinkus) peržiūra
16 d.18 val. *Konferencijų salėje* – T. Venclovos knygos „Vilniaus vardai“ pristatymas. Dalyvaus autorius, R. Paknys, internetinio dienraščio „Bernardinai.lt“ vyriausiasis redaktorius D. Puslys
19 d. 17.30 *Renginių erdvėje* – LDS reprezentacinio meno albumo „Memorabilia“ pristatymas
19 d. 18 val. *Muzikavimo erdvėje* – J. Rimšos paskaita „Europos šalių džiazas“

Savaitės filmai

„Kapų plėšikė Lara Kroft“

Charmsas ****

Rusų poeto ir rašytojo Daniilo Charmso (Daniilo Juvačiovo, 1905–1942) biografija nukelia į 4-ojo dešimtmečio Leningradą. Elegantiškasis Charmsas – vienas iš „oberiutų“ – laikė save genijumi, bet leidyklos atsisakydavo spausdinti jo kūrinius. Jis mylėjo moteris, bet šios ne visada jį suprasdavo. Provokacijų mėgėjas Charmsas filme rodomas kaip žmogus, priverstas egzistuoti sovietinėje tikrovėje, bet kartu sugebantis nuo jos atsiriboti. Tvankioje komunalinio buto ir vaikų knygų leidyklos atmosferoje, Leningrado gatvėse ir krantinėse vyksta keista vieno žmogaus kova su savimi, savo ydomis, manijomis, pagaliau su visu pasauliu, kuris primena narvą. Pagrindinius vaidmenis Ivano Bolotnikovo filme sukūrė Wojciechas Urbańskis, Aistė Diržiūtė, Darius Gumauskas, Aleksandras Baširovas (Rusija, Lietuva, Makedonija, 2016). (Vilnius)

Kapų plėšikė Lara Kroft ***

Nauja Laros Kroft nuotykių versija rodo, kokia trumpa dabar kino atmintis. Kas prisimena prieš septyniolika metų Angelinos Jolie suvaidintą Larą Kroft? Naujame norvegų režisieriaus Roaro Utgaugo režisuotame filme populiarią komiksų heroję įkūnijo Alicia Vikander. Ji vaidina dvidešimtmetę nuotykių ieškotoją, kurios tėvas – ekscentriškas keliautojas (Dominic West) dingo, kai Lara buvo dar paauglė. Lara nesirengia vykdyti tėvo valios ir gyventi ramiai. Ji vyksta į paskutinę žinomą jo buvimo vietą. Ieškodama tėvo pėdsakų, Lara turi rasti ir kapus mitinėje saloje netoli Japonijos krantų. Jei Lara nenugalės savo baimių, ji gali neišgyventi pavojingos kelionės. Ką jai teks patirti, kad sužinotų tėvo išnykimo paslaptį ir gautų kapų plėšikės vardą? Taip pat vaidina Waltonas Goginsas, Danielis Wu, Kristin Scott Thomas, Derekas Jacobis, Hannah John-Kamen (JAV, D. Britanija, 2018). (Vilnius)

Lady Bird *****

Kristina „Lady Bird“ Makferson (Saoirse Ronan) iš visų jėgų priešinasi savo mamai (Laurie Metcalf) – stipriai moteriai, turinčiai aiškias pažiūras ir daug dirbančiai po to, kai jos vyras (Tracy Letts) prarado darbą. Kristina iš tikrųjų kovoja su savimi, nes paauglės nepriklausomybė yra motinos charakterio atspindys. Filme susiduria humoras ir patosas, persmelkiantis motinos ir dukters santykius. Tačiau savarankišku vaidybiniu pilno metražo filmu, kuris nominuotas penkiems „Oskarams“, debiutuojanti aktorė ir scenaristė Greta Gerwig kuria ir bekompromisį 2000-ųjų pradžios JAV portretą, rodo, kaip tarpusavio santykiai formuoja mus tokius, kokie liksime iki gyvenimo pabaigos. Taip pat vaidina Lucas Hedgesas, Timothée Chalamet, Beanie Feldstein (JAV, 2017). (Vilnius)

Nematomas siūlas *****

Aštuntas pilno metražo Paulo Thomo Andersono filmas nukels į 6-ojo dešimtmečio Angliją. Filmo herojus Reinoldsas Vudkokas (Danielis Day-Lewisas paskelbė, kad tai paskutinis jo vaidmuo kine) yra garsus drabužių dizaineris, siekiantis tobulumo ir siuvantis pasaulio garsenybėms, karališkųjų šeimų nariams. Jo mados namus valdo sesuo, turinti didelę įtaką Reinoldsui. Šį persekioja motinos mirtis. Tačiau idealų veikėjo gyvenimą sudrumsčia padavėja Alma (Vicky Krieps), tapsianti Reinoldso mūza ir asistente. Alma nori, kad vyras būtų silpnas ir jį galėtų globoti. Nors filme nėra nė vienos sekso scenos, tai pats erotiškiausias režisieriaus kūrinys. Veikėjo prototipu tapo Cristobalis Balenciaga (1895–1972). Taip pat vaidina Lesley Manville, Camilla Rutherford, Brianas Gleesonas (JAV, 2017). (Vilnius)

———

****** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Kino repertuaras

Vilnius

Forum Cinemas Vingis

16–22 d. – Kapų plėšikė Lara Kroft (D. Britanija, JAV) – 18.40, 21.20
16–29 d. – Vilniaus tarptautinis kino festivalis „Kino pavasaris“
16–22 d. – Bitė Maja. Medaus žaidynės (Vokietija, Australija) – 11.10
17, 18 d. – Gnomai (Kanada, D. Britanija, JAV) – 13.10
16–22 d. – Raudonasis žvirblis (JAV) – 20.40
Koko (JAV) – 11 val.
17, 18 d. – Bulius Ferdinandas (JAV) – 13.25
16, 18, 20, 22 d. – Rūta (rež. R. Buožis ir R. Darulis) – 18 val.; 19, 21 d. – 13.10
16, 20, 22 d. – Pelėdų kalnas (rež. A. Juzėnas) – 13.15; 17, 19, 21 d. – 18 val.
16, 19, 22 d. – Lady Bird (JAV) – 15.15
16, 19, 22 d. – Nuostabieji Lūzeriai. Kita planeta (rež. A. Matelis) – 15.55
17, 20 d. – Trys stendai prie Ebingo, Misūryje (JAV) – 15.15
17, 20 d. – Nematomas siūlas (JAV) – 15.55
18, 21 d. – Vandens forma (JAV, Kanada) – 15.15
18, 21 d. – Apiplėšimas uragano akyje (JAV) – 15.55

Forum Cinemas Akropolis

16, 17 d. – Kapų plėšikė Lara Kroft (JAV, D. Britanija) – 10.30, 16, 21.20, 23 val.; 18–22 d. – 10.30, 16, 21.20
16–22 d. – Kapų plėšikė Lara Kroft (3D, D. Britanija, JAV) – 13.10, 18.40
16, 17 d. – Džo Breivenas (Kanada) – 18.50, 21.40, 23.25; 18–22 d. – 18.50, 21.40
18 d. – Triušis Peteris (D. Britanija, Australija, JAV) – 13.35
16–29 d. – Vilniaus tarptautinis kino festivalis „Kino pavasaris“
16, 17, 19–22 d. – Bitė Maja. Medaus žaidynės (Vokietija, Australija) – 10.10, 11.30, 12.20, 13.40, 14.25; 18 d. – 10.10, 11.30, 12.20, 14.25
16, 19–22 d. – Gnomai (Kanada, D. Britanija, JAV) – 11.20, 13.20, 15.50; 17, 18 d. – 10.20, 11.20, 13.20, 15.50
16, 17 d. – Pelėdų kalnas (rež. A. Juzėnas) – 10.50, 14.55, 20.30, 23.40; 18–22 d. – 10.50, 14.55, 20.30
16–22 d. – Rūta (rež. R. Buožis ir R. Darulis) – 12.10, 16.40, 19.25; Labas, Oksana Sokoliva! (Rusija) – 14.15, 18.10
Apiplėšimas uragano akyje (JAV) – 13.30, 18.20
Dagas iš akmens amžiaus (D. Britanija, Prancūzija) – 10.40, 12.45
16, 17 d. – Raudonasis žvirblis (JAV) – 17.45, 20.50, 23.15; 18–22 d. – 17.45, 20.50
16, 17 d. – Gringo (Australija, JAV) – 21.05, 23.30; 18–22 d. – 21.05
16–22 d. – Džiumandži. Sveiki atvykę į džiungles (3D, JAV) – 13.40; Juodoji pantera (3D, JAV) – 16.20; Juodoji pantera (JAV) – 20.40
16, 17 d. – Žaidimų vakaras (JAV) – 19.15, 23.45; 18–22 d. – 19.15; 16–22 d. – Koko (JAV) – 11 val.; Ledas (Rusija) – 15.40
16, 20, 22 d. – Lady Bird (JAV) – 15.30
17, 19, 21 d. – Nupirk man laimę (Rusija) – 15.30
16–22 d. – Nematomas siūlas (JAV) – 16.30
16, 17 d. – Penkiasdešimt išlaisvintų atspalvių (JAV) – 21.30, 23.45; 18–22 d. – 21.30

Skalvija

Vilniaus kino festivalis „Kino pavasaris“
16 d. – Madmuazelė Paradis (Austrija, Vokietija) – 15 val. (*Seansas senjorams*)
16 d. – Hana (Italija, Prancūzija, Belgija) – 17 val.
16 d. – Bokštas. Šviesi diena (Lenkija) – 18.50
16 d. – 120 dūžių per minutę (Prancūzija) – 21 val.
17 d. – Gražuolė ir Sebastianas: draugai visam gyvenimui (Prancūzija) – 12 val.
17 d. – Meilės širdis (Lenkija) – 14.10
17 d. – Sėkmės (Prancūzija, Vokietija) – 16 val.
17 d. – Po medžiu (Islandija, Danija, Lenkija, Vokietija) – 19 val.; 21 d. – 14 val. (*seansas senjorams*)
17 d. – Silvana (Švedija) – 21 val.; 21 d. – 21.20
18 d. – Ava (Prancūzija) – 11.50
18 d. – Kandelarija (Kolumbija, Vokietija, Norvegija, Argentina, Kuba) – 14 val.; 20 d. – 15 val. (*seansas senjorams*)
18 d. – Sūnaus globa (Prancūzija) – 16 val.
18 d. – Memuarai apie skausmą (Prancūzija) – 18 val.
18 d. – Maria Callas: savais žodžiais (Prancūzija) – 20.10
19 d. – Ilgesys (Izraelis) – 15 val.
19 d. – Bobbi Jene (Danija, Švedija, Izraelis, JAV) – 17.10
19 d. – Ponia Fang (Honkongas, Prancūzija, Vokietija) – 19.10
19 d. – Įžeidimas (Prancūzija, Libanas, JAV, Belgija, Kipras) – 21 val.
20 d. – Andrius (rež. A. Araminas) – 17 val.
20 d. – Šešėliuose (Indija, D. Britanija, Vokietija) – 18.30
20 d. – Aritmija (Rusija) – 21 val.
21 d. – Paskutinė atostogų diena (rež. A. Žebriūnas) – 16 val.
21 d. – Ilgas laimingas gyvenimas (Rusija) – 17.30
21 d. – Napalmas (Prancūzija) – 19.10
22 d. – Šventa vieta (Italija) – 15 val.
22 d. – „Michelin“ žvaigždutės: virtuvės istorijos (Danija) – 17.10
22 d. – Švelni naktis (Kinija, Prancūzija), Tyli migla (Kinija, Prancūzija) – 18.50
22 d. – Jeigu... (D. Britanija) – 21.10

Pasaka

Vilniaus kino festivalis „Kino pavasaris“
16 d. – 100 metų kartu (rež. E. Kabaraitė) – 18 val.
16 d. – Bobbi Jene (Danija, Izraelis, JAV, Švedija) – 19.40
16 d. – Šventa vieta (Italija) – 21.50; 20 d. – 20 val.
16 d. – Lumière! (Prancūzija) – 17.50; 18 d. – 18.40
16 d. – Memuarai apie skausmą (Prancūzija) – 19.50
16 d. – Aritmija (Rusija, Suomija, Vokietija) – 22 val.; 21 d. – 18 val.
17 d. – „Michelin“ žvaigždutės. virtuvės istorijos (Danija) – 12 val.
17 d. – Jūsų Vincentas (D. Britanija, Lenkija) – 14 val.; 22 d. – 20 val.
17 d. – Kandelarija (Argentina, Kolumbija, Kuba, Norvegija, Vokietija) – 16 val.
17 d. – Ilgesys (Izraelis) – 18 val.
17 d. – Ką žmonės pasakys (Indija, Norvegija, Vokietija, Švedija) – 20.20
17 d. – Terapija (JAV) – 12.10
17 d. – Manasis Godard'as (Prancūzija) – 14.10; 19 d. – 20.30
17 d. – Sūnaus globa (Prancūzija) – 16.30; 18 d. – 12 val.
17 d. – Maisto dievaitės (dok. f., D. Britanija, Prancūzija) – 18.30
17 d. – Madmuazelė Paradis (Austrija, Vokietija) – 20.30; 21 d. – 18.10
18 d. – Gražuolė ir Sebastianas: draugai visam gyvenimui (Prancūzija) – 13 val.
18 d. – Lenktynininkė ir gangsteris (Belgija, Olandija, Prancūzija) – 15.10
18 d. – Silvana (Švedija) – 17.50
18 d. – 120 dūžių per minutę (Prancūzija) – 20 val.; 21 d. – 20.20
18 d. – Įžeidimas (Belgija, JAV, Kipras, Libanas, Prancūzija) – 14.10; 20 d. – 20.10
18 d. – Dabar tai jau padėk man, Dievuli! (Belgija, Prancūzija) – 16.30; 22 d. – 17.50
18 d. – Po medžiu (Danija, Islandija, Lenkija, Vokietija) – 20.40; 20 d. – 18 val.
19 d. – Ankštumas (Rusija) – 18 val.
20 d. – Ava (Prancūzija) – 17.50
21 d. – Prieš viską prarandant (Prancūzija), Sūnaus globa (Prancūzija) – 20.30
22 d. – Baugi mama (Estija, Gruzija) – 18.30
22 d. – Į Vakarus nuo Jordano upės (dok. f., Izraelis, Prancūzija) 20.40
22 d. – Maria Callas: savais žodžiais (Prancūzija) – 15.30
16 d. – Dvilypis meilužis (Prancūzija) – 18.30; 22 d. – 20.15; 16 d. – Kvadratas (Danija, Prancūzija, Vokietija, Švedija) – 20.45; 18 d. – 19 val.
17 d. – Aštuonkojis Dipas (Ispanija, Belgija, JAV, Kinija, D. Britanija) – 12.30
17 d. – Dviračiais Afrikoje: Namibija (dok. f., rež. A. Gurevičius) – 14.30; 20 d. – 18.30; 22 d. – 16 val.; 17 d. – Fantastiška moteris (Čilė, Vokietija, Ispanija, JAV) – 16.15; 22 d. – 18.15
17 d. – Nutikimas Nilo Hiltono viešbutyje (Švedija, Danija, Vokietija, Marokas) – 18.45; 21 d. – 18.30
17 d. – (Ne)tikros prancūziškos vestuvės (Prancūzija) – 20.45
18 d. – Gobšius! (Prancūzija) – 12.30
18 d. – Charmsas (Rusija, Lietuva, Makedonija) – 14.30; 22 d. – 15 val. (*Senjorų arbatėlė*)
18 d. – 50 pavasarių (Prancūzija) – 16.45; 21 d. – 20.45; 19 d. – Tarp keturių sienų (Belgija, Libanas, Prancūzija) – 18.30
19 d. – Apie kūną ir sielą (Vengrija) – 20.15
20 d. – (Ne)laukti svečiai (Prancūzija) – 20.30

Kaunas

Romuva

Vilniaus kino festivalis „Kino pavasaris“
16 d. – Po medžiu (Islandija, Danija, Lenkija, Vokietija) – 19 val.
16 d. – Ankštumas (Rusija) – 21 val.
17 d. – „Michelin“ žvaigždutės: virtuvės istorijos (Danija) – 14 val.
17 d. – Ilgesys (Izraelis) – 16 val.
17 d. – Ava (Prancūzija) – 18.10
17 d. – 120 dūžių per minutę (Prancūzija) – 20.20
18 d. – Hana (Italija, Prancūzija, Belgija) – 14 val.
18 d. – Kandelarija (Kolumbija, Vokietija, Norvegija, Argentina, Kuba) – 16 val.
18 d. – Dabar tai jau padėk man, Dievuli! (Prancūzija, Belgija) – 18 val.
18 d. – Sūnaus globa (Prancūzija) – 20.10
19 d. – Manasis Godard'as (Prancūzija) – 18 val.
19 d. – Lenktynininkė ir gangsteris (Belgija, Olandija, Prancūzija) – 20.20
20 d. – „Laimės divertismentai“. „Only once“ grupės pasirodymas – 17.30; 20 d. – 19.45
20 d. – Madmuazelė Paradis (Austrija, Vokietija) – 18 val.
20 d. – Šventa vieta (Italija) – 20.10
21 d. – Jūsų Vincentas (Lenkija, D. Britanija) – 18 val.; 21 d. – Bobbi Jene (Danija, Švedija, Izraelis, JAV) – 20 val.; 22 d. – Memuarai apie skausmą (Prancūzija) – 18 val.; 22 d. – Ką žmonės pasakys (Norvegija, Vokietija, Švedija, Indija) – 20.10

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (**dailė**)
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras, šokis** – Ieva Tumanovičiūtė
Muzika – Laimutė Ligeikaitė | **Stilius** – Rita Markulienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaitė
Finansininkė – Brigita Misiuvienė | **Direktorius** – Linas Vildžiūnas

7md

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais.
Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos“,
S. Konarskio g. 49, 03123 Vilnius. Tel. 2613039. El. paštas redakcija@7md.lt.
ISSN 1392-6462. 4 sp. l. Tiražas 800 egz.
Spausdino UAB „Valdo leidykla“, Gedimino g. 34, Ukmergė

Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas
Lietuvos kultūros taryba
LR kultūros ministerija

Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas
Lietuvos kultūros taryba
Lietuvos Respublikos kultūros ministerija